

aut certè, si neutrum illorum consequi ualeas, ut plane persuasum habeo, conficiendum abs te erit Calendarium, quod omni prorsus careat labe, dummodo in eo annus Civilis (quod caput est) usurpetur, & Cycli ab Ecclesia usitati adhibeantur: quod ad Calendas Græcas te facturum speramus. Forti igitur animo sis, & ad tam præclarum facinus audendum manus admoue.

HIC RHODVS, HIC SALTVS.

FINIS APPENDICIS.

DE COMPUTO
ECCLESIASTICO
LIBER TERTIVS.

PRÆFATIO.

QUONIAM superioribus duobus libris non solum calumnijs Mæstini satisfacimus quàm cumulatissimè, verum etiam rationes, ac fundamenta restituti Calendarij vberrime exposuimus, non erit à nostro instituto alienum, si tertio hoc libro, ac postremo regulas nonnullas proponamus, quibus omnia, quæ in Calendario Gregoriano continentur, mira facilitate memoriter, & in digitorum articulis, reperiantur. Ita enim fiet, ut nihil amplius desiderari posse videatur, quod ad Calendarij explicationem pertineat. Eo autem libentius hunc librum tertium prioribus duobus adiunxi, quòd multos, qui ante restitutionem Calendarij Computum Ecclesiasticum memoriter per articulos digitorum nouerant, permolestè tulisse accepi, se eisdem nunc regulis in Calendario nouo uti non posse; ut hæc res non possit illis non iucunda accidere, præsertim quando intelligent, nostras hæc regulas Calendario perpetuo, ubi centesimo quoque fermè anno dies anno adimitur, accommodatas, longè esse faciliores antiquis Computistarum regulis. Pro rudioribus quoque adiunximus tabellas aliquot, maiori ex parte nouas omnino, & adhuc inuisitatas, per quas dicto citius, & sine ulla molestia, ac labore, omnia, quæ in Ecclesiastico Computo possunt desiderari, inueniuntur.

DE

DE AVREO NUMERO.

CAP. PRIMVM.

Cyclus aurei an-
ni quid.

CYCLUS decennouennialis aurei numeri est reuolutio annorum 19. ab 1. vsque ad 19. qua reuolutione peracta, iterum ad 1. reditur. Vt anno 1577. numerus cycli decennouennialis, qui aureus dicitur, fuit 1. Anno insequenti 1578. fuit 2. atque ita deinceps annis insequentibus, addita semper unitate aureo numero proximè antecedentis anni, vsque ad 19. qui aureus numerus in annum 1595. incidit, post quem iterum ad 1. redeundum est, ita vt anno insequenti 1596. aureus numerus rursus sit 1. & anno 1597. qui sequitur, 2. &c. Continet autem hic Cyclus aurei numeri annos 19. quia post 19. annos Solares elapsos Nouilunia ad eosdem dies mensium reuertuntur, quaquā non ad easdem omnino horas, vt lib. 2. cap. 1. docuimus. Quilibet vero annus aurei numeri terminatur in fine mensis Decembris, & in principio Ianuarij anni insequentis initium sumit alius annus aurei numeri: quemadmodum etiam anni Domini mense Decembri semper finiuntur, initiumque sumunt à Ianuario. Vt anno Domini 1588. aureus numerus est 12. terminaturque simul cum ipso anno 1588. mense Decembri; Mense autem Ianuario incipiet alius annus Domini, nimirum 1589. & eodem mense assumitur quoque alius aureus numerus, nimirum 13. Atque ita deinceps agendum erit in alijs annis, donec perficiatur aureus numerus 19. à quo iterum redeundum est ad 1. atque hoc modo in perpetuum. Eadem ratione annus quilibet Epactarum, Cycli Solaris, siue literarum Dominicalium, & Indictionis, de quibus postea dicetur, initium habebit mense Ianuario unà cum anno. Hunc ergo aureum numerum quolibet anno ita in digitorum articulis reperiemus.

Quilibet aureus numerus incipit mense Ianuario, quod etiam de Epacta, cyclo Solaris, & Indictione docendum est.

IN articulis quatuor digitorum sinistrae manus, Pollice omisso, (nominè articuloꝝ intelligimus etiam digitorum extremitates, ita vt in quolibet digito septem articulos numeremus, initio factò à radice interiore cuiusvis digiti, appellando exteriorem proximè sub ungue, quintum, &c.) collocandi sunt anni centesimi ab ortu CHRISTI Domini, hoc modo. In radice, siue primo articulo Indicis interiori, collocatur annus 0. In radice digiti Medij ponitur annus 100. In radice digiti Annularis, 200. In radice digiti Auricularis, 300. In secundo deinde articulo Indicis ponitur annus 400. In articulo secundo digiti Medij, 500. In secundo articulo Annularis, 600. In articulo secundo Auricularis, 700. In tertio postea articulo Indicis, 800. In tertio articulo Medij, 900. In tertio articulo Annularis, 1000. In articulo tertio Auricularis, 1100. Post hæc in quarto articulo Indicis, hoc est, in extre-

mitate,

mitate, 1200. In extremo Medij, 1300. In extremo Annularis, 1400. In extremo Auricularis 1500. Deinde in quinto articulo Indicis, qui est exterior proximè sub ungue, 1600. In articulo quinto Medij, 1700. In quinto articulo Annularis, 1800. Et quoniam centesimi anni collocati iam sunt in 19. articulis, quot nimirum sunt aurei numeri, redeundum est ad radicem Indicis interioris, ibique ponendus annus 1900. In radice deinde digiti Medij, 2000. & sic deinceps, reuertendo semper post articulum 19. ad radicem interioris Indicis.

CÆTERVM ne cogamur sæpius illos 19. quos diximus, articulos sinistrae manus percurrere, satis est, si diligenter ediscantur sedes 19. centesimorum ab anno 0. vsque ad annum 1900. vt dictum est. His enim accurate cognitis, facili negotio sedem cuiusvis centesimi, quamuis magni, inueniemus hac ratione. Ex numero annorum centesimorum auferantur 20. quoties fieri potest, & reliquo numero tot unitates addantur, quoties ablata sunt 20. Nam vbi centesimus huius summæ sedem habet, ibi sedes quoque erit centesimi propositi. Exempli causa. Quærenda sit sedes anni 4900. Ex numero 49. centesimorum (Semper autem numerus centesimorum exprimitur per figuras numeri, demptis duabus vltimis ad dexteram. Vt in anno 34561. numerus centesimorum est 345. expressus per figuras reliquas, si duæ ad dexteram, nimirum 61. abijciantur, &c.) auferuntur 20. bis. Reliquo ergo numero 9. addenda sunt 2. vt fiant 11. Et quia vndecimus centesimus, id est, annus 1100. sedem habet in tertio articulo interiori Auricularis digiti, collocabitur ibidem annus 4900. Item desideret quis sedem anni 9700. Ex numero 97. centesimorum detrahuntur 20. quater, & supersunt 17. quibus si addantur illa 4. fiunt 21. Et ablati rursus 20. semel, remanet 1. additaque 1. propter vnicam illam ablationem, fiunt 2. Quoniam igitur annus 200. locatur in radice Annularis digiti, ponendus erit ibidem annus 9700. propositus. Rursus quia ex 20. centesimis, hoc est, ex anno 2000. detrahi possunt 20. semel, & superest 0. Addita ergo 1. propter vnicam illam ablationem, fit 1. Vbi ergo primus centesimus collocatur, videlicet in radice interiori digiti Medij, ibi annus 2000. sedem quoque habebit. Postremo sedes anni 57800. ita reperietur. In 578. centesimis continentur 20. vicies & octies, nimirum vicies, & quinquies in 500. (cum in quolibet centesimo contineantur quinquies) & in 78. ter, & supersunt 18. quibus si adijciantur 28. propter totidem abiectiones numeri 20. efficiuntur 46. in quibus continentur 20. bis, & supersunt 6. quæ cum 2. faciunt 8. Cum ergo octauus centesimus ponatur in tertio articulo Indicis, erit ibidem sedes anni propositi 57800. Atque ita de cæteris.

VT quoque faciliè scias sedem centesimi, qui maior non est, quam 1800. adde 1. ad numerum centenariorum. Articulus enim quem numerus conflatus significat, sedes erit dati centesimi. Vt si detur annus 900. Addita 1. ad 9. numerum centenariorum, fit numerus 10. Ergo annus 900. sedem habet in decimo articulo, hoc est, in articulo

Inuenio articulo
fictis cuiusq; cen-
tesimi, quamuis
magni, in articu-
lis digitorum.

Facilis inuenio
centesimi anni, 9
maior uo sit, quò
1800.

Collocatio aureorum numerorum in digitorum articulis, ad aureum numerum cuiuslibet anni inueniendam.

ticulo tertio Medij. Et sic de cæteris.

DEINDE in eisdem articulis locandi sunt omnes 19. aurei numeri, hoc ordine. Quia proximo anno ante **CHRISTVM** natum fuit aureus numerus 1. collocandus est hic aureus numerus 1. in radice interiori Indicis, ubi positus fuit annus Domini 0. hoc est, annus, qui **CHRISTI** ortum proxime antecessit. Quoniam uerò **Cyclus** aurei numeri quinquies in 100. annis continetur, supersuntque 5. si aureo numero 1. in radice Indicis collocato addantur 5. sient 6. pro aureo numero in radice digiti Medij collocando, qui quidem debetur anno 100. post **CHRISTVM** natum, & omnibus alijs centesimis, qui in eam radicem, secundum superiorem dispositionem, cadunt. Si rursus ad 6. adiciantur 5. sient 11. pro aureo numero in radice interiori digiti Annularis ponendo, qui anno 200. & alijs omnibus centesimis ibi collocatis respondet. Eodem modo si ad 11. apponantur iterum 5. sient 16. pro aureo numero in radice interiori digiti Auricularis reponendo, qui debetur anno 300. & alijs centesimis ibi positus. Rursus addendo 5. ad 16. sient 21. abiectionis autem 19. (quod nullus aureus numerus possit esse maior, quam 19.) remanebunt 2. pro aureo numero in secundo articulo Indicis supra radicem collocando. Atque ita deinceps omnes aureos numeros reperies in 19. articulis reponendos, qui quidem illis centesimis debentur, qui in eosdem articulos incidunt. Inuenies. n. hac ratione in secundo articulo Medij locari 7. In articulo secundo Annularis, 12. In articulo secundo Auricularis, 17. In tertio articulo Indicis, 3. In tertio Medij, 8. In tertio Annularis, 13. In tertio Auricularis, 18. In quarto Indicis, hoc est, in eius extremitate, 4. In extremo Medij, 9. In extremitate Annularis, 14. In extremo Auricularis, 19. In quinto articulo Indicis, qui est exterior proxime sub ungue, 5. In quinto articulo Medij, 10. In quinto denique articulo Annularis, 15. Atque hoc modo collocati sunt omnes 19. aurei numeri in 19. articulis, in quibus centesimos annos reposuimus.

Alia collocatio scilicet numerorum aureorum in digitorum articulis, ad aureum numerum cuiuslibet anni inueniendam.

SED satis est, inuenisse hac arte quatuor aureos numeros 1. 6. 11. 16. in quatuor radicibus digitorum interioribus collocatos. Nam si ab aureo numero cuiusvis radicis progrediaris per seriem naturalem numerorum uersus secundum articulum eiusdem digiti usque ad quintum, qui exterior est proxime sub ungue, (excepto digito Auriculari, in quo solo ad extremitatem usque procedendum tantummodo est) habebis aureos numeros in reliquis articulis reponendos. Ita reperies in secundo articulo Auricularis numerum, in cuius radice ponitur aureus numerus 16. collocandum esse aureum numerum 17. in tertio, 18. & in extremitate 19. Item in secundo articulo digiti Medij, in cuius radice ponitur aureus numerus 6. locandum esse aureum numerum 7. In tertio 8. In extremitate 9. & in quinto articulo, qui exterior est proxime sub ungue, 10. & sic de cæteris, ut prius.

Alia dispositio in cistima aureorum

FACILIVS tamen eosdem aureos numeros in digitorum articulis collocabis, si ab aureo numero 1. in radice interiori Indicis posito pro-

progrediaris per seriem naturalem numerorum uersus secundum articulum eiusdem, usque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub ungue; & post hunc ad radicem interiori digiti Medij regrediaris: Deinde uersus secundum articulum eiusdem, usque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub ungue, & sic deinceps. Ita enim collocabitur aureus numerus 2. in secundo articulo interiori Indicis, & 3. in tertio, & c. Ita ut aureus numerus 19. in extremitatem digiti Auricularis cadat, ut prius. Ratio huius rei hæc est. Quoniam quilibet articulus cuiusvis digiti ab articulo proximo eiusdem digiti, vel alterius proxime antecedentis, (si articulos a radice Indicis per secundum articulum, tertium, & quartum, progrediendo usque ad articulum quintum, numeremus) distat annis 400. ex superiori collocatione centesimorum annorum; continetur autem **Cyclus** aurei numeri in annis 400. vicies ac semel, superestque vnitas: fit, ut vnitas addita aureo numero cuiusvis articuli faciat aureum numerum proxime insequentis articuli in eodem digito, vel alio proxime insequente, vna vnitate maiorem, ita ut aurei numeri per seriem naturalem numerorum progrediantur a radice Indicis uersus secundum articulum, tertium, quartum, quintum, eiusdem digiti, & hinc uersus radicem Medij, secundum articulum, tertium, & alios, & c.

numeros in articulis digitorum, ad aureum numerum cuiusvis anni inueniendam.

EX his facile aureus numerus cuiusvis anni reperietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter superiores 19. articulos, una cum aureo numero ibi collocato. Is enim aureus numerus illi centesimo debetur. Si uerò datus sit annus quilibet non centesimus, inuestigandus est aureus numerus illius centesimi, qui proxime antecedit datum annum, ut iam docuimus. Deinde quoniam quolibet anno aureus numerus vnitate augetur, adijciendæ sunt tot vnitates aureo numero illius centesimi inuento, quotus annus datus est post illum centesimum. Conficietur enim hac ratione aureus numerus propositi anni. Quod si numerus compositus maior fuerit, quam 19. reijciendus erit numerus 19. toties, quoties reijci potest. Reliquus enim numerus dabit aureum numerum quesitum. Si autem remanserint 19. aut nihil, erit aureus numerus 19.

Inscio aurei numeri cuiuslibet anni.

PORRO ut facilius ex magno numero reijcias 19. reijce 20. quoties fieri potest, & pro singulis abiectionibus singulas vnitates repositæ, quas nimirum una cum 19. abiectionibus.

RECTIVS quoque feceris, si prius eo modo, quo proxime diximus, reijcias 19. ex numero annorum post centesimum proxime antecedentem, si reijci possunt, & residuum aureo numero illius centesimi adicias, ut aureum numerum propositi anni componas.

EXEMPLI causa. Anno 2500. aureus numerus est 12. quoniam sedes illius anni est secundus articulus interior digiti Annularis, ubi aureus numerus 12. collocatur, ut patet, si ab 1. numeres, incipiendo a radice Indicis, usque ad illum articulum, qui est duodecimus, eo ordine, quem diximus, nimirum a radice cuiusque digiti progrediendo uersus

T t extre-

extremitatem, vsque ad quintum articulum, hoc est, ad exteriorem subvngue: Vel certe, si ab aureo numero 11. in radice digiti Annularis collocato progrediatis per seriem naturalem numerorum ascendendo, vsque ad eundem secundum articulum, in quo sedes est anni 2500.

QVÆRATVR rursus aureus numerus anni 2507. Sedes anni 2500. est in secundo articulo digiti Annularis, ibique aureus numerus 12. ei debitus ponitur, vt modo diximus; cui si addas 7. (septimus enim annus post annum 2500. proponitur) efficiet 19. pro aureo numero anni 2507.

ITEM inquirendus sit aureus numerus anni 983. Sedes anni 900. est in tertio articulo digiti Medij, ibique collocatur aureus numerus 8. anno 900. debitus. Quoniam verò ex annis 83. quater abijci possunt 20. addemus quatuor vnitates, propter quatuor illas abiectiones, ad 3. annos reliquos, conflatumque numerum 7. ad aureum numerum 8. anno 900. debitum, adijciemus, vt conficiamus aureum numerum 15. anni 983.

R V R S V S sit inueniendus aureus numerus anni 1604. Sedes anni 1600. est in articulo quinto Indicis, id est, in exteriore subvngue, vbi aureus numerus 5. ponitur; ad quem si adijciamus annos 4. residuos, efficiet 9. pro aureo numero anni 1604.

D A T V S præterea sit annus 2108. Sedes illius est in radice digiti Annularis, vbi ponitur aureus numerus 11. cui si addamus reliquos 8. annos, conflabimus aureum numerum 19. anni 2108.

POSTREMO detur annus 3003. Sedes anni 3000. est in tertio articulo interiori digiti Auricularis, vbi aureus numerus 18. positus est; cui si apponamus annos 3. reliquos, conflabimus 21. abiectiones; 19. remanebunt 2. pro aureo numero anni 3003.

A V R E V S numerus facili quoque negotio per præcepta Arithmetices reperietur quolibet anno, hac ratione. Anno Domini proposito addatur 1. & numerus collectus per 19. diuidatur. Numerus enim qui ex diuisione relinquitur, (nulla habita ratione Quotientis numeri. Hic enim solum ostendit, quot reuolutiones Cycli aureorum numerorum à CHRISTO vsque ad annum propositum peractæ sint.) erit aureus numerus anni propositi: Et si ex diuisione nihil remanet, aureus numerus erit 19. Verbi gratia. Si quæratr aureus numerus anni 1589. Addo 1. & collectum numerum 1590. diuido per 19. inuenioque ex diuisione relinqui 13. Erit ergo anno 1589. aureus numerus 13. Rursus si anno 1595. quærendus sit aureus numerus: addita 1. fit numerus 1596. quo diuiso per 19. nihil superest. Annoigitur 1595. aureus numerus erit 19. Atque ita de cæteris.

I A M vero tabellam triplicem ad inueniendum aureum numerum cuiusuis anni, ita construemus. In prima describantur anni centesimi hoc ordine. In prima cellula infimæ lineæ ponatur annus 0. In secunda, annus 100. In tertia, 200. & ita deinceps vsque ad 1800. annum, post quem

quem redeundum est ad primam cellulam secundæ lineæ, ibique scribendus annus 1900. In secunda cellula, annus 2000. atque ita deinceps infinitum, redeundo semper post 19. cellulam (Tot enim cellulas quælibet linea complectitur) ad primam cellulam insequentis lineæ. Hæc porro 19. cellulæ annorum Domini cuiusque lineæ respondent 19. articulis digitorum, in quibus centesimos eosdem annos supra repositimus.

SECUNDA tabella complectitur 20. lineas aureorum numerorum, sub cellulis annorum Domini descriptas. Suprema linea ordine continet eos aureos numeros, quos supra in digitorum articulis in transfuersum numerando collocauimus: qui quidem ab 1. incipientes progrediuntur per continuam additionem 5. abiectionis 19. ex summa, si ea maior fuerit, quam 19. Atque hæc suprema linea aureorum numerorum centesimis annis debetur, ac proinde ab alijs 19. lineis insequentibus separanda est aliquantulum. Hos aureos numeros sequuntur alij deorsum descendendo ordine naturali numerorum, ita vt infimus idē semper sit, qui supremus.

TERTIA denique tabella ad sinistram secundæ continet centum annos expansos ab 1. vsque ad 100. posito anno 1. è regione secundæ lineæ aureorum numerum, & anno 2. è regione tertiæ, & sic deinceps, ita vt è regione primæ lineæ, quæ centesimis annis debetur, nullus annus expansus describatur.

V S V S triplicis huius tabellæ, hic est. Proposito quouis anno centesimo, quæratr is in prima tabella. Descendendo enim ab eo vsque ad supremam lineam secundæ tabellæ, incidet in aureum numerum eius centesimi. Ita uides annis 1600. 3500. 5400. 7300. 9200. respondere aureum numerum 5. Annis autem 300. 2200. 4100. 6000. 7900. 9800. aureum numerum 16. & sic de cæteris. Proposito autem anno quopiam non centesimo: Quære centesimum proximè antecedentem in prima tabella, & annum post eum centesimum datum in tertia tabella inter annos expansos. In angulo enim communi secundæ tabellæ reperies aureum numerum anni dati. Vt proposito anno 1589. reperies in angulo communi annorum 1500. & 89. aureum numerum 13. Anno autè dato 9764. inuenies in angulo communi annorum 9700. & 64. aureum numerum 18. atque ita de alijs. Huc porro referenda sunt illa, quæ supra diximus de inuenienda sede cuiusuis centesimi, quamuis magni, in articulis digitorum. Referunt. n. cellulæ 19. infimæ lineæ annorum Domini, 19. articulos digitorum, vt diximus.

Inuestio aurei numeri quolibet anni, ex tabella triplici, quæ constructa est.

Inuestio aurei numeri per præcepta Arithmetices.

Inuestio tabellæ triplicis ad aureum numerum cuiusuis anni inueniendum.

TABVLA AD INVENIENDVM AVREVM NVME-
rum quouis anno proposito.

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.

TERTIA TABELLA
annorum expansionum.

17000	8800	6000	5000	3100	1200
16000	8700	6800	4900	3000	1100
15000	8600	6700	4800	2900	1000
14000	8500	6600	4700	2800	900
13000	8400	6500	4600	2700	800
12000	8300	6400	4500	2600	700
11000	8200	6300	4400	2500	600
10000	8100	6200	4300	2400	500
9000	8000	6100	4200	2300	400
8000	7900	6000	4100	2200	300
7000	7800	5900	4000	2100	200
6000	7700	5800	3900	2000	100
5000	7600	5700	3800	1900	0

SECUNDA TAB. AVR. NVM.

	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	
1	20	39	58	77	96	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15
2	21	40	59	78	97	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16
3	22	41	60	79	98	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17
4	23	42	61	80	99	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18
5	24	43	62	81	100	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19
6	25	44	63	82		7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1
7	26	45	64	83		8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2
8	27	46	65	84		9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3
9	28	47	66	85		10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4
10	29	48	67	86		11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5
11	30	49	68	87		12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6
12	31	50	69	88		13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7
13	32	51	70	89		14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8
14	33	52	71	90		15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9
15	34	53	72	91		16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10
16	35	54	73	92		17	3	8	13	18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11
17	36	55	74	93		18	4	9	14	19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12
18	37	56	75	94		19	5	10	15	1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13
19	38	57	76	95		1	6	11	16	2	7	12	17	3	8	13	18	4	9	14

DE EPACTIS ET NOVILVNIIS.

CAP. II.

PACTÆ sunt dies, quibus Solaris annus Lunarem superat, ut lib. 2. ostendimus. Primo enim anno supersunt dies 11. Secundo, 22. Tertio, 33. hoc est, 3. (Numerus. n. 30. abijciendus est) Quarto, 14. &c. Respondent autem singulis 19. aureis numeris, variis temporibus, variæ 19. Epactæ, ut eodem lib. 2. docuimus. Epactam igitur cui iuslibet anni, quæ currenti aureo numero respondet, quæque in Calendario Nouilunia demonstrat, hac ratione tum ante correctionem anni, tum post, in Pollice manus sinistra inueniemus.

IN Pollicis sinistri extremitate, articulo medio, & infimo, collocandi sunt aurei numeri hoc ordine. In extremitate ponitur 1. In medio articulo, 2. In imo, 3. Deinde rursus in extremo 4. In articulo medio, 5. In imo 6. In summo item Pollice, 7. & sic deinceps, ita ut ultimus aureus numerus 19. cadat in extremum Pollicis.

POST hæc aureo numero in Pollicis extremitate collocato addantur 10. Aureo numero verò posito in articulo medio adiungantur 20. Numero denique aureo, qui in imo articulo locatur, nihil apponatur. Numeri enim ita compositi (abiectione 30. si numerus conflatus maior fuerit, quàm 30.) sunt Epactæ, quæ una cum illis aureis numeris, à quibus in Pollice formatæ sunt, in vñ fuerunt ante Calendarij correctionem.

SI igitur à singulis Epactis hoc modo inuentis subtrahantur 10. (quoniam propter 10. dies simul exemptos, in tabula Epactarum expansa facta est mutatio per 10. lineas deorsum.) relinquentur Epactæ cum eisdem aureis numeris currentes post emendationem Calendarij, ad annum vsque 1700. exclusiue. Tunc. n. quia per aliam lineam sit descensus in Epactis, auferenda sunt 11. vsque ad annum 1900. exclusiue. Nam post hunc detrahenda sunt 12. quòd per aliam lineam in Epactis tunc mutatio deorsum fiat. At anno 1800. quanquam dies intercalaris omittitur, tamen non fit mutatio in Epactis, Lunæ æquatione id ita exigente, ut declaratum est libro superiore Cap. 1111. Quare tunc idem numerus 11. detrahendus est, quænti anno 1700. demendum esse diximus. Atque in hunc modum semper tot vnitates ultra 10. detrahendæ erunt, per quot lineas facta erit in Epactis mutatio descendendo. Quòd si subtractio fieri nequeat, addenda erunt 30. ad Epactam inuentam, ut fieri possit subtractio.

ITAQUE inuenturus Epactam ab anno Correctionis usque ad annum 1700. exclusiue; quare ex 1. Cap. aureum numerum anni propositi, cumque in Pollice colloca, ut dictum est. Ei deinde adde 10. si est in summo

Epactæ quid.

Quo pacto aurei numeri in Pollice sinistri locentur ad Epactas inueniendas.

Quid addi de se aureis numeris in Pollice collocatis, ut sint Epactæ ante Calendarij correctionem.

Quid ex Epactis que ante correctionem supersubtrahuntur, auferendum sit, ut reliquæ sint Epactæ post anni correctionem.

Quo pacto inuenitur Epacta ab anno correctionis usque ad annum 1700. exclusiue.

Summo Pollice, aut 20. si in medio articulo, aut denique 0, hoc est, nihil, si in imo. Ex numero enim conflato si detrahas 10. (additis prius 30. si detractione fieri nequeat) dabit reliquus numerus Epactam currentem, quam quæris.

EXEMPLI causa. Anno 1589. aureus numerus est 13. qui cadit in Pollicis extremitatem. Quare ei addo 10. & facio 23. Ablatis autem 10. relinquuntur 13. pro Epacta anni 1589.

ITEM anno 1609. aureus numerus est 14. cadens in articulum Pollicis medium. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablati 10. relinquuntur 24. pro Epacta anni 1609.

R. V. R. S. V. S. anno 1617. aureus numerus est 3. sedem habens in imo articulo Pollicis. Quare ei nihil addendum est. Sed quia ex 3. auferri non possunt 10. adiungemus 30. ut habeamus 33. à quibus si dematur 10. reliqua fiunt 23. pro Epacta anni 1617.

P. R. Æ. T. E. R. E. A. anno 2314. aureus numerus est 16. incidens in extremitate Pollicis. Additis ergo 10. fiunt 26. ablati autem 14. (quia ad eum annum vsque inclusivè descensus factus erit in Epactis per 4. lineas ultra decem illas, per quas anno correctionis factus est descensus.) remanent 12. pro Epacta anni 2314.

P. O. S. T. R. E. M. O. anno 3129. aureus numerus est 14. cadens in medium articulum Pollicis. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablati 17. (quod ad eum annum vsque inclusivè septem mutationes factæ sint in Epactis descendendo) relinquuntur 17. pro Epacta anni 3129.

SCIENDVM tamen est, Epactam 25. sumendam esse diverso colore, aut caractere notatam, quando procreatur ab aureo numero maiore, quam 11. Item Epactam 19. diverso quoque caractere, aut colore ultimo diei Decembris ascriptam esse quoque in vsu, quando ab aureo numero 19. gignitur, ut continget anno 1595. & nunquam amplius, nisi post vsu 30. linearum Epactarum tabulæ expansæ. Cuius rei causam superiore libro exposuimus.

V. T. autem scias, quotnam vnitates ultra 10. auferendæ sint quolibet anno post Calendarij restitutionem proposito, ut Epacta quæ sita relinquatur: hoc est, per quotnam lineas post correctionem factus sit descensus in Epactis tabulæ expansæ ultra illas decem anni Correctionis, & (quod rarò fit) quando iterum factus sit ascensus ab inferiori linea ad superiore, ediscendi sunt sex hi versiculi.

Conducit cuius breuitas, breuitas beat artem.

Vis artem verbis tradere? trade tribus;

Si solidam rerum rationem reddere quibus

Promptè, quam posses nominibus nimis.

Nec memoris lædit Lectoris lumina Karmen:

Kontra, iucunde iuuerit immemorem.

PRIMA vox, *conducit*, horum carminum tribuitur anno 1700. secunda

QUONDA, cuius, anno 1800. tertia, *breuitas*, anno 1900. & ita deinceps ceteræ insequentibus annis centesimis; ita ut vltimum vocabulum, *immemorem*, quod est tricesimum tertium, respondeat anno 4900. Illa etenim carmina vsu tantum habent vsque ad annum 5000. exclusivè.

VIDE ergo cui propositus quivis centesimus annus respondeat. Deindè articulis interioribus manus sinistrae (Pollice omissio) in transfuersum omnes voces vsque ad illam inclusivè, quæ dato centesimo respondet, accommoda hoc ordine, ut voces ab eadem litera incipientes eidem articulo tribuas: & quando proxime antecedens litera initialis (liceat nobis necessitatis causa ita appellare) repetitur, vocem illam proxime antecedenti articulo iterum adscribas. Quot enim articulos hac ratione percurreris, tot vnitates ultra 10. auferendæ erunt, ut Epacta propositi anni relinquatur: hoc est, per tot lineas, ultra illas 10. anni Correctionis, factus erit descensus in lineis Epactarum tabulæ expansæ.

VERBI gratia. Vis scire, quot vnitates ultra 10. auferre debeas anno 2100. & aliis annis insequentibus vsque ad annum 2200. exclusivè? Quoniam ab anno 1700. inclusivè vsque ad annum 2100. inclusivè, sunt quinque centesimi, numerandæ erunt quinque primæ voces: *Conducit cuius breuitas, breuitas beat*, in articulis sinistrae manus hoc ordine. Hæ duæ, *Conducit cuius*, quia ab eadem litera incipiunt, collocandæ sunt in primo articulo: & aliæ tres *breuitas, breuitas beat*, in articulo secundo, quod eandem literam initialem habeant. Quoniam igitur duos tantum articulos percurrimus, auferendæ erunt ultra 10. vnitates, aliq̄ duæ, nimirum 12. in vniuersum.

ITEM anno 2300. ad quem inclusivè ab anno 1700. inclusivè sunt septem centesimi, numerandæ erunt primæ septem voces: *Conducit cuius breuitas, breuitas beat artem. Vis*, in articulis manus hac ratione, ut primæ duæ, *Conducit cuius*, dentur primo articulo; sequentes tres *breuitas, breuitas beat*, secundo; insequens sola, *artem*, tertio; & vltima quoque sola, *Vis*, quarto: ita ut quatuor articuli percurrantur. Quatuor ergo vnitates ultra 10. auferendæ erunt ab anno 2300. inclusivè vsque ad annum 2400. exclusivè. Et quoniam subsequens uox octava, *Artem*, incipit ab eadem litera A, quæ dedit initium uoci sextæ, *Artem*, quæ uocem, *vis*, antecedit, collocanda est octava vox, *Artem*, iterum in tertio articulo, in quo prior uox, *Artem*, collocabatur. Atque ita de reliquis.

QUOD si quis velit ultra annum 4900. in quo auferuntur ultra 10. quatuordecim aliæ vnitates, progredi, inspicienda erit tabula æquationis Epactarum Capite 1111. Superioris libri, & ex eius literis Carmina alta condenda, quorum videlicet verba ab illis literis incipiant: quemadmodum superiorum sex Carminum voces a literis eiusdem tabulæ æquationis initium capiunt. Hanc enim ob causam duas hæc voces, *Carmen*, *Contra*, per K. feri.

scriptissimus, quanquam id contra rectam orthographiam factum sit.

Quid agendum,
quando numerus
ex Epactis aufer-
endus est 30. vel
magis.

IAM verò si numerus vnitatum detrahendarum, quas carmina exhibent, vna cum 10. diebus anno Correctionis exemptis, fuerit 30. nihil auferendum erit ex Epactis ante correctionem inuentis, sed eadem prorsus tunc Epactæ aureis numeris respondebunt, quæ ante anni restitutionem cum eisdem aureis numeris erant in vsu. Si verò idem numerus fuerit maior, quàm 30. abiciantur 30. quoties fieri potest, & reliquus numerus ex Epactis ante correctionem inuentis detrahatur. Reliquæ enim fient Epactæ, quæ tempore proposito vsurpan dæ erunt.

Novilunium ubi
notata sit in Ca-
lendario.

INVENTA Epacta cuiusvis anni, doceamus, qua arte per eam Nouilunia memoriter inquirenda sint, hoc est, quo modo cognoscatur, quibus diebus mensium Epacta dati cuiusvis anni præfiguratur. Iis enim diebus fiunt Nouilunia ex vsu Ecclesiæ, quanquam secundum calculum Astronomicum plerunque contingant vno die citius: ita ut rectè feceris, si Nouilunium quodcunque per Epactam inuentum tribuas antecedenti diei, si coniunctionem Luminarium habere velis, non ex vsu Ecclesiæ, sed quando ea in cælo sit. Nam cum Ecclesia maiorem rationem habeat Lunæ quartadecimæ, & Plenilunij, quàm Nouilunij, propter solennia Paschæ, postposita sunt de industria Nouilunia per Epactas vno ferè semper die in Calendario, vt fufius superiori libro declaratum est.

Quæ Epactæ Ca-
lendaris mensium
adscribantur.

SED ante omnia discendum erit, quænam Epactæ in principiis mensium, siue Calendis, sint positæ: quod facile scies hoc pacto. Ianuarius habet in ipsis Calendis Epactam *, seu xxx. Februarius xxi. Martius rursus *. seu xxx. Aprilis iterum xxi. Maius xviii. Iunius xxvii. & sic deinceps alij menses ordine, semper vno minus: Augustus tamen solus habet in principio duas hasce Epactas xxv. xxiii. ac proinde Calendis Septembris Epacta xxiiij. apposita est, & Calendis Octobris, xxij. &c. Quare si duodecim articulis digitorum sinistræ manus (Pollice omisso) tribuas 12. menses ordine, progrediendo à radice Indicis per radices digiti Medij, Annularis, & Auricularis, statuendoque quintum articulum eum, qui in Indice secundus est, & sextum eum, qui secundus est in Medio; &c. adeò ut articulus tertius Auricularis digiti sit duodecimus; & in primo articulo, qui Ianuario respondet, mente reponas Epactam *, vel xxx. in secundo autem xxi. & in tertio rursus *. vel xxx. in quarto iterum xxi. & in quinto xviii. atque ita deinceps, semper vno minus, dummodo in octauo, qui Augusto respondet, ponas duas has xxv. & xxiii. simul: sine magno labore cognosces Epactam Calendis cuiusvis mensis appositam. Quam tamen facilius cognosces, si solum memoria retineas, Epactam xx. collocari in duodecimo articulo, id est, in principio Decembris. Nam si ab hac Epacta progrediaris per seriem naturalem numerorum, tribuendo vndecimo articulo, hoc est, mensi Nouembri xxi. decimo uerò, xxii. nono xxiii. & ita deinceps, (modò des Augu-

Augusto in octauo articulo duas has Epactas xxiiiij. xxv. atque in Februario, & Ianuario Epactas Aprilis, ac Martij, hoc est, xxix. & *. re- petas) habebis omnes Epactas mensium inirijs, hoc est, Calendis adscriptas. Vbi hoc notandum est, in omnibus mensibus (Februario excepto) easdem Epactas in fine poni, quæ in principio positæ sunt; In Augusto tamè, qui duas has Epactas xxiiiij. xxv. in ipsis Calendis habet, sola Epacta xxiiiij. repetitur in fine.

Menses octo, præ-
ter Febrarium,
eisdem Epactam
habent in princi-
pio, ac fine.

DEINDE sciendum quoque est, in sex mensibus, quorum vnus est Augustus, ut diximus, duas has Epactas xxiiiij. xxv. simul eidem diei adscribi: quales sunt menses locorum parium usque ad Augustum inclusiue, hoc est, secundus, quartus, sextus, & octauus, cuiusmodi sunt Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus: & post Augustum duo menses locorum imparium, vt nonus, atque vndecimus, hoc est, September, & Nouember. In quibus quidem mensibus scribitur Epacta 2 5. diuerso colore, vel caractere notata, prope Epactam xxvi. quæ duas illas xxiiiij. xxv. antecedit. In solo Augusto Epacta 2 5. diuersæ figuræ non scribitur prope Epactam xxvi. sed vltimo die Iulij, vbi posita est Epacta xxvi. duas Epactas xxv. xxiiiij. Calendis Augusti adscriptas antecedens. In alijs sex mensibus, videlicet Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Octobri, ac Decembri, eadem Epacta 2 5. diuersi coloris, aut characteris, prope Epactam xxv. scribenda est: ita vt Epacta 2 5. diuersæ figuræ mense Iulio bis scribatur, semel die secundo prope Epactam xxv. iterum prope Epactam xxvi. postremo diei adscriptam.

Qui menses ha-
bent duas Epac-
tas xxiiiij. &
xxv. simul eidem
diei adscriptas.

HI porrò sex menses, qui duas Epactas xxv. xxiiiij. eidem diei adscri- ptas habent, sunt ij omnes, qui habent tantum dies 30. aut 28. vno Augusto excepto, qui dies 31. habet. Itaque si Indicem, & Annularem digitorum manus sinistræ deprimas, ceteros autem tres digitos, Pollicem, Medium, & Auricularem, erigas, & per quinque hos digitos omnes menses enumeres, initio facto à Martio, & Pollice, cadent quinque menses dierum 30. vel 28. in duos illos digitos depressos, Indicem, & Annularem, in quibus iisdem duæ illæ Epactæ xxiiiij. xxv. eidem diei adscribun- tur, & 2 5. alterius coloris, aut characteris prope Epactam xxvi. Quibus si addas Augustum, habebis omnes sex menses, quos diximus. Qui ijdè sex menses hoc etiam versiculò comprehenduntur.

Quo pacto facile
per digitos ma-
nus sinistræ sci-
tur, qui menses ha-
beant dies 30. & 28.
vel 28. ac pro-
pterea qui eidem
diei adscriptas ha-
beant Epactas
xxv. xxiiiij.

Bella decent fortes: humiles ieiunia laudent.

Nam initiales literæ sex vocum huius versiculi indicant, eos menses duas Epactas xxiiiij. xxv. eodem die scriptas continere, qui ea loca in mensibus occupant, quæ ab initialibus illis literis in alphabeto occupantur: quales sunt menses 2. 4. 6. 8. 9. 11. Ita enim vides literas initiales b, d, f, h, i, l, eadem loca occupare in alphabeto, nimirum B, secundum; d, quartum; f, sextum; h, octauum; i, nonum; & l, undecimum. Verum quæ Epactæ Calendis mensium adscribantur, & vbi duæ Epactæ xxiiiij. xxv. si mul ponantur, &c. hi quoque versus declarant.

Vu Mars,

*Mars, & Ianus habent triginta; sed minus uno
Februus, Aprilis: Reliquis at mensibus octo,
Deme gradatim unum: Sextili has iungito binas,
Viginti quinque, ac vigintiquattuor: Ambas,
Sed non principio, iungunt quoque Februus, atque
Iunius, Aprilis, Septembris, atque Nouember.
Quinque ac viginti diuersa scribito forma
Supra has Epactas, quas iungi diximus. Inde
Epacta reliqua descendunt ordine verso.*

Nonilunia que-
modo p Epactas
memoriter repe-
riantur, prout in
Calendario noue
mactantur.

HIS præmissis, ita Nouilunia indagabis. Numeri in transfuersum per triginta articulos sinistræ manus (sumendo duos in Pollice: & alios 28. in quatuor reliquis digitis: quorum 12. sunt interiores; 4. in extremitatibus; & 12. exteriores) ab Epacta currente inclusiuè (cuius uidelicet Nouilunia inquiris) vsque ad Epactam item inclusiuè Calendis propositi mensis appositam, tribuendo tamen mense Februario, Aprilis, Iunio, Augusto, Septembri, ac Nouembri, eidem articulo duas hæc Epactas, xxiiij. xxv. & insequenti articulo duas has, 25. diuerso colore, aut charactere notatam, & xxvi. Numerus enim articulorum, quos percurreris, dabit diem Nouilunij, hoc est, diem, cui adscripta est in Calendario Epacta currentis. Perfacilis autem erit hæc numeratio, etiam si Epacta currentis maior sit, quam ea, quæ in principio mensis ponitur. Nam quando peruentum erit ad * adijcienda erit Epacta primi diei mensis ad articulos, quos percurreris vsque ad *. vt habeatur dies Nouilunij. In mensibus tamen, in quibus duæ Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adscriptæ sunt inter * & Epactam primi diei, adijcienda erit Epacta primi diei, dempta prius unitate.

BR E V I V S eundem diem Nouilunij reperies, si Epactam currentem ab Epacta primi diei mensis auferas; uel, si illa maior est, quam hæc, a xxx. & reliquo numero Epactam primi diei adicias. Numerus enim reliquus, uel coaceruatus, addita prius unitate, dabit diem Nouilunij. In mensibus tamen, in quibus Epactæ xxiiij. xxv. eidem diei adscriptæ, existunt inter Epactam currentem, & Epactam primi diei, nihil addendum est numero illi reliquo, uel conflato.

E V N D E M diem etiam habebis, si ab Epacta inclusiuè, quæ in principio mensis posita est, numeres in articulis retrogrado ordine vsque ad Epactam currentem inclusiuè, tribuendo duas Epactas, xxiiij. xxv. Item duas has, 25. diuersi characteris, aut coloris, & xxvi. eidem diei, ubi in Calendario eundem diem occupant. Sed priores rationes magis expeditæ sunt.

P O T E S etiam, si placet, præsertim quando Epacta currentis maior est ea, quæ Calendis propositi mensis apponitur, uel minor multo, numerare per articulos ab Epacta ultimi diei mensis, (quæ eadem est, ut diximus, quæ primi diei, Februario excepto) usque ad Epactam currentem, tribuendo duas Epactas xxiiij. xxv. Item 25. xxvi. eidem articulo

lo, quando eidem diei ascriptæ sunt. Numerus. n. articulorū, quos percurreris, dempta prius unitate, ex numero dierum mensis propositi detractus relinquet diem Nouilunij, hoc est, diem, cui Epacta currentis adscripta est.

P O R R O quando Epacta xix. & aureus numerus 19. concurrunt, fit mense Decembri primum insequētis anni Nouilunium, die ultimo, ut supra dictum est: quod alioquin in primum diem Ianuarij caderet.

E X E M P L I causa. Currente Epacta x. si mense Nouembri, qui in principio habet Epactam xxj. Nouilunium desideres; numerata ab Epacta x. inclusiuè, per xi. xii. & c. progrediendo, vsque ad xxi. inclusiuè, percurreris 12. articulos. Die ergo 12. notatum est Nouilunium per Epactas mense Nouembri. Vel aufer x. a xxi. remanentque 11. additaque unitate, fiunt 12. pro die Nouilunij, ut ante. Vel ab Epacta xxi. inclusiuè Calendis adscripta retrogradere per xx. xix. & c. usque ad x. in articulis, percurrerisque 12. articulos, ut prius. Vel denique numerata in articulis ab Epacta xxi. inclusiuè postremo diei apposita naturali ordine usque ad x. procedendo per xxi. x. & c. tribuendoque Epactas xxi. xxv. uni eidemque diei. Percurreris enim 19. articulos, quos si, dempta prius unitate, detrahas ex 30. diebus mensis Nouembris, reliquus fiet dies 12. Nouembris, quo Nouilunium continget, ut antea.

I T E M mense Iunio, qui ad Calendas habet Epactam xxvi. numerata ab Epacta x. vsque ad xxvi. tribuendo uni eidemque articulo Epactas xxi. xxv. percurrerisque 17. articulos. Die ergo 17. in Iunio notatum est Nouilunium. Vel detrahe Epactam x. ex xxvi. relinqueturque dies 17. pro die Nouilunij, ut ante: quia hic nihil additur, propterea quod Epactæ xxi. xxv. uni eidemque diei adscriptæ interponuntur in Iunio inter propositam Epactam x. & Epactam xxvi. Calendis appositam. Vel ab Epacta xxvi. primo diei præfixa, numerata ordine retrogrado in articulis per xxvi. xxv. xxi. & c. usque ad Epactam x. tribuendo uni eidemque articulo Epactas xxv. xxi. Percurreris 17. articulos, ut prius. Vel denique ab Epacta xxvij. ad extremū Iunij die posita numerata in articulis ordine naturali vsque ad x. progrediendo per xxviii. xxix. *. j. ij. & c. Percurreris enim 14. articulos, quos, dempta prius unitate, si auferas ex 30. diebus mensis Iunij, reliquus erit dies 17. Iunij, quo Nouilunium fiet, ut ante.

R V R S V S currente Epacta xxix. in Iunio, percurruntur (tribuendo Epactas xxi. xxv. uni eidemque articulo) 28. articuli ab Epacta xxix. per *. j. ij. & c. vsque ad xxvii. quæ Epacta Calendis adscripta est. Vel si auferatur Epacta xxix. a xxx. & reliquæ unitati addatur Epacta xxvii. primi diei, conficiuntur 28. pro die Nouilunij. Hic enim non additur unitas, propter Epactas xxi. xxv. positas inter Epactam xxix. currentem, & Epactam xxvii. primi diei. Sic etiam si numeratio fiat ab Epacta xxvii. primi diei ordine retrogrado per xxvi. xxv. xxi. & c. usque ad Epactam xxix. propositam, (tri-

V v 2 buendo

buendo Epactas xxv. xxiiii. vni & eidem articulo) percurreremus 28. articulos, ut antea. Denique si numeres ab Epacta xxvii. vltimi diei per xxviii. xxix. &c. vsque ad xxix. Epactam currentem percurreretur 3. articuli, qui, dempta prius unitate, ablati ex diebus 30. mensis Iunij, relinquunt 28. pro die Nouilunij.

COGNITO die Nouilunij, facile etate Lunę quolibet die deprehendemus, si a die proximi elapsi Nouilunij inclusivę numeremus insequentibus dies vsque ad diem propositum inclusivę elapsos. Vt currente Epacta x. si desideretur etas Lunę die 3. Iulij; quoniam Nouilunium antecedens factum est die 17. Iunij, numerabimus a die 17. Iunij inclusivę vsque ad diem 3. Iulij inclusivę, percurreremusque 17. articulos. Erit igitur die 3. Iulij, qui propositus est, Luna xviii. Et sic de ceteris. Verum hac, quam exposuimus, ratione inuestigantur dies Nouiluniorum, atque etatis Lunę, ex vsu Ecclesię, quę hac in re de veris motibus non admodum laborat, hoc est, prout Epactę per Calendarij dies digeste ea exhibent; quanquam vt plurimum res aliter se habeat in celo. Cuius rei causam lib. 2. attulimus.

QVOD si lubet cognoscere, quanam Lunationes Epactarum contineant 30. dies, & quanam 29. diligenter memorię insigenda sunt sex illa loca, vbi duę Epactę xxiiii. xxv. eidem diei ascriptę sunt. Lunationes enim incipientes a 30. Epactis, quę Epactam xxiiii. eidem diei cum Epacta xxv. ascriptam proxime antecedunt, ut a xxiiii. xxv. xxvi. & a ceteris usque ad illam xxiiii. quę eidem diei cum xxv. ascribitur, continent 29. dies, in quocunque mense id contingat: Alia vero Lunationes dies 30. complectuntur, exceptis Lunationibus Epactę 25. diuersi coloris, characterisve, quando ea antecedit aliam Epactam 25. eidem diei cum Epacta xxvi. ascriptam. Hę enim Lunationes dies tantum 29. continent.

IAM vero si Nouilunia, etatemque Lunę memoriter inquirere cupias, etiam si dispositionem Epactarum in Calendario ignores, efficies id, plus minus, per Epactam cuiuslibet anni, adiunctis Calendis mensium, perinde atque ante Calendarij correctionem, hoc modo. In Ianuario subtrahere Epactam currentem ex 30. In Febuario item eandem, addita prius unitate, (propterea quod Ianuarius dies 31. continens superat unam Lunationem 30. dierum, unitate, quę dici solet Epacta Ianuarij) ex 30. demere. In Martio rursus detrahe ex 30. eandem, non addita unitate. Cum enim Ianuarius, ac Febuarius constituent 59. dies; quot videlicet duę Lunationes Cycli plerumque continent; nihil supererit pro Epacta Febuarij, proptereaque in Martio nihil addendum erit, sicut nec in Ianuario. In mensibus denique insequentibus subtrahere ex 30. eandem Epactam, additis prius tot unitatibus, quot menses post Martium vsque ad mensum propositum inclusivę preterierunt. Semper enim reliquus numerus diem Nouilunij indicabit. Quod si Epacta, vel numerus subtrahendus fuerit minor, quam

quam 15. fiat subtractio ex 15. Si vero maior fuerit, quam 30. ex 45. relinquaturque dies Plenilunij; quod tunc Plenilunium antecedit Nouilunij diem.

EXEMPLI causa. Currente Epacta xiiij. detrahe eam ex 30. Reliquus erit dies 17. tam Ianuarij, quam Martij, quo Nouilunium fiet. Eandem Epactam xiiij. tum in Febuario, tum in Aprili, addita prius unitate, aufer ex 30. remanebitque dies 16. Nouilunij in utroque mense. Denique si eandem Epactam xiiij. in Nouembri, additis prius 8. (octo. n. menses post Martium vsque ad Nouembrem inclusivę numerantur) subtrahas ex 30. relinquetur dies 9. Nouembris, quo Nouilunium accidet.

IAM vero si ad Epactas, additis prius illis Calendarum unitatibus, quas ad Nouilunia inquirenda addendas, esse diximus, adiciias numerum diei mensis propositi, & ex summa abiciias 30. si abici possunt, cõsabis, vel reliquam facies, etatem Lunę, quam proposito die habet.

EXEMPLI gratia. Currente eadem Epacta xiiij. quęrenda sit etas Lunę die 25. Martij. Quoniam in Martio nulla unitas adicienda est, addantur 25. dies ad Epactam xiiij. & ex summa 38. abiciantur 30. Numerus n. reliquus 8. Lunam tunc 8. dies habere indicabit. Item inuestiganda sit Lunę etas die 19. Nouembris, eadem Epacta xiiij. currẽte. Addantur 8. ad Epactam xiiij. propter 8. menses post Martium vsque ad Nouembrem inclusivę numeratos, & ad summam 21. adiciantur dies 19. atque ex summa 40. reiciantur 30. Reliquus enim numerus 10. dabit Lunę etatem, &c.

CÆTERVM hoc modo non semper reperies Nouilunia illis diebus fieri, quibus per Epactas in Calendario monstratur: propterea quod semper detractio fit ex 30. ac si omnes Lunationes dies 30. cõtinerent, cum tamen plerumque alternis constituentur dierum 30. & 29. in Calendario. Eadem de causa etas Lunę hoc modo inuenta discrepabit plerumque ab eiusdem etate, quam in Calendario ostendunt Epactę: quia nimium semper abiciuntur 30. quando abiectio fit; cum tamen non omnes Lunationes contineant 30. dies. Quare prior ratio huic posteriori preterenda esse videtur, preterim si Luna xiiij. Paschalis invenienda sit.

FACILE quoque etatem Lunę, ac Nouilunia, plus minus, per Regulares Lunę inueniemus. Sũt aut Regulares Lunę, ex Cõputistis, certi quidam numeri mensibus anni tributi, qui cum Epacta currente constituunt etatem Lunę, quam ipsis Calendis habet. Differunt autem Regulares Lunę in Calendario nouo a Regularibus Lunę in veteri Calendario, nulloque negotio, qui singulis mensibus respondeant, hoc disticho cognosci potest.

*Ars breuitatis amans bona cunctis dicitur esse,
Firmius hac haret Karmine Komposita.*

Hic n. continentur 12. voces, quę 12. mensibus anni ordine respondēt, a titio facta a mense Ianuario. Et quota cuiusuis uocis prima littera est in alpha-

Actus Lunę quo pacto deprehēda tur.

Quę Lunationes in Calendario sint 30. dierum, & quę 29.

Nouilunia quare ratione per Epactas, & mensium Calendarum reperiri.

Actus Lunę, quo pacto p Epactas Calendarum mensis, & dies inueniatur.

Regulares Lunę, quid sint, & quo pacto inueniantur.

alphabeto, tot unitates Regularem illius mensis, cui uox illa respondet, efficiunt. Postrema porro duo verba, *Karmine Komposita*, improprie per K, scribuntur, ut significant, Regularem tam Nouebris, qua Decembris esse 10. quemadmodum litera K, decima est in alphabeto.

Ante Lunam, ac Nouiluniam, qua arte per Regularem Lunam inueniatur generat.

INVENTVRVS igitur etatem Lunae, atq; Nouiluniam, adde Regularem mensis propositi ad Epactam currentem, conficiesq; etatem Lunae, qua Calendis habet: Ad quam si adicias numerum diei eiusdem mensis, detracta prius unitate, ne primus dies bis accipiatur, & a summa reicias 30. si reici possunt, conflabis Lunae etatem, quam eo die habet. Ex qua facile diem Nouilunij antecedentis conicies, si ab etate Lunae inclusiuè numerationem retrogradam instituas usque ad diem 1. Lunae inclusiuè, hoc est, ad diem Nouilunij. Die enim Nouilunij Luna dicitur prima.

VERBI gratia. Currente Epacta ij. cupio scire etatem Lunae die 11. Maij. Quoniam Maius est mensis quintus, vox quinta, *Cunclis*, ei debetur, ac propterea eius Regularis erit 3. cum litera C; sit in alphabeto tertia. Si igitur addas Regularem 3. ad Epactam ij. conficies Lunae etatem Calendis Maij, quinque dierum. Et si adicias 10. dies (hoc est, 11. minus vno) conflabis eiusdem etatem die 11. dierum 15. Die ergo 15. ante diem 11. Maij inclusiuè (hoc est, die 27. Aprilis) factum est Nouilunium. Rursus quarendum sit, quomodo sit Luna die 27. Augusti, currente eadem Epacta ij. Quoniam Augustus est mensis octauus, tribuemus ei octauam uocem, *Firminus*, cuius initialis litera f, sexta in alphabeto dabit Regularem 6. Si igitur addas Regularem 6. ad Epactam ij. inuenies Lunam Calendis Augusti habere dies 8. Et si addas dies 26. (id est, 27. minus vno) atque ex summa 34. abicias 30. reliqua fiet etas Lunae quatuor dierum, die 27. Augusti. Quare Nouilunium proximum factum est die 4. ante diem 27. Augusti inclusiuè, hoc est, die 24. Atq; ita de ceteris. Haec ratio minus ab Epactis discrepat.

IAM si per tabellas inuestigandae sint Epactae, asciscenda erit tabula Epactarum expansa, una cum eius tabula equationis, cap. 4. superioris lib. constructa. Nulla. n. breuior, aut expeditior, quae perpetua sit, proponi potest. Temporarias tamen duas tabellas hic subiiciam, ex quibus loge facillime ab anno correctionis 1582. usq; ad annum 1900. Epactae eliciuntur: quippe cum nouemdecim Epactis 17 anni subiiciantur, quibus ille Epactae in usu sunt. Ut anno 1590. Epacta erit 24. cum huic Epactae subiectus sit annus 1590. in priori tabella. Ita quoq; anno 1829. Epacta erit 25 quod huic Epactae annus 1829. subiiciatur in tabella posteriori. Annos porro Domini expansos post centesimos, qui ad sinistram scripti sunt, notauimus, ubi figura 0. significat ipsum annum centesimum. Sunt autem duae hae tabellae excerptae ex tabula expansa hoc modo. Quoniam anno correctionis aureus numerus fuit 6. cui responder Epacta 26. in linea litera D, maiusculae, quae ab eo anno usque ad annum 1700. usurpanda est; descripsimus in priori tabella nouemdecim Epactas eius lineae ordine, initio tamen facta ab Epacta 26. quibus subiecimus annos Domini, sumpto initio ab anno 1582. Rursus quia anno 1700. aureus numerus erit 10;

cui

cui responder Epacta 9. in linea litera C, maiusculae, quae ab eo anno usque ad annum 1900. exclusiuè in usu erit; descripsimus in posteriori tabella nouemdecim Epactas eius lineae ordine, principio ducto ab Epacta 9. quibus supposuimus annos Domini, facta initio ab anno 1700. Eadem ratione poterit quis alias tabellas temporarias ex tabula expansa excerpere.

TABELLA EPACTARVM AB IDIBVS OCTObris anni Correctionis 1582. post exemptionem 10. dierum, usque ad annum 1700.

Table with Epactae and years (1500, 1600) and a grid of numbers representing the Epactae for each day of the month.

TABELLA EPACTARVM AB ANNO 1700. usque ad annum 1900.

Table with Epactae and years (1700, 1800) and a grid of numbers representing the Epactae for each day of the month.

DE CYCLO SOLARI, SIVE LITE-
rarum Dominicalium 28. annorum.

CAP. III.

Cyculus Solaris
quod.

Collocatio anno-
rum centesimorum
in articulis digi-
torum, ad cycli So-
laris inueniendum.

CYCLVS Solaris, siue literarum Dominicalium, est reuolutio 28. annorum, propterea quod literæ Dominicales post 28. annos eodem ordine redeunt. Procreatur hic Cyculus 28. annorum ex multiplicatione 7. per 4. cum septem sint literæ Dominicales, propter 7. dies hebdomadæ, & quarto quoque anno unus dies intercalatur, ac proinde ordo ille 7. literarum tunc interrumpitur. Cyclum igitur Solarem cuiusuis anni hac ratione inuestigabimus.

IN Pollicis sinistri tribus articulis, & quatuor radicibus 4. digitorum interioribus collocandi sunt anni centesimi ab ortu CHRISTI Domini, hoc modo. In extremo Pollice ponitur annus 0. In medio articulo interiore, annus 100. In radice, 200. In radice Indicis, 300. In radice digiti Medij, 400. In radice digiti Annularis, 500. In radice digiti Auricularis, 600. Deinde redeundum est ad extremitatem Pollicis, ibique statuendus annus 700. In medio verò articulo annus 800. Et ita deinceps, reuertendo semper post radicem digiti Auricularis ad extremitatem Pollicis.

Collocatio cycli
Solaris in digito-
rum articulis, ad
cyclum Solarem
inueniendum.

DEINDE quoniam proximo anno ante CHRISTVM natum fuit numerus Cycli Solaris 9. collocandus est hic numerus in Pollicis extremitate, ubi positus fuit annus Domini 0, hoc est annus CHRISTI ortum proxime antecedens. Et quoniam cyculus Solaris 28. annorum ter in 100. annis continetur, & supersunt 16. si numero 9. in extremitate Pollicis collocato addantur 16. fient 25. pro numero cycli Solaris in medio articulo Pollicis collocando, qui quidem debetur anno 100. post CHRISTVM, & omnibus aliis centesimis, qui in eum articulum ex superiori dispositione incidunt. Si rursus ad 25. adiciantur 16. fient 41. Abiectis autem 28. (tantus enim est numerus annorum cycli Solaris) remanent 13. pro cyclo ponendo in radice Pollicis. Eadem ratione si ad 13. addantur 16. fient 29. & abiectis 28. relinquetur 1. pro cyclo ponendo in radice Indicis. Et si iterum ad 1. adiciantur 16. fient 17. pro cyclo in radice digiti Medij collocando. Ad quem si apponantur rursus 16. fient 33. & reiectis 28. remanebunt 5. pro cyclo in radice digiti Annularis ponendo. Tandem si ad 5. iungantur 16. fient 21. pro cyclo in radice digiti Auricularis collocando. Neque altera collocatione opus est, quod iidem numeri iam collocati iterum redeant eodem ordine. Nam si ad 21. quem numerum in radice digiti Auricularis statuimus, addantur 16. fient 37. & abiectis 28. relinquetur 9. pro cyclo in extremitate Pollicis iam dudum posito, &c. Atque hi septem nume-

numeri in septem illis articulis positi respondent omnibus centesimis, qui ex dispositione superiore in illos septem articulos incidunt.

QUOD si nimis laboriosum videatur, disponere in septem illis articulis cyclum Solarem, per adiectionem numeri 16. & abiectionem numeri 28. collocabimus eundem per additionem quaternarii, in alteris articulis, hoc ordine. Ad 9. qui numerus in summo Pollice ponitur, addatur 4. fiet 13. pro cyclo, qui in radice eiusdem digiti (medio articulo omisso) locandus est: quod debetur anno 200. in eadem radice posito. Nam in 200. ann. continetur cyculus Solaris 28. annorum septies, & supersunt 4. Et si ad 13. addatur 4. fiet 17. pro cyclo in radice digiti Medij (omisso Indicis) ponendo, ubi collocatus est annus 400. Si iterum ad 17. addatur 4. fiet 21. pro cyclo in radice digiti Auricularis (prætermisso Annulari) ponendo, ubi locatus est anno 600. Et si denuo adiciantur 4. ad 21. fient 25. in medio articulo Pollicis, (præterito summo Pollice) ubi positus est annus 800. reponenda. Ad 25. si rursus apponantur 4. fient 29. & abiectis 28. remanebit 1. pro cyclo radicis Indicis, (relicto imò Pollicis articulo) ubi annus 1000. positus est. Et tandem si ad 1. addantur 4. fient 5. pro cyclo radicis digiti Annularis, (Medio prætermisso) ubi annum 1200. collocauimus. Vides igitur per additionem 4. eosdem numeros in eisdem articulis, alterno tamen ordine, (relicto nimirum semper uno articulo in medio) collocari.

Facilior dispositio
cycli Solaris in manu, ad cyclum
Solarem inueniendum.

IAM ex his facile numerus cycli Solaris quouis anno elicietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter illos, quos diximus, articulos, una cum numero cycli Solaris ibi collocato. Is enim erit numerus cycli Solaris illius centesimi anni. At si datus sit annus quicumque post aliquem centesimum, inuestigandus est cyculus Solaris centesimi proxime elapsi, ut iam docuimus. Deinde quia singulis annis cyculus Solaris singulis unitatibus augetur, addendæ sunt tot unitates cyclo Solaris illius centesimi inuenito, quotus annus datus est post illum centesimum. Conflabitur enim hoc modo cyculus Solaris propositi anni. Verum si numerus conflatus maior fuerit, quam 28. reicienda erunt 28. toties, quoties reici possunt. Reliquus enim numerus erit cyculus Solaris quæsitus. Quod si remanserint 28. aut 0. erit cyculus Solaris, 28.

Quo pacto cyc-
lus Solaris cuius-
uis anni inueniatur.

FACILE autem ex quolibet numero, quamuis magno, reicietur 28. si abiciantur 30. & pro singulis abiectionibus binæ unitates repositæ, quæ nimirum una cum 28. abiectæ sunt.

RECTE quoque feceris, si prius eo modo, quo diximus, reicias 28. ex numero annorum post centesimum proxime antecedentem, & reici possunt, & reliquum numerum cyclo Solari illius centesimi adicias, ut cyclum Solarem propositi anni conficias.

EXEMPLI causa. Anno 1598. quærendus sit cyculus Solaris. Quoniam sedes anni 1500. est in medio articulo Pollicis, ubi collocatur numerus cycli Solaris, 25. erit eius centesimi cy-
Xx clus

clis Solaris, 25. Et quia ex annis 98. qui ultra 1900. dantur, restit possunt 30. ter, addemus ter duas, hoc est, sex vnitates, propter tres illas abiectiones, ad 8. annos reliquos, constatque numerum 14. ad inuentum numerum cycli Solaris 25. anno 1500. debitum, adjiciemus, atque ex collecto numero 39. iterum 30. reiciemus, & pro hac abiectione duas vnitates reliquo numero 9. apponemus, vt constituamus 11. pro cyclo Solari anni 1598. Eademque in ceteris ratio seruanda est.

HIC etiam tabellam triplicem construemus ad inueniendum cyclum Solarem cuiusque anni, hac ratione. In prima describantur anni centesimi hoc ordine. In prima cellula infimæ lineæ ponatur annus 0. In secunda, annus 100. In tertia, 200. In quarta, 300. In quinta, 400. In sexta, 500. In septima, 600. Deinde rursus in prima cellula insequentis lineæ scribatur annus 700. In secunda, 800. atque ita deinceps in infinitum, redeundo semper post septimam cellulam (Nam 7. cellulas quælibet linea continet) ad primam cellulam lineæ insequentis. Quæ quidem septem cellula annorum Domini cuiusque lineæ respondent 7. articulis digitorum, in quibus eosdem centesimos annos reposuimus hoc capite.

SECUNDA tabella complectitur 29. lineas cycli Solaris, sub cellulis annorum Domini descriptas. Suprema linea continet ordine eos 7. cyclos Solares, quos hoc cap. in 7. digitorum articulis constituimus: qui quidem a 9. incipientes progrediuntur, per continuam additionem 16. abiectionis 28. ex summa, si ea maior fuerit, quàm 28. Atque hæc suprema linea cycli Solaris ceteris annis debetur, ac proinde ab aliis 28. lineis insequentibus aliquantulum separanda est. Hos numeros cycli Solaris sequuntur alij deorsum descendendo ordine naturali numerorum, ita ut infimus idem semper sit, qui supremus.

TERTIA denique tabella ad sinistram secundæ continet ceterum annos expansos ab 1. vsq; ad 100. posito anno 1. à regione secundæ lineæ, & anno 2. è regione tertiæ, & sic deinceps, ita vt è regione supremæ lineæ, quæ annis centesimis debetur, nullus annus expansus describatur.

ITAQUE si annus quispiam ex centesimis offeratur, si is in tabella prima accipiatur, & ab eo descendatur vsque ad supremam lineam tabellæ secundæ, incidemus in cyclum Solarem oblati centesimi.

Sic vides centesimis annis 300. 1000. 1700. 2400. 3100. 3800. &c. cyclum Solarem esse 1. Proposito autem anno non centesimo; si centesimus, proximè elapsus sumatur in prima tabella, & annus post eum centesimus datus in tertia, reperietur in secunda in angulo communi cycli Solaris anni propositi. Vt proposito anno 1687. inuenietur in angulo communi anni 1600. & 87. cyclus Solaris 16. Proposito autem anno Domini 95. reperiemus in angulo communi anni 0. (nullus enim centesimus præterit) & 95. cyclum Solarem 20. & sic de ceteris.

PER

Constitutio triplicis tabellæ ad cycli Solaris inueniendum.

Inuentio cycli Solaris ex tabella.

PRIMA TABELLA ANNORVM DOMINI.										
TERTIA TABELLA annorum expansorum.	7700	7800	7900	8000	Et sic in infinitum.					
	7000	7100	7200	7300	7400	7500	7600			
	6300	6400	6500	6600	6700	6800	6900			
	5600	5700	5800	5900	6000	6100	6200			
	4900	5000	5100	5200	5300	5400	5500			
	4200	4300	4400	4500	4600	4700	4800			
	3500	3600	3700	3800	3900	4000	4100			
	2800	2900	3000	3100	3200	3300	3400			
	2100	2200	2300	2400	2500	2600	2700			
	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000			
700	800	900	1000	1100	1200	1300				
0	100	200	300	400	500	600				
SECUNDA TAB. CYCLI SOLARIS.										
	9	25	13	1	17	5	21			
1	29	57	85	10	26	14	2	18	6	22
2	30	58	86	11	27	15	3	19	7	23
3	31	59	87	12	28	16	4	20	8	24
4	32	60	88	13	1	17	5	21	9	25
5	33	61	89	14	2	18	6	22	10	26
6	34	62	90	15	3	19	7	23	11	27
7	35	63	91	16	4	20	8	24	12	28
8	36	64	92	17	5	21	9	25	13	1
9	37	65	93	18	6	22	10	26	14	2
10	38	66	94	19	7	23	11	27	15	3
11	39	67	95	20	8	24	12	28	16	4
12	40	68	96	21	9	25	13	1	17	5
13	41	69	97	22	10	26	14	2	18	6
14	42	70	98	23	11	27	15	3	19	7
15	43	71	99	24	12	28	16	4	20	8
16	44	72	100	25	13	1	17	5	21	9
17	45	73		26	14	2	18	6	22	10
18	46	74		27	15	3	19	7	23	11
19	47	75		28	16	4	20	8	24	12
20	48	76		1	17	5	21	9	25	13
21	49	77		2	18	6	22	10	26	14
22	50	78		3	19	7	23	11	27	15
23	51	79		4	20	8	24	12	28	16
24	52	80		5	21	9	25	13	1	17
25	53	81		6	22	10	26	14	2	18
26	54	82		7	23	11	27	15	3	19
27	55	83		8	24	12	28	16	4	20
28	56	84		9	25	13	1	17	5	21

Inuatio cycli Solaris & præcepta Arithmetices.

PER Arithmetices denique præcepta inuenietur cyclus Solaris cuiusque anni hoc modo. Annis Domini addantur 9. Collectusque numerus per 28. diuidatur. Reliquus enim ex diuisione numerus (nulla habita ratione Quotientis : quippe qui reuolutiones cycli Solaris elapsas duntaxat monstrat) erit cyclus Solaris anni propositi. Et si nihil ex diuisione supersit, cyclus erit 28. Vt si quæratur cyclus Solaris anni 1589. Addantur 9. ad 1589. & collectus numerus 1598. diuidatur per 28. Diuisione enim absoluta, reliquus erit numerus 2. pro cyclo Solari anni 1589. Rursus si desideretur cyclus Solaris anni 10967. Additis 9. ad 10967. fit numerus 10976. quo diuiso per 28. superest 0. Cyclus ergo Solaris illius anni erit 28. & sic de aliis.

DE LITERA DOMINICALI.

CAP. IIII.

TSI ad literam Dominicalem cuiusuis anni inueniendam cyclo Solari non indigemus, cum eam sine cyclo Solari multò facilius reperire possimus, vt paulò post docebimus: tamen vt ratio ab Ecclesia ad hoc usque temporis obseruata in Dominicali litera inuenienda aliquo modo retineatur, (eam enim rationem reddidimus etiam aliquanto commodiorem, vt patebit, si quis nostram rationem cum ea, quam Computistæ ante anni restitutionem tradiderunt, contulerit.) trademus primum viam, qua litera Dominicalis cuiusuis anni ex cyclo Solari inueniatur. Ita ergo rem exequemur. In radicibus interioribus quatuor digitorum sinistræ manus (omisso Pollice) collocandæ sunt hæc quinque literæ, C, D, E, F, G, (ex quibus litera Dominicalis cuiusuis anni per cyclum Solarem reperietur) hoc modo. In radice digiti Auricularis ponitur C; In radice Annularis, D; in radice digiti Medij, E; & in radice Indicis duæ, F, G, propter annos bissextilis, qui omnes cadunt in articulos Indicis, vt patebit. Hæc autem quinque literæ hoc versiculo comprehenduntur.

Cordati David Extinxit Funda Gigantem.

Si enim primam vocem, *Cordati*, tribuas digito Auriculari, & secundam, *David*, Annulari, & tertiam, *Extinxit*, Medio, postremas denique duas, *Funda*, & *Gigantem*, Indici, dabunt primæ earum uocum literæ illas, quas in radicibus digitorum collocandas esse diximus.

INVENTVRVS deinde literam Dominicalem quouis anno proposito, quare cyclum Solare illius anni, eûq; numeras in 28. articulos eorum quatuor, quos diximus, digitorum sinistræ manus, hoc ordine.

Pri-

Primus annus cycli tribuatur interiori radici Indicis, secundus radici digiti Medij, tertius radici Annularis, quartus radici Auricularis, quintus secundo articulo interiori Indicis, & sic deinceps in transfuerum; ita tamen, vt quatuor extremitatibus quatuor etiam annos cycli tribuas: qua ratione annus 28. cadet in radicem exteriorem digiti Auricularis. Annus porrò quilibet, cuius cyclus Solaris in Indicem incidit, bissextilis est, alij verò anni, quorum cycli Solares in alios tres digitos cadunt, omnes communes sunt. Notandus autem erit diligenter articulus, in quem numerus cycli inuentus incidit. Ibi enim litera Dominicalis tū ante Calendarij correctionem, tum post, inuenietur. Ante quidem correctionem, hoc modo.

IN digito, in quem cyclus Solaris incidit, numeras secundum feriem naturalem literarum Dominicalium (quæ sunt hæc septem, A, B, C, D, E, F, G.) initio facto ab ea litera, quæ ex prima regula huius Cap. in eiusdem digiti radicem interiorem cadit, percurrendo articulos, seu nodos, una cum internodiis, tribueque singulas tam internodijs, quam nodis, singulas literas, redeundo post G, ad A, donec ad articulum propositi cycli Solaris peruenias. Litera namque in eum articulum incidens, erit Dominicalis eo anno. In Indice tamen præterita sunt internodia, & singulis articulis binæ tribuendæ literæ; quod ibi anni bissextilis collocentur, quibus binæ literæ respondent: quarum posterior Dominicam diem indicabit à principio usque ad Festum S. Matthiæ, prior autem ab eodem Festo ad finem vsque anni. Atque hoc quidem modo litera Dominicalis cuiusuis anni ante anni restitutionem reperitur.

POST correctionem verò, Calendarij ita litera Dominicalis inuenietur. Primum inquirenda est litera Dominicalis, perinde ac nondum correctum esset Calendarium, eo, quem proxime tradidimus, modo. Deinde numerandæ sunt a litera inuenta exclusiue tot adhuc literæ secundum ordinem alphabeti, quot unitates supersunt, si septenarius numerus dierum vnus hebdomadæ toties abiciatur, quoties abici potest, ex numero dierum, qui vsque ad principium dati anni ablati fuerint; qui quidem dierum numerus ex insequenti Cap. v. sine magno labore cognoscetur: ita tamen, vt tum in annis bissextilibus, tum in centesimis non bissextilibus, hoc est, in quibus intercalaris dies omitteritur, numeratio literarum semper fiat a posteriori litera inuenta. Vltima enim litera huius numerationis erit Dominicalis post correctionem Calendarij, si annus est communis: si autem bissextilis est, postrema illa litera, & proxime antecedens, erunt Dominicales. In centesimis porrò annis non bissextilibus sola ultima, litera illius numerationis est Dominicalis, ita ut cum ea non sit assumenda proxime antecedens litera, quemadmodum in bissextilibus annis faciendum esse diximus.

EXEMPLIS rem illustremus. Sit inuenienda litera Dominicalis anni 1522. Cyclus Solaris eo anno fuit 19, qui cadit in quintum articulum

Collocatio cycli Solaris in manu sinistra, ad inueniendam literam Dominicalem.

Quo pacto anni bissextilis, & emones ex cyclo Solari cognoscantur.

Inuatio literæ Dominicalis ex cyclo Solari ante anni correctionem.

Inuatio literæ Dominicalis ex cyclo Solari post anni correctionem.

Collocatio quinque literarum in manu sinistra, ad literam Dominicalem inueniendam ex cyclo Solari.

lum digiti Annularis, qui exterior est & vngui proximus: ac propterea annus ille communis est, cum eius cyclus in Indicem non incidat. Si ergo a litera D, quæ in radice Annularis digiti posita est, per seriem naturalem literarum progrediaris, ponendo E, in proximo internodio, & F, in secundo articulo, &c. cadet litera E, in quintum illum articulum, atque idcirco litera E, Dominicalis fuit anno 1522.

ITEM quærenda sit litera Dominicalis anni 1520. Cyclus Solaris eius anni fuit 17. qui cadit in quintum articulum Indicis, in anteriorem videlicet sub vngue: ac proinde annus ille bissextilis fuit, quodd eius cyclus in Indicem cadat. Si igitur a literis F, G, quæ in radice Indicis collocatæ sunt, numeres per ordinem alphabeti literas Dominicales, ponendo binas A, B, in secundo articulo, & binas C, D, in tertio &c. cadent binæ G, A, in quintum illum articulum: quæ propterea Dominicales fuerunt anno 1520.

R V R S V S inquirenda sit litera Dominicalis anni 1594. Cyclus Solaris eius anni est 7. qui in secundum articulum anteriorem digiti Annularis incidit, atque idcirco annus ille communis est. Si igitur a litera D, quæ in radice eiusdem digiti collocatur, numeres literas Dominicales per seriem alphabeti, ponendo E, in proximo internodio, cadet F, in secundum articulum, ubi positus est cyclus Solaris 7. quæ litera Dominicalis esset, nisi Calendarij correctio decem dies abstulisset. Quare si post F, percurras adhuc tres literas G, A, B, quod post abiectionem 7. ex 10. diebus ablatis, supersint 3. erit B, litera Dominicalis anno 1594.

ANNO quoque 1604. litera Dominicalis reperietur hoc modo. Cyclus Solaris est 17. qui incidit in quintum articulum Indicis, nimirum in anteriorem vngui proximum, in quem cadunt binæ literæ G, A: quæ Dominicalis essent, nisi 10. dies essent exempti. Si numeres ergo a posteriori litera A, adhuc tres literas B, C, D, & cum ultima D, assumas quoque antecedentem literam C, quod annus datus sit bissextilis, (cum eius cyclus incidat in Indicem,) erunt literæ Dominicales D, C.

POSTREMO ita inquires Dominicalem literam anno 1800. nō bissextili. Cyclus Solaris iterum est 17. quem in quintum articulum Indicis cadere diximus, ubi ponuntur binæ literæ G, A. Et quoniam vsque ad principium anni 1800. ablatis erunt dies 11. (Nam in Festo S. Matthiæ erit primum ablati dies 12. quod tunc dies intercalaris omittatur) numerabimus post A, quatuor adhuc literas B, C, D, E, quod post abiectionem 7. ex 11. remanent 4. erit sola litera E, tunc Dominicalis; cum annus 1800. sit communis, hoc est, sine intercalari die transigatur, ac propterea proxime antecedens litera D, assumenda non sit, quemadmodum in annis bissextilibus faciendum esse præcepimus.

QUOD si nois post literam inuentam in articulo, in quem cyclus incidit, numerare tot adhuc literas, quot dies supersunt post abiectionem

ctione 7. ex numero dierū exēptorū, poteris in radicibus interiorib. quatuor digitorum collocare alias quinq; literas, quæ tibi inseruiunt ab illo centesimo exclusiue, pro quo collocatæ sunt, vsq; ad alium centesimū inclusiue, in quo iterum dies intercalaris omittetur. Hoc autem modo collocatio quouis anno centesimo non bissextili proposito fiet. Post literam C, positam in radice Auricularis numera tot literas, quot vnitates supersunt post abiectionem omnium septenariorum ex numero dierum vsq; ad propositum annum centesimum non bissextilem exclusiue exemptorum, quot videlicet supra diximus numerandas esse post inuentam literam. Vltima enim harum locanda erit in radice Auricularis loco C, & aliæ deinceps, quæ sequuntur, positæ duabus in Indice, vt supra. Vt quoniam exempti sunt dies 10. vsque ad annum 1700. exclusiue, in quo alius dies mense Februario eximetur, numerandæ sunt post C, tres hæ literæ, D, E, F, atque F, locanda in Auriculari; G, in Annulari; A, in Medio; B, & C, in Indice: quæ quidem vsū habebunt vsq; ad annū 1700. inclusiue.

ITA QVE si litera Dominicalis inuenienda sit, verbi gratia, anno 1594. quo cyclus Solaris est 7. cadens in secundum articulum anteriorem Annularis; numerabimus a litera G, in radice eiusdem digiti posita, literas ordinatim, ponendo A, in proximo internodio, ita vt B, in secundum articulum incidat. Litera enim B, Dominicalis erit, vt supra patuit.

R V R S V S: ad inueniendas literas Dominicales post annum 1700. quando iam dies omnino 11. erunt exempti, vsque ad annum 1800. inclusiue, numerabimus post literam C, in radice Auricularis ante restitutionem anni positam, quatuor hæc literas, D, E, F, G, propter quatuor vnitates, quæ supersunt post abiectionem 7. ex numero 11. dierum exemptorum. Posita ergo litera G, in radice Auricularis, locabitur, A, in radice Annularis; B, in radice Medij digiti; & C, D, in radice Indicis.

ITEM post annum 1800. quando exempti erunt 12. dies in vsu sum, vsque ad annum 1900. inclusiue, numerandæ erunt post literam C, (quam ante correctionem in radice Auricularis locauimus) quinq; hæ literæ, D, E, F, G, A, propterea quod 5. vnitates supersunt post abiectionem 7. ex numero 12. dierum detractorum. Collocata igitur litera A, in radice Auricularis, statuetur B, in radice Annularis; C, in radice Medij, & D, E, in radice Indicis.

SIC si inueniendæ sint literæ Dominicales post annum 1900. vsque ad annum 2100. (quia anno 2000. dies intercalaris non omittitur) quando post annum 1900. detracti erunt dies omnino 13. ex quibus si abiicitur 7. remanent 6. numerandæ erunt post C, in radice Auricularis ante annum restitutum positæ, hæc literæ, D, E, F, G, A, B, atque B, in ea radice locanda pro C, &c.

CONSTRUCTIO duplicis tabellæ ad inueniendas literas Dominicales ex cyclo Solari ita fiet. In prima describantur anni centesimi post

Alia collectio
quinque literarū
in manu finitæ
ad inueniendam
literam Dominicalē
post annū
restitutum.

post correctionem Calendarii hoc ordine. In prima cellula infimę lineę ponatur annus 1582. post detractionem 10. dierum, & in eadem annus 1600. bissextilis scribatur. In secūda cellula, annus 1700. In tertia, 1800. In quarta, 1900. vna cum anno 2000. bissextili. In quinta, 2100. In sexta, 2200. In septima, anni 2300. 2400. Deinde rursus in prima cellula lineę infrequentis, annus 2500. In secūda, 2600. In tertia, anni 2700. 2800. atque ita deinceps in infinitum, redeundo semper a septima cellula cuiusque lineę (Nam 7. cellulas singulę lineę continent) ad primam. Insequētis cellule: ita vt centesimum quemque annum bissextilem in eadē semper cellula cum proxime antecedente centesimo non bissextili colloques; hoc est, vt post binas cellulas quascunque ponas duos centesimos in eadem cellula insequenti.

SECUNDA tabella continet 7. cyclos 28. literarum Dominicaliū, quorum primus incipit à literis c, b : Secundus a literis d, c : Tertius a literis e, d : Quartus a literis f, e : Sextus a literis g, f : Septimus a literis b, A. quorum quilibet per seriem literarū retrogradam descendendo progreditur, descriptis in quarta quaque cellula binis literis. Ad dextram denique horū cycloꝝ, vel ad sinistram, scribantur 28. anni cycli Solaris.

Inuentio literę Dominicalis post correctionem ex tabella.

SI igitur ex tabella antecedentis Cap. inueniatur cyclus Solaris quocunque anno post correctionem propositio, reperietur in hac duplici tabella è regione eius cycli, & sub centesimo proxime elapso, vel sub cetero simo proposito, in angulo communi litera Dominicalis dati anni : quę duplex erit in annis bissextilibus, simplex vero in communibus. In annis autem centesimis non bissextilibus, id est, in quibus dies intercalaris ommittitur, sumenda est ex duabus literis vna tantum, ea nimirum, quę ad sinistram sita est, estque prior in alphabeto. Vt anno 1596. cyclus Solaris est 9. è regione cuius, & sub anno 1582. reperiuntur literę g, f, quę Dominicales eo anno erunt. Item anno 1900. cyclus Solaris est 5. è regione cuius, & sub anno 1900. reperiuntur literę A, g. Ergo g, erit tunc Dominicalis. Et sic de ceteris.

Inuentio literę Dominicalis ante correctionem, ex tabella.

ANTE annum restitutum eodem modo inuenietur litera Dominicalis, si linea quinta descendens literarum Dominicalium, quę incipit a literis g, f, assumatur. Vt anno 1582. cyclus Solaris fuit 23. è regione cuius in quinta linea descendente literarum Dominicalium descripta est litera g. Hęc ergo Dominicalis fuit anno 1582. ante correctionem anni. Item anno 325. cyclus Solaris fuit 26. cui in eadem quinta linea responderet litera Dominicalis, & sic de reliquis.

PRIMA TABELLA ANNI DOMINICALIUM						
8100	8200	8300	8400 & sic in infinitum.			8000
7100	7200	7300	7400	7500	7600	7700
6200	6300	6400	6500	6600	6700	6800
5300	5400	5500	5600	5700	5800	5900
4400	4500	4600	4700	4800	4900	5000
3500	3600	3700	3800	3900	4000	4100
2600	2700	2800	2900	3000	3100	3200
1700	1800	1900	2000	2100	2200	2300
800	900	1000	1100	1200	1300	1400
1582	1700	1800	1900	2000	2100	2200

SECUNDA TABELLA CYCLOꝝVM.						
bc	cd	de	ef	fg	gA	Ab
A	b	c	d	e	f	g
g	A	b	c	d	e	f
f	g	A	b	c	d	e
d	e	f	g	A	b	c
c	d	e	f	g	A	b
b	c	d	e	f	g	A
A	b	c	d	e	f	g
fg	gA	Ab	bc	cd	de	ef
e	f	g	A	b	c	d
d	e	f	g	A	b	c
c	d	e	f	g	A	b
Ab	bc	cd	de	ef	fg	gA
g	A	b	c	d	e	f
f	g	A	b	c	d	e
e	f	g	A	b	c	d
cd	de	ef	fg	gA	Ab	bc
b	c	d	e	f	g	A
A	b	c	d	e	f	g
g	A	b	c	d	e	f
ef	fg	gA	Ab	bc	cd	de
d	e	f	g	A	b	c
c	d	e	f	g	A	b
b	c	d	e	f	g	A
gA	Ab	bc	cd	de	ef	fg
f	g	A	b	c	d	e
e	f	g	A	b	c	d
d	e	f	g	A	b	c

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

ANNI CYCLI SOLARIS.

PORRO commodissime etiam post correctionem, literam Dominicalem reperiemus sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum, si cyclum immuremus, hoc videlicet modo, qui facillimus est. Centesimo cuique anno bissextili tribuatur perpetuo articulus secundus interior Indicis, & numerus cycli 5. qui ex superiore numeratione in eum articulum incidit, si nimirum in 28. articulis quatuor digitorum in transversum omnes 28. anni cycli Solaris disponantur. Primo autem cuique centesimo post centesimum bissextilem tribuatur insequens tertius articulus Indicis, & Cycli numerus 9. qui in eum ex eadem numeratione incidit. Secundo vero cuique centesimo post centesimum bissextilem tribuatur subsequens articulus, hoc est, extremitas Indicis, & cycli numerus 13. in eum cadens ex eadem cycli in articulis digitorum dispositione. Tertio denique cuius centesimo post centesimum bissextilem tribuatur quintus articulus (qui est primus exterior sub vngue) & cycli numerus 17. in eum incidens, si 28. anni Solaris cycli in articulis numerentur, ut diximus. Itaque cyclus 5. anno cuique centesimo bissextili conuenit: & cyclus 9. anno cuique centesimo post bissextilem primo: Et cyclus 13. anno cuique centesimo post bissextilem secundo: cyclus denique 17. centesimo cuique anno tertio post bissextilem centesimum.

Immutatio cycli Solaris ad inueniendam literam Dominicalem post correctionem, sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum.

Inuentio literæ Dominicalis post correctionem per cyclum Solarem immutationis, sine numeratione dierum exemptorum, & mutatione literarum in radicibus digitorum.

DEINDE inueniatur cum hisce cyclis centesimorum annorum cyclus anni post quemvis centesimum propositi, ut Capite antecedente dictum est, addendo videlicet annos post centesimum datum ad cyclum eiusdem centesimi immutatum, & reijciendo 28. &c. Si enim hunc cyclum inuentum numeres in articulis digitorum, ut in hac regula dictum est, factio initio a radice Indicis, reperiemus literam Dominicalem post correctionem, ut ante anni restitutionem. In annis tamen centesimis non bissextilibus accipienda est prior litera inuenta ex duabus, quæ nimirum prior est in alphabeto.

VERBI gratia. Sit datus annus 1599. Quoniam annus 1500. post correctionem est instar tertij centesimi post bissextum, quod proxime sequens centesimus 1600. bissextilis sit, statuemus eum in quinto articulo Indicis, qui exterior est vngui proximus, eidemque numerum cycli 17. tribuemus. Deinde ex reliquis annis 99. abijciemus 28. quoties fieri potest, quod fiet, si reicias ter 30. hoc est 90. & pro singulis abiectionibus reposcas 2. nimirum 6. ad quæque reliquos 9. annos, ut fiant 15.) & annos reliquos 15. numero cycli 17. qui centesimis annis a bissexto tertijs, ac proinde & anno 1500. debetur, adijciemus, ut fiant 32. Ex quibus si abijciantur 28. relinquuntur 4. pro cyclo anni 1599. qui numerus cycli in radicem interiorem digiti Auricularis cadit. Et quia ibi collocatur litera C, ut initio huius capituli diximus, erit C, litera Dominicalis anno 1599.

R V R S V S datus sit annus 1800. a bissexto secundus, sedem habens in extremitate Indicis, ubi est cycli numerus 13. & ubi ponuntur literæ E, F, ut constat, si numeremus a literis F, G, quæ in radice Indicis

dicis initio huius capituli collocatæ sunt, vsque ad Indicis extremum. Cum igitur annus 1800. non sit bissextilis, erit prior inuenta litera E, Dominicalis anno 1800.

ITEM datus sit annus 1724. Sedes anni 1700. cum primus centesimus sit a bissexto, est in tertio articulo interiori Indicis, ubi cycli numerus 9. ponitur, quem ad reliquos annos 24. adijcientes faciemus 33. & abiectis 28. remanebunt 5. pro cyclo anni 1724. qui numerus cadit in secundum articulum interiorem Indicis, ubi sunt literæ A, B, quæ anno 1724. Dominicales erunt.

POSTREMO datus sit annus 2386. Sedes anni 2300. cum sit tertius centesimus post bissextum, est in articulo exteriori Indicis sub vngue, ubi est numerus cycli 17. Abiectis autem 28. ex reliquis annis 86. remanent 2. quibus additis ad cyclum 17. fiunt 19. pro cyclo anni 2386. qui numerus incidit in quintum articulum Annularis, qui est exterior sub vngue. Si igitur a radice illius digiti, ubi est litera D, ex dispositione ad initium huius capituli tradita, numeremus ordine literas, progrediendo per internodia, & nodos, cadet in quintum illum articulum litera E, quæ anno 2386. Dominicalis erit.

CVR autem eisdem centesimis annis tam bissextilibus, quam primis, secundis, ac tertijs a bissexto, eosdem semper numeros cycli tribuamus, & easdem literas, causa hæc est. Quia per æquationem anni Solaris noui Calædarii, quæ 400. quibusque annis tres dies intercalares omittit, post quosuis 400. annos redeunt eadem literæ Dominicales omnino; sit, ut cyclus Solaris post correctionem (si innouetur) contineat 400. annos. Perspicuum autem est, quemlibet centesimum bissextilem a proximo centesimo bissextili, & quemlibet centesimum primum a bissexto a proxime antecedente centesimo primo a bissexto, & secundum a secundo, atque tertium a tertio, distare annis 400. Constat quoque esse A, B; literam verò Dominicalem anni 1700. qui est centesimus primus post bissextum, esse C; & literam Dominicalem anni 1800. qui centesimus est secundus post bissextum, esse E; literam denique Dominicalem anni 1900. qui centesimus est a bissexto tertius, esse G: quæ quidem literæ in quatuor illos articulos Indicis, in quibus centesimos annos constitutumus, incidunt, dummodo in centesimis non bissextilibus priorem ex duabus accipias. Quare eodem ordine insequentibus quadringentis quibusuis annis eadem literæ redibunt. At in priori ratione inueniendi literam Dominicalem eisdem centesimis annis non ijdem numeri cycli tribui possunt: quia in ea habetur ratio dierum exemptorum, assumiturque cyclus 28. annorum vsitatus, ut supra patuit.

SED explicemus iam causam huius nostræ operationis, cur videlicet quinque has literas, C, D, E, F, G, naturali ordine alphabeti in radicibus quatuor digitorum stauerimus, factio initio a digito Auriculari: cur item in digitis literæ Dominicales post literas in radicibus constitutas naturali etiam serie literarum numeremus, idque tum per nos

Cur anni centesimi bissextiles, quam primi, secundi, ac tertij a bissexto, easdem literas Dominicales habeant, eodemque Cyclis Solaris immutatos.

dos, tum per internodia, Indice excepto : cum tamen in usu literæ Dominicales retrogrado ordine progrediantur, & omnes, quæ inuestigantur, in ipsos tantum nodos incidant. Causa igitur hæc est. Cyclus antiquus literarum Dominicalium incipit a binis literis G, F, definitque in A, hoc modo in 28. cellulas distributus ordine retrogrado.

Cur in litteræ Dominicalis inuentione serie naturali literarum po-
nuntur in radicibus interioribus sinistra manus has literas, e, d, e, g, f, initio facto ab Auriculari.

g	e	d	c	b	g	f	e	d	b	A	g	f	d
f				A				c				e	

c	b	A	f	e	d	c	A	g	f	e	c	b	A
		g				b				d			

Qui quidem cyclus in manu sinistra ita disponitur per articulos in transuersum, sumptis etiam digitorum extremitatibus pro articulis. Prima cellula tribuitur radici interiori Indicis, secunda radici digiti Medij, tertia radici digiti Annularis, quarta radici digiti Auricularis, quinta secundo articulo Indicis, sexta secundo articulo digiti Medij, & ita deinceps: ita ut in radice exteriori digiti Auricularis ponatur ultima cellula. Vbi vides, literam C, quartæ cellulæ cadere in radicem digiti Auricularis; literam D, tertiæ cellulæ, in radicem digiti Annularis; literam E, secundæ cellulæ in radicem digiti Medij, & binas literas F, G, primæ cellulæ in radicem Indicis; vbi nos videlicet easdem literas collocauimus. Quoniam uero facilius est numeratio literarum ordine naturali, quam retrogrado, malimus numerare quin que has literas C, D, E, F, G, naturali serie, initio facto a digito Auriculari, quam ordine inuerso, hoc modo, g, f, e, d, c, initio sumpto ab Indice, positus ibi binis literis g, f. Atque hæc causa est, cur in Auriculari collocemus C; & D, in Annulari; & E, in Medio; atque F, G, in Indice.

Cur in litteræ Dominicalis inuentione serie naturali literarum ponuntur, idque per internodia, ac nodos.

CVR autem per internodia in omnibus digitis, præterquam in Indice, progrediamur naturali etiam ordine literarum, hæc causa reddi potest. Sumpta quacunque cellula simplicis literæ in cyclo paulo ante descripto, si quis ab ea inclusiue numeret quinque cellulas inclusiue, reperiet in quinta cellula eam literam, quæ in alphabeto tertia est post literam sumptæ cellulæ. Ut verbi gratia, post literam E, in secunda cellula positam reperitur in sexta cellula, quæ est quinta a secunda inclusiue, litera g, quæ tertia in alphabeto est post E, &c. Quare cum in tribus digitis, Auriculari, Annulari, ac Medio, quilibet articulus a proxime antecedenti articulo eiusdem digiti sit quintus, si modo numeratio

ratio instituat in transuersum, progrediendo videlicet ab Indice versus digitum Medium, Annularem, Auricularem, & redeundo ad Indicem: ponetur necessario in eo articulo litera illa, quæ tertia est in alphabeto ab ea, quæ in antecedenti articulo eiusdem digiti ponitur, nimirum ea, quæ in superiori cyclo quantum locum occupat ab illa, quæ in antecedenti articulo eiusdem digiti collocatur. Recte igitur facimus, cum ordine naturali progredientes in literis, ponimus in internodijs singulis singulas literas; quia hac ratione ponetur in subsequenti quouis articulo proximo eiusdem digiti litera illa, quæ in alphabeto tertia est ab ea, quæ in antecedenti articulo posita est.

E A D E M ratio est, cur in Indice, omissis internodijs, ponamus in singulis articulis binas literas secundum ordinem naturalem literarum: quoniam videlicet in eodem cyclo superiore, si quis a qualibet cellula duplicis literæ numerare incipiat, reperiet in quinta cellula duas literas, quæ in alphabeto sequuntur ordine naturali duas illas, quæ in cellula assumpta collocantur. Cum ergo quilibet articulus Indicis ab antecedente articulo eiusdem Indicis sit quintus, si articuli in transuersum numerentur, a radice Indicis principio sumpto, liquidd constat, cur prætermisissis internodijs Indicis, tribuamus singulis articulis binas literas secundum ordinem naturalem alphabeti.

Cur in indice, in internodijs omissis, binæ literæ in articulis singulis naturali serie collocantur.

VERVM longè facilius reperiemus literam Dominicalem tum ante, tum post correctionem Calendarij, nulla habita ratione cycli Solaris, qui proposito cuius anno responder, idque in septem solis articulis sinistra manus, quorum primus sit in Pollice summo, secundus in medio, tertius in imo, quartus in radice Indicis, quintus in radice digiti Medij, sextus in digiti Annularis radice, & septimus in radice digiti Auricularis. Primum igitur ante correctionem Calendarij, centesimi anni ita distribuendi sunt in septem illos articulos, de quibus iam dictum est. In extremo pollice ponitur annus 0. In articulo medio eiusdem annus 100. In eiusdem radice annus 200. In radice Indicis 300. In radice Medij annus 400. In radice Annularis annus 500. In radice Auricularis annus 600. Deinde rursus in Pollicis extremo annus 700. atque ita deinceps, ut Capite 3. de cyclo Solari dictum est, donec ad annum 1500. perueneris, qui in medium articulum Pollicis incidit. Alij enim centesimi anni insequentes sunt iam post anni correctionem, ac proinde aliam dispositionem postulant, ut paulo post dicemus.

Dispositio annorum post correctionem 7. articulis manû sinistra, ad inueniendam literam Dominicalem ante correctionem, sine cyclo Solari.

POSTEA numerandi sunt omnes anni post quemlibet centesimū, quos expansos uocant, hoc ordine. In Pollicis extremo ponitur annus 1. In medio articulo annus 2. In radice annus 3. In radice tam Indicis, quam digiti Medij annus 4. quod quartus annus sit bissextilis, ac proinde duas poscat literas. In radice digiti Annularis annus 5. In radice Auricularis annus 6. Deinde redeundo ad Pollicem, in eius extremo collocatur annus 7. In medio eiusdem, & radice annus 8. quod octauus quoque annus sit bissextilis. In radice Indicis

Dispositio annorum post correctionem quemlibet expansos, in 7. articulis sinistra manus, ad inueniendam literam Dominicalem sine cyclo Solari tam ante correctionem, quam post.

cis annus 9. In radice Medij annus 10. In radice Annularis annus 11. In radice tam Auricularis, quam Indicis, annus 12. 12. quod annus duodecimus sit quoque bissextilis; atque ita deinceps omnes 100. anni expansi in illis 7. articulis ordine collocabuntur; dummodo memineris, in binis articulis binos numeros annorum bissextilium reponere; quales sunt anni 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. 32. 36. 40. & reliqui omnes, quos quaternarius metitur, qui quidem binis articulis tribuedi sunt, hoc modo: 4.4: 8.8: 12.12: 16.16: 20.20: &c.

SED quoniam longum foret, ac difficile, numerare hac arte omnes usque ad propositum annum post quemlibet centesimum, presertim si ab insequenti centesimo datus annus non longe absit, utemur eodem illo artificio, quo supra usi sumus Capite 3. quod eiusmodi fuit.

Reiectis 30. ex numero anni post centesimum dati, quoties fieri potest, & pro singulis abiectionibus binis vnitatibus resumpris, addemus has vnitates reliquis annis, (qui nimirum post abiectionem 30. supersunt) numerumque collectum, qui nunquam maior est, quam 28. (si namque maior aliquando fuerit, reiicienda sunt 28.) in 7. illis articulis sinistrae manus supputabimus, initio facto a Pollicis extremo, & numeris bissextilium annorum, puta 4. 8. 12. &c. binis articulis semper attributis, ut supra diximus. Vt si datus sit, verbi gratia, post aliquem centesimum annus 60. quoniam abijci possunt 30. bis, reposcemus 4. vnitates, hoc est, bis duas, easque (quia nullus alius annus post 60. superest) numerabimus in articulis, tribuendo 4. 4. radice Indicis, & digiti Medij. Atque haec duae radices anno 60. post quemlibet centesimum perpetuo tribuentur. Item si datus sit annus 85. post centesimum aliquem: reiectis 30. bis, & 4. vnitatibus, id est, bis duabus, receptis, propter duas illas abiectiones 30. adjiciemus eas ad reliquos annos 25. qui post abiectiones 30. ex 85. supersunt, & a numero conflato 29. abijciemus 28. hoc est, numerum Cycli Dominicalium literarum, reliquamque vnitatem in extremo Pollice statuemus, vbi perpetua sedes est anni 85. & omnium aliorum, in quibus post abiectionem 28. vnitas est reliqua.

R V R S V S quia molestum quoque est percurrere singulos annos usque ad 28. in 7. illis articulis, facileque labi quis potest in ea numeratione, non tribuendo per incuriam binis articulis binos numeros eodem annorum bissextilium, vti licebit hoc compendio. Quaternos annos (nimirum 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28.) binis articulis tribuemus continuato ordine, initio tamen facto a digito Medio, atque Indice, per radicem, & medium articulum Pollicis, deinde per extremum Pollicem, ac radicem Auricularis, itemque per radices Annularis, ac Medij, atque ita deinceps versus Pollicem progrediendo, ordine scilicet contrario ei numerationi, quam annis expansis praescripsimus; cum annorum expansorum numeratio a Pollicis summo incipiens, per eius medium, atque imum, &c. versus Auricularem progrediatur; quaterni autem anni contrario ordine per binos articulos distribuantur, principio

capio sumpto a radicibus digiti Medij, & Indicis, ac versus Pollicem progrediendo.

N V M E R A T I O vero haec quaternorum annorum facile sic fiet. Posita extremitate digiti Medij dextrae manus in radice digiti Medij manus sinistrae, & extremitate Indicis manus dextrae in radice Indicis sinistrae manus, statuemus ibi 4. 4. Deinde posita extremitate Medij dextrae manus in radice Pollicis sinistrae, & extremitate Indicis manus dextrae in medio Pollicis sinistrae, ibi locabimus 8. 8. Rursus posita Indicis dextrae summitate in Pollice summo sinistro, & Medij dextrae extremitate in radice Auricularis sinistrae, ponemus in his duobus articulis 12. 12. Post haec posita extremitate Medij dextrae in radice Annularis sinistrae, & Indicis dextrae summitate in radice Medij sinistrae, constituemus in duabus hisce radicibus 16. 16. Item posita extremitate Medij dextrae in radice Indicis sinistrae, & extremitate dextrae Indicis in radice Pollicis sinistrae, collocabimus in his duabus radicibus 20. 20. Praeterea, posita Medij dextrae summitate in medio Pollicis sinistrae, & Indicis dextrae extremitate in summo Pollice sinistro, ponemus ibi 24. 24. Denique, posita extremitate Medij manus dextrae in radice Auricularis sinistrae manus, & extremitate dextrae Indicis in radice Annularis sinistrae manus, statuemus in duabus hisce radicibus 28. 28. Atque in hunc modum collocati erunt omnes numeri annorum bissextilium in proprijs sedibus, in ijs nimirum articulis, in quos per superiorem numerationem incidebant. Quod si datus sit annus quispiam ex expansis non bissextilis, inquiremus eius sedem in eisdem 7. articulis, hoc modo. Inuenta sede proxime antecedentis anni bissextilis, eo, quo diximus, artificio, tribuemus primum annum post illum bissextilium ei articulo, qui sedem eius bissextili inuentam proxime eo ordine insequitur, quem in numeratione annorum expansorum seruandum esse diximus, ordine scilicet contrario ei, quem in collocatione quaternorum annorum nuper tenuimus: Item secundum annum post eundem bissextilium alteri articulo proxime insequenti, & tertium alteri adscribemus. Velut si datus sit annus 19. inueniemus primo loco sedem anni 16. (qui bissextilis est, proxime antecedens annum 19.) in radicibus Annularis, ac Medij. Annum deinde 17. proximum post bissextilium 16. dabimus radici Auricularis, & annum 18. secundum post bissextilium eundem 16. extremitati Pollicis, & annum 19. tertium ab eodem bissextilio 16. medio articulo Pollicis. Atque in medio Pollice dices sedem esse anni 19. Item si datus sit annus 14. reperiemus primum sedem anni 12. (qui est bissextilis proxime antecedens) in extremo Pollice, & radice Auricularis. Annum deinde 13. qui primus est post bissextilium 12. tribuemus medio Pollicis, & annum 14. secundum ab eodem bissextilio 12. radici eiusdem Pollicis, ibique sedem esse dicemus anni 14. atque ita de ceteris.

SED percommode quoque sic agemus in sedibus annorum 28. expan-

Qua rone cyclus
28. annorum ex
magno numero
annorum expansio
tam facile abij-
ciatur.

Compendii de
spositionis 21.
toneri in articulo
bis sinistrae manus.

Aliud compendii
dispositionis 28.
annorum in articu-
lis inueni-
tione.

expansorum inueniendis. Quoties quaternarius in dato numero annorum expansorum (reiecto prius, si fieri potest, cyclo 28. annorum) continetur, tot unitates eidem annorum numero addantur. Si enim in 7. illis articulis numerum collectum numeremus a summo Pollice per eius medium, radicem, &c. nullo numero binis articulis tributo, finietur numeratio in articulo, qui dati anni sedes est: ita tamen, vt in anno bissextili articulus inueniatur sit ex duobus ei debitis posterior, ac propterea eidem tribuendus quoque sit proxime antecedens articulus versus Pollicis summitatem, & ab hac versus radicem Auricularis progrediendo. Vt si datus sit, verbi gratia, annus 27. Quoniam in 27. continetur quaternarius sexies, addemus 6. ad eundem numerum 27. annorum, & conflatum numerum 33. ita breuiter numerabimus. Demptis 7. quoties fieri potest, computabimus in articulis reliquas 5. unitates, à summo Pollicis incipientes; cadetque quinta unitas in radicem Medij. Ibi ergo sedes erit anni 27. Sic quoque, si datus sit annus 76. post quempiam centesimum; reiectis 30. bis, addemus reliquo numero 16. bis duas unitates, hoc est, 4. vt numerum 20. compleamus. Quoniam uero in 20. continentur 4. quinquies, addemus 5. ad 20. vt faciamus 25. atque hunc numerum compositum 25. numerabimus, vt prius: hoc est, reiectis 7. quoties fieri potest, reliquas 4. unitates in articulis numerabimus, principio ab extremitate Pollicis sumpto, cadetque vltima unitas in radicem Indicis. Quare annus 20. cum bissextilis sit, sedem habebit in radicibus Indicis, & Pollicis. Radici enim Indicis adiungendus etiam est articulus antecedens, nimirum radix Pollicis, propter bissextilem annum, vt dictum est.

Inuentio literæ
Dominicalis ante
anni correctionem
sine cyclo Solaris,
longè facillima.

HIS positis, ita literam Dominicalem ante anni restitutionem inue-
stigabimus. Inuenta in 7. illis articulis sede centesimi, qui annum pro-
positum proxime antecedit, vt paulo ante docuimus, statuemus in ea li-
teram B. Notato quoque articulo, qui sedes est propositi anni expansi
post datum centesimum; progrediemur a litera B, quam in sede pro-
positi centesimi statuimus, naturali ordine literarum per C, D, E, F, G,
A, versus extremitatem Pollicis, & hinc ad radicem Auricularis pro-
cedemus, deinde ad radicem Annularis, &c. donec ad articulum,
qui anni post eum centesimum dati sedes est, veniamus. Litera enim in
eum articulum incidens, Dominicalis erit eo anno; simplex quidem,
si annus est communis; Si uero bissextilis, duplex, duæ nimirum ca-
dentes in duos articulos anno bissextili tributos; quarum posterior
in alphabeto, id est, quæ posterius occurrit in numeratione per articu-
los facta, in priori anni parte vsque ad festum S. Matthiæ assumenda est,
prior autem in parte anni posteriori.

Literæ Domini-
cales centesimorum
annorum bissextilium
incidunt se-
per in radices Au-
ricularis, & An-
nularis.

QVOD si anno quoquam centesimo litera Dominicalis inquirenda
sit, numerandum erit a litera B, quam in illius centesimi sede colloca-
uerimus, eodem naturali ordine per C, D, E, F, G, A, uersus Pollicis ex-
tremitatem, vsque ad radices Auricularis, & Annularis. Literæ enim
in has radices incidentes, Dominicales erunt eo centesimo anno bisse-
xtili.

tilli. Cuius enim post radices Annularis, atque Auricularis in nume-
ratione annorum expansorum transeat statim ad summum Pollicis,
vbi primus annus eum centesimum insequens locatur; ita vt litera in
eum locum incidens per numerationem literarum a B, (quæ in sede
eiusdem centesimi posita est) per C, D, E, &c. sit primo illo anno post
eum centesimum Dominicalis: consequens est necessario, vt anno cen-
tesimo proxime præterito literæ Dominicales fuerint duæ illæ, quæ in
radices Auricularis, & Annularis eadem numeratione cadunt, quæ
quidem duæ radices in numeratione literarum serie naturali proximè
insequuntur Pollicis extremum; at in numeratione annorum expanso-
rum, proximè antecedunt eandem Pollicis extremitatem. Id quod vi-
demus quoque alijs annis accidere. Nam si v. g. litera Dominicalis
alicuius anni incidit in radicem digiti Medij, necesse est Dominicalem
literam proximè antecedentis anni cadere in radicem Indicis, quæ qui-
dem radix in numeratione literarum serie naturali proximè insequitur
radicem Medij, in numeratione vero annorum expansorum eandem
radicem Medij proximè antecedit. Quæ omnia ex ijs, quæ diximus,
perspicua sunt.

EXEMPLI causa. Inuenienda sit litera Dominicalis anni 400.
post CHRISTVM natum. Quoniam hic annus sedem habet in
radice digiti Medij, collocabimus ibi literam B. à qua si numeremus
ordine naturali alias literas, posita litera C, in radice Indicis; & li-
tera D, in radice Pollicis, &c. cadent in radices Auricularis, & An-
nularis, vbi diximus literas Dominicales annorum centesimorum in-
ueniendas esse, literæ G, A, quarum posterior A, Dominicalis fuit prio-
re anni parte, & prior G, posteriore.

ITEM quærenda sit litera Dominicalis anni 1580. Sedes anni
1500. est in medio Pollice. Ibi ergo collocabimus literam B. Et quo-
niam annus 80. hoc est (reiectis cyclis 28. annorum) annus 24. bis-
sextilis est, caditque in medium, & extremitatem Pollicis, numerā-
bimus à litera B, in medio Pollice locata, vsque ad extremitatem Pol-
licis, quæ vna cum medio Pollicis sedes est propositi anni; cadetque in
hanc extremitatem litera C. Igitur cum in medio Pollicis constituta sit
litera B, fuerunt literæ B, C, Dominicales anno bissextili 1580. qua-
rum posterior C, in principio anni vsus habuit, prior autem B, post
festum S. Matthiæ.

POSTREMO inuestiganda sit litera Dominicalis anno 1347.
Sedes anni 1300. est in radice Auricularis. Ibi ergo figenda erit litera
B, à qua si numeremus vsque ad medium Pollicis, vbi statuitur annus
47. hoc est, (reiecto cyclo 28. annorum) annus 19. reperiemus ibidem
literam Dominicalem, G, quæ Dominicum diem anno 1347. indicauit.

EODEM prorsus modo literam Dominicalem post correctionem
Calendarij reperiemus: si modo centesimos annos post emendatum
annum cum litera B, quæ eos annos semper comitatur, aliter dispona-

Dispositio anno-
rum centesimorum
in articulis fini-
stræ manus ad in-
ueniendam lite-
ram Dominicalem
sive cyclo Solar-
i, post anni am-
bulationem.

mus in Pollice, & radicibus digitorum manus sinistrae. Nam sedes annorum expansorum eadem prorsus permanent. Collocatio autem annorum centesimorum post restitutum Calendarium hæc est. In summo Pollice statuuntur omnes anni centesimi: qui à bissexto centesimo primi sunt: In eiusdem imo (prætermisso articulo medio) collocantur omnes anni centesimi à bissexto secundi: In radice digiti Medij (omissa etiam radice Indicis) ponuntur omnes anni centesimi tertij post bissexto: Denique in radice proxima digiti Annularis sedem habent omnes anni centesimi bissextiles. Vbi vides, sedem centesimorum annorum in summo Pollice, qui à bissexto primi sunt, insequi sedem centesimorum bissextilium, quæ est in radice Annularis, non proxime, sed radice Auricularis vacua relicta; quemadmodum alij centesimi non bissextiles alios item centesimos non bissextiles non proxime sequuntur, sed semper vno articulo præterito. Sola sedes centesimorum bissextilium sedem centesimorum, qui à bissexto tertij sunt, proxime insequitur, nullo articulo inani relicto. Itaque cognito, num centesimus propositus sit bissextilis, an primus, secundus, aut tertius post bissexto, non opus erit sapius percurrere omnes articulos, vt in centesimis ante correctionem Calendarij faciendum erat, sed eius sedes inter quatuor enumeratos articulos statim in promptu erit. Quo pacto autem centesimos annos bissextiles à non bissextilibus facile discernere possimus, Capite insequenti trademus: Interim quia annus 1600. bissextilis est, erit eius sedes in radice Annularis; ac proinde annus 1500. (quod ad annos expansos post anni correctionem attinet) eum proxime antecedens, erit instar centesimi cuiuscumque à bissexto tertij, cum proxime insequens annus centesimus, nimirum 1600. sit bissextilis. Igitur annus 1500. (quod spectat ad annos expansos post anni restitutionem) sedem habet in radice digiti Medij. At annus 1700. primus post bissexto in Pollicis summo locabitur: Et annus 1800. secundus à bissexto, in Pollicis radice: Annus verò 1900. tertius post bissexto in radice digiti Medij: Annus deinde 2000. bissextilis sedem iterum habebit in Annulari: Et annus 2100. in extremo Pollice: Atque ita deinceps alios centesimos, qui insequentur, in iisdem articulis collocabis, relicto semper vno articulo vacuo, exceptis radicibus digiti Medij, & Annularis, inter quas nullus articulus inanis relinquatur.

ITAQVE si post correctionem anni sedes centesimi anni propositi, vna cum litera B, inueniatur, atque articulus notetur, in quem annus post eum centesimum datus incidit: Ab ea autem litera B, versus Pollicis extremitatem, & hinc versus Auricularem, Annularemque, insequentem literæ recto ordine percurrantur, donec ad articulum anni post centesimum propositi perueniatur, reperietur eo in articulo litera Dominicalis, non secus atque ante anni restitutionem. Quod si litera Dominicalis anni alicuius centesimi queratur, numerandum erit à litera B, in loco illius centesimi collocata, per insequentem literas vsq;

ad

ad radices Auricularis, atque Annularis. Ibi enim inuenietur litera Dominicalis, vt ante correctionem: duplex quidem in vtraque radice, si centesimus datus sit bissextilis; simplex verò in sola radice Auricularis, si communis fuerit.

EXEMPLI causa. Sit querenda litera Dominicalis anni 1590. Quoniam annus 1500. post correctionem sedem habet in radice digiti Medij, quemadmodum & omnes alij centesimi, qui tertij sunt à centesimo bissextili, (subsequens enim centesimus 1600. bissextilis est, ideoque sedem habet in radice Annularis, quam proxime antecedit, vt diximus, sedes centesimorum, qui tertij sunt à bissexto) locabimus literam B, in eadem radice digiti Medij. Deinde quia 30. continentur in annis 90. post centesimum datus, ter, & nil superest, accipiemus ter duas vnitates, id est, 6. quas si numerabimus in septem, quas diximus, articulis manus sinistrae, initio ab extremitate Pollicis facta, ita tamen vt 4. 4. radicibus Indicis, ac digiti Medij tribuamus, cadet sexta vnitas in radicem Auricularis. Quod etiam ex Compendio supra tradito constat. Si enim 4. 4. in radicibus Medij, & Indicis ponamus, & 5. in radice Annularis, incidet 6. in radicem Auricularis. Quamobrem si à litera B, in radice digiti Medij posita, vbi sedes est anni 1500. numeremus literas Dominicales secundum seriem alphabeti, versus Pollicem progrediendo, reperiemus in radice Auricularis, hoc est, in sede anni expansi 90. literam G, quæ Dominicalis erit anno 1590.

R V R S V S proponatur annus 1800. qui sedem habet vna cum litera B, in radice Pollicis, cum sit secundus centesimus à Bissexto 1600. Sed quia annus 1800. non est bissextilis, inuenienda erit eius litera Dominicalis in radice Auricularis, vt dictum est. Si igitur numeremus à litera B, in radice Pollicis vna cum anno 1800. collocata, alias literas ordine naturali versus Pollicis extremum, vsque ad radicem Auricularis, reperiemus literam E, Dominicalem esse anno 1800.

ITEM datus sit annus 2000. qui sedem habet vna cum litera B, in radice Annularis, cum bissextilis sit, (vt pote quartus à Bissexto 1600) ac proinde eius literæ Dominicales in radicibus Annularis, & Auricularis inueniendæ. Si supparemus igitur à litera B, in radice Annularis (vbi est annus 2000.) posita, alias literas naturali serie versus Pollicem, inueniemus in radicibus Auricularis, & Annularis literas A, B, quæ Dominicales erunt anno 2000. Verum posita litera B, in Annulari, perspicuum est, literam A, ante eam statui in Auriculari. Quare cum annus 2000. sit bissextilis, constat sine alia numeratione, literas A, B, esse Dominicales in quolibet centesimo bissextili.

SIT deinde propositus annus 2143. Quoniam annus 2100. locatur in extremitate Pollicis vna cum litera B, cum primus centesimus sit post bissextolem 2000. Annus verò 43. hoc est, (reiechis 28.) annus 15. cadit in radicem Indicis; si numerauerimus à litera B, in extremo

Zz 2 Pollice

Literæ Dominicalis annorum centesimorum bissextilium incidit semper in radice Auricularis, Annularis: Litera autem Dominicalis annorum centesimorum communium in se 12 radicibus Auricularis incidit.

Inuenio litera
Dominicalis post
anni restitutionem,
sive cyclo Solar-
i, longe etiam
facillime.

Pollice vnâ cum anno 2100. posita alias literas ordine alphabeti; transitu statim facto à summo Pollice ad Auricularem, & hinc ad Annularem, vsque ad Indicem, offendemus ibi literam Dominicalem F, pro anno 2143.

DENIQUE detur annus 4752. Quoniam annus 4700 tertius à Bifsexto sedem habet cum litera B, in radice digiti Medij, caditque annus expansus 52. hoc est, (abiectis 28.) annus 24. bifsextilis, in medium Pollicis, eiusque extremitarem, reperiemus in hisce articulis, (si à litera B, posita in radice digiti Medij, vbi annus est 4700. numeratio literarum instituat) literas Dominicales E, F, pro anno dato 4752.

Constructio triplicis tabellæ ad inueniendam literam Dominicalem, sine Cyclo Solari.

HANC ratione inueniendę literę Dominicalis tum ante anni restitutionem, tum post, sine cyclo Solari, quę omnium expeditissima est, ad triplicem tabellam hoc modo redigemus. In prima describuntur anni centesimi, initio facto ab anno 0. per septenas cellulas ascendendo, ita vt quando descriptus erit annus 1500. ante correctionem, relinquuntur post eum duę cellulę vacuę, in quibus hæc verba notentur, (*Detrahtis 10. diebus.*) & in quinta iterum annus 1500. ponatur, & in sexta, annus 1600. Relicta deinde inani septima cellula, annus 1700. scribatur in prima cellula insequentis lineę. Item omissa cellula secunda, in tertia locetur annus 1800. Et in quinta, omissa quarta, scribatur annus 1900. & in sexta annus 2000. & prætermissa septima, annus 2100. collocetur in prima alterius lineę cellula: & sic deinceps in infinitum alij centesimi describantur, omisis semper cellulis, secunda, quarta, ac septima, vacuis. Atque hæc septem cellulę respondent septem articulis sinistrę manus in quibus annos centesimos eodem artificio disposuimus.

IN secunda tabella continentur septem lineę literarum septem Dominicalium, quas antecedunt literę ipsi centesimis annis respondententes.

TERTIA denique tabella annos expansos 100. complectitur, posito anno 1. sub primis literis, quę binas literas annis centesimalis debitas sequuntur. Vides igitur annos expansos sic esse descriptos, vt eosdem in septem articulis manus sinistrę collocauimus.

PRIMA TABELLA										SECUNDA, TABELLA									
Annorum Domini.										literarum Dominicalium.									
Et sic in infinitum.	5400	5000	4600	4200	3800	3400	3000	2600	2200	1800	c. b	A	g	f	e	d	c	b	
	5300	4900	4500	4100	3700	3300	2900	2500	2100	1700	b. A	g	f	e	d	c	b	A	
												A. g	f	e	d	c	b	A	g
												g. f	e	d	c	b	A	g	f
												f. e	d	c	b	A	g	f	e
												e. d	c	b	A	g	f	e	d
												d. c	b	A	g	f	e	d	c

TERTIA TABELLA									
annorum expansorum,									
1	2	3	4	4	5	6			
7	8	8	9	10	11	12			
12	13	14	15	16	16	17			
18	19	20	20	21	22	23			
24	24	25	26	27	28	28			
29	30	31	32	32	33	34			
35	36	36	37	38	39	40			
40	41	42	43	44	44	45			
46	47	48	48	49	50	51			
52	52	53	54	55	56	56			
57	58	59	60	60	61	62			
63	64	64	65	66	67	68			
68	69	70	71	72	72	73			
74	75	76	76	77	78	79			
80	80	81	82	83	84	84			
85	86	87	88	88	89	90			
91	92	92	93	94	95	96			
96	97	98	99	100	100				

LITE-

PRIMA

Innot. littere
Dominicalis ex
tabella triplici,
sive cycle Solaris.

LITERAM igitur Dominicalem inuenturus sic ages. Si annus datus est ex centesimis aliquis, quære eum in prima tabella. E regione enim illius reperies binas literas, quæ Dominicales erunt eo anno, si annus ille centesimus bissextilis est, cuiusmodi sunt omnes centesimi ante annum restitutum, post correctionem vero Calendarij, illi soli, qui in sexta cellula descripti sunt, ubi est annus 1600. Si vero centesimus annus propositus est communis, quales sunt post correctionem omnes extra sextam cellulam, litera Dominicalis erit simplex, ea nimirum è duabus, quæ ad dexteram posita est, obtinetque priora locum in alphabeto. Quod si annus propositus non sit centesimus, inuenies eius literam Dominicalem in communi angulo anni centesimi proximè antecedentis, & anni expansi, qui post eum centesimum datus est. Et si annus datus post centesimum in tertia tabella fuerit geminatus, annus erit bissextilis, cui respondent duæ literæ Dominicales, quarum prior usum habebit vsque ad diem S. Matthiæ sacrum, posterior vero, quæ in alphabeto prior est, ab eo die vsque ad anni exitum.

EXEMPLI causa. Anno 300. ab ortu CHRISTI literæ Dominicales fuerunt g, f, quæ è regione anni 300. ponuntur. Anno vero 317. litera Dominicalis fuit f, in angulo communi annorum 300. & 17. Sic anno 1576. literæ Dominicales fuerunt A, g, in angulo communi anni 1500. ante deductione 10. dierum, & anni 76. 76. geminati.

R V R S V S anno 1589. litera Dominicalis erit A, in angulo communi anni 1500. post deductionem 10. dierum, & anni 89. reperta. Anno autem 1664. Dominicales literæ erunt f, e, positæ in angulo communi anni 1600. & anni 64. geminati. Item anno 2400. literæ Dominicales erunt b, A, è regione anni 2400. descriptæ. Et anno 4759. inuenietur litera Dominicalis d, in communi angulo annorum 4700. & 59. Denique anno 1900. in usu erit Dominicalis litera g, posterior è duabus A, g, è regione anni 1900. positæ, quæ videlicet in alphabeto prior est, cum post g, subsequatur litera A.

CAETERVM liquidò ex hac triplici tabella apparet, literas Dominicales annorum centesimorum incidere in postremas duas cellulas cuiusque lineæ literarum Dominicalium, quæ quidem duæ cellule articulis Annularis digiti, & Auricularis respondent, ita vt vtraque in centesimis bissextilibus assumenda sit, posterior vero tantum in centesimis non bissextilibus; vt supra diximus. Nam vt vides, duarum postremarum cellularum literæ eadem prorsus sunt, quæ duæ geminatæ pro centesimis annis initio cuiusque lineæ notatæ: postrema autem eadem est, quæ posterior è duabus illis geminatis.

DE ANNIS BISSEXTILIBVS,
communibusq; tum centesimis, tum non centesimis;
& numero dierum ob æquationem anni Solaris
vsque ad datum quodcunq; tempus
exemptorum.

CAP. V.

ANNOS nò centesimas, Bissexiles, & Communes ita cognosces. Proposito quouis anno, reijce omnes Millesimos, & centesimos annos: Item ex ceteris numerum 20. quoties potes. Reliquos autem in quatuor digitorum extremitatibus sinistrae manus, initio facto ab Indice, enumera. Nam si annus datus incidit in digitum quartum, hoc est, in Auricularem, bissextilis erit: Si in Indicem, id est, in primum digitum, primus post Bissexum: Si in digitum Medium, sive secundum, secundus: & si in tertium digitum, hoc est, in Annularem, tertius à Bissexto. Quod si post abiectionem numeri 20. quoties abijci pot, nihil superfuerit, datus quoq; annus erit bissextilis.

VERBI causa. Proponatur annus 1589. Reiectis annis 1500. (qui centesimi sunt) & 20. ex reliquis 89. quoties fieri potest, residuos annos 9. supputabimus in 4. digitis, quos diximus, cadetq; annus 9. in Indicem. Quare annus 1589. communis est, ac primus post Bissexum.

ITEM datus sit annus 5960. Abiectionis 5900. (hoc est annis centesimis) & 20. ex reliquis 60. nihil superest. Annus ergo 5960. bissextilis est.

DENIQUE detur annus 6456. Reiectis centesimis annis, hoc est, 6400. & 20. bis ex reliquis 56. percurremus ceteros 16. annos in 4. digitis, incidetque annus 16. in Auricularem. Quare datus annus 6456. bissextilis est.

EADEM ratione centesimos bissexiles, & non bissexiles dignoscemus. Nam proposito quolibet anno centesimo, reijciantur omnes denæ millenarum unitatum, (vt more Arithmetico loquar) hoc est, anni 10000. 20000. 30000. 40000. 50000. 60000. 70000. 80000. 90000. 100000. & denique omnes anni, quos numerus 10000. metitur, quales sunt omnes illi, qui ultra quartum locum sui numeri (procedendo à dextra sinistram versus) reperiuntur; Nam ij omnes bissexiles sunt. Et cum numero reliquorum centesimorum annorum, qui semper minor erit, quàm 100. (cum 100. centesimi efficiant 10000.) agatur, ac si essent anni simplices, & expansi, non autem centesimi. Centesimus enim annus in Auricularem digitum ex superiore numeratione per digitorum extremitates facta cadens, erit bissextilis; in Indicem vero, primus centesimus à Bissexto: & in Medium digitum, secundus: & in Annularem, tertius. Quod si, abiectionis omnibus

Anni non centesimi bissexiles, & communes quæ ratione cognoscantur.

Anni centesimi bissexiles, & non bissexiles quæ pacto cognoscantur.

omnibus denis millenarum, nihil superfit, annus centesimus propositus erit quoque bissextilis. Itaque si proponatur numerus centenariorum, quamuis magnus, suis characteribus descriptus, considerandus tantum est numerus expressus duabus figuris, quæ in quarto loco, & tertio reperiuntur, id est, in loco millenarum, & centenarum; atque cum eo numero procedendum, ut de annis non centesimis dictum est. Ut si detur annus 37000. notandus est numerus 70. cum figura 7. locum millenarum occupet, & figura 0. locum centenarum. Si vero annus datus sit 30900. habenda est ratio solius figuræ centenarum 9. cum figuræ millenarum 0. nihil addat ei præposita. Sic (ut vis huius præcepti etiam in maximis annorum numeris cernatur) in anno 946700000. nihil considerandum est, cum in loco millenarum, & centenarum figura 0. existat; sed annus propositus bissextilis est. Denique in anno 6789200. ratio habenda est numeri 92. & c.

EXEMPLI gratia. Datus sit annus 1900. qui quoniam minor est, quam 10000. nihil rejiciemus, sed notandus in eo solum est numerus figuris millenarum, & centenarum expressus, hoc est, numerus 19. Quem si extremis digitorum numeremus, ut dictum est, cadet annus 19. in digitum Annularem, hoc est, in tertium. Quare annus 1900. communis est, etsi centesimus est, ac tertius post Bissextilem centesimum.

DETVR quoque annus 30400. Reiectis 30000. hoc est, considerata solum figura centenarum 4. quod figura millenarum sit 0. cadet quartus centesimus in 4. digitum, hoc est, in Auricularem. Ergo annus 30400. bissextilis est.

ITEM datus sit annus 407600. Reiectis 400000. supersunt 76. centesimi, qui soli considerandi sunt. Ex quibus si abijciantur 20. ter, supersunt 16. quos si numeremus in digitorum extremis, desinet numeratio in Auriculari, id est, in quarto digito. Quamobrem annus 407600. propositus bissextilis est.

POSTREMO offeratur annus 580600. Abiectis 580000. supersunt 6. centesimi, quos si percurramus in digitis, cadet annus 6. in digitum Medium, siue secundum. Quare centesimus annus datus 580600. communis est, & secundus post centesimum bissextilem.

PER COMMODE igitur incidit Calendarij correctio in annu inter 1500. & 1600 contentum, qualis est annus correctionis 1582. cum hac ratione anni centesimi bissextiles, ac communes regulam annorum bissextilium, ac communium non centesimorum retineant.

IAM verò, quot dies intercalares ultra illos 10. anno correctionis exemptos, vsque ad quemcumque centesimum annum propositum inclusivè omisi sint, hoc modo cognosces. Ablatis annis 1600. ex numero centesimi anni propositi, partire reliquos annos centesimos per 4. Quotientem numerum (ut Arithmetici loquuntur) per 3. multiplica, (propterea quod spatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omittuntur) & producto numero residuum divisionis, si quod est, adjice,

Quot dies intercalares omisi sint, vsque ad quemcumque annum centesimum inclusivè, qua arte cognoscatur.

adjice, (quod unitates residui numeri, quæ semper pauciores erunt, quam 4. sint centesimi anni communes) conficiensque numerum dierum ad illud vsque tempus exemptorum.

VERBI gratia. Si quis optet scire, quot sint dies exempti à tempore correctionis, vsque ad annum 6790. inclusivè, detrahat 1600. ex 6790. ut remaneant 5190. hoc est, anni centesimi 51. qui si per 4. diuidantur, erit Quotiens 12. & residuum 3. Si igitur Quotiens 12. multiplicetur per 3. & procreato numero 36. adjiciantur 3. anni centesimi ex diuisione residui, conficiantur 39. dies vsque ad annum 6790. inclusivè detracti; quibus si adjiciantur dies 10. anno correctionis exempti, fient dies omni no 49.

SIC post correctionis annum ad annum 8800. vsque inclusivè, ablati erunt dies 54. Nam demptis annis 1600. ex 8800. supersunt anni 7200. hoc est, anni centesimi 72. qui si diuidantur per 4. erit Quotiens 18. nihilque ex diuisione supererit. Multiplicato igitur Quotiente 18. per 3. fiet numerus dierum exemptorum 54. Additis autem 10. diebus anni correctionis, efficiantur dies 64. in vniuersum ablati.

COMMODIVS fortasse idem assequemur, si omnes annos centesimos, non subtrahis 1600. per 4. partiamur, & ex Quotiente (seruato interim residuo diuisionis, si quod est) demamus 4. propterea quod 4. in 16. centesimis, id est, in annis 1600. quos auferre debueramus, continentur quater. Nam si reliquum numerum per 3. multiplicemus, numeroque producto residuum diuisionis adiungamus, colligemus numerum dierum, ultra illos 10. dies anni correctionis, exemptorum.

Commodior ratio cognoscendi numerum dierum exemptorum.

EXEMPLI causa. Sit propositus annus 8800. Diuisis 88. centesimis per 4. fiet Quotiens 22. Ablatis 4. supererunt 18. Quibus multiplicatis per 3. gignentur 54. Tot ergo dies, ultra illos 10. anni correctionis, ablati tunc erunt; quos priori etiam via inueneramus.

RVSVS sit propositus annus 634700. Diuisis centesimis annis 6347. per 4. fiet Quotiens 1586. & remanebunt 3. Ablatis 4. ex Quotiente, & reliquo numero 1582. multiplicato per 3. gignetur numerus 4746. additisque 3. quæ reliqua fuerunt, fiet numerus dierum exemptorum 4749. præter eos 10. qui anno correctionis ablati sunt.

ATQVE cognitio hæc numeri dierum exemptorum omnino necessaria est, si beneficio Cycli Solaris Dominicalem literam inuestigare velimus; ut nimirum intelligamus, quot literæ post inuentam literam Dominicalem sint numerandæ, veluti principio capitis 4. docuimus. Per necessaria quoque est eorundem dierum cognitio, ut motus cælestes ex tabulis Astronomicis ad quemcumque annum post correctionem Calendarij datum possint supputari.

Cognitio numeri dierum exemptorum ad quid necessaria.

LIB. TERTII
DE FESTIS MOBILIBVS
CAP. VI.

Ad inuenienda festa mobilia tum ante, tum post Calendarij restitutionem, collocanda sunt primum omnes 7. literæ Dominicales in quolibet quatuor digitorum manus sinistrae, (Pollice omisso) & rursus in digito Auriculari dextræ manus, hoc modo In radice interiore cuiusq; illorum 5. digitorum ponitur D. in secundo articulo, E. in tertio F. in quarto, hoc est in extremitate, G. in quinto, qui est exterior sub vngue, A. in sexto, B. & in septimo, C. Quæ quidem collocatio hoc versu continetur.

Collocatio 7. literarum Dominicalium in digitorum articulis, ad festa mobilia inuenienda.

Donc Erat Fortis, Gens Africa Bella Ciebat.

Nam si initio factò à radice interiori, omnes 7. articulos cuiusq; illorum quinque digitorum percurras, singulisque articulis singulas voces illius versiculi tribuas; ostendet prima litera cuiusque vocis eam literam, quæ in respondente articulo collocatur.

D E F I N D E, vt mobilia festa post anni correctionem reperiantur, (De eorundem enim inuentione ante annum restitutum paulò post agemus) disponenda sunt 30. Epactæ in manu sinistra, hoc ordine: In vola manus ponitur Epacta xxiii. In radice interiori Indicis, xxii. in secundo eiusdem articulo; xxi. atque ita deinceps, ordine semper retrogrado in Epactis seruato: ita tamen vt à radice exteriori cuiusque digiti confestim ad radicem interiore insequentis digiti transibis, hoc est, à septimo articulo Indicis ad primum digiti Medij, & à septimo huius ad primum digiti Annularis, ac demum ab huius septimo ad primum Auricularis digiti. Hac seruata ratione, Epacta xv. incidet in radicem interiore digiti Medij; & viii. in radicem Annularis; & i. in radicem Auricularis. Porrò in penultimo articulo Auricularis ponenda quoque est Epacta 25. diuerso colore, aut caractere notata, vnà cum Epacta xxvi. in ultimo verò duæ Epactæ xxv. xxiiii. vt in Calendario fit.

S E D facilius fortasse ordine naturali numerorum eadem Epactæ collocabuntur in manu, si ab ultimo articulo Auricularis exterioris initium fiat, ibique colles Epactas xxiiii. xxv. simul, & progrediaris versus penultimum articulum, & antepenultimum, &c. vsque ad radicem Indicis interiore, & volam manus; hoc est, in articulo penultimo Auricularis ponas xxvi. 25. In antepenultimo, xxvii. in extremitate xxviii. & ita deinceps. Cadet enim tandem hac ratione Epacta xxiii. in volam manus, vbi antea initium fiebat.

T E R T I O diligenter memoriæ mandandæ sunt radices festorum mobili-

Dispositio 30. Epactarum in sinistra manu, ad festa mobilia inuenienda.

Dispositio eadem Epactarum in manu dextera.

mobiliu, hoc est, dies mensium, ante quos nunquam festa mobilia celebrari possunt, in ipsis tamen nonnunquam celebrantur. Præcipue autem festa mobilia sunt, Septuagesima, Dies cinerum, Pascha, Ascensio Domini, Pentecoste, festum Corporis CHRISTI. Atque horum festorum distantia inter se nunquam mutantur, sed semper idem numerus dierum inter quælibet duo interijcitur. Aduentus autem Domini etsi mobile etiam festum sit, aliam tamen rationem sequitur, vt infra dicitur. Radix igitur Septuagesimæ est dies 18. Ianuarij: Diei cinerum, dies 4. Februarij: Paschæ, dies 22. Martij: Ascensionis Domini, dies 30. Aprilis: Pentecostes, dies 10. Maij: & Corporis CHRISTI, dies 21. Maij. Huiusmodi enim festa in hisce diebus radicem celebrari possunt, ante eos non possunt. Hæ autem radices facilius fortassis memoria retinebuntur hisce carminibus.

Festa mobilia, eorumq; radices quæ sunt.

*Octodecim Ianus: Februus sed quattuor optat:
Vigintiduo Mars: Triginta poscit Aprilis:
Bis quinque at Maius: ter septem postulat idem.*

Nam hæ radices superioribus festis conueniunt ordine enarrato, vt prima radix primo festo mobili, id est, septuagesimæ; secunda secundo, hoc est, Diei Cinerum, &c.

I T A Q V E inuenturus quodcumque ex illis Festis mobilibus quolibet anno, vide primum, in quem articulum Epacta illius anni, ex superiori dispositione, incidat. Deinde in quo articulo post Epactam iam suo loco affixam litera Dominicalis eiusdem anni posita sit, eo ordine, quem principio huius capituli præscripsimus: Ita tamen, vt, si litera Dominicalis in eundem articulum cum Epacta incidit, accipiat eadem litera in eodem articulo subsequenti digiti. Quod etiam intelligendum est de duabus literis anni bissextilis. Si enim alterutra earum eundem, quem Epacta, articulum occupat, sumenda sunt eadem duæ literæ in eisdem articulis digiti insequentis. Tertio, ac ultimo à radice festi propositi numerata dies mensium, initio à radice Indicis factò, (posito nimirum in articulo primo Indicis, numero radicis diei festi propositi; in secundo, in proximè maiori numero, & sic deinceps: dummodo memor sis, Ianuarium habere dies 31; Februarium 28. tam in anno communi, quàm in bissextili, quod ad præsens negotium spectat; Martium 31. Aprilem 30. & Maium 31.) vsque ad articulum, in quo litera Dominicalis post sedem Epactæ currentis collocata est. Dies enim mensis, quo numeratio terminatur, erit is, quo propositum festum celebrandum est. Vbi illud etiam notandum, in Paschæ inquisitione diem mensis, qui in articulum currentis Epactæ incidit, esse eum, quo xiiii. Paschalis, vel Pascha Hebræorum occurrat. Itaque si quis Pascha Hebræorum, vel Lunam xiiii. Paschalem desideret, numerandum erit à radice Paschæ, id est, à 22. die Martij, vsque ad articulum, in quo Epacta currens sedem habet.

Inuentio festi mobilium in digito articulis.

Enna xiiii. Paschalis, vel Pascha Hebræorum quo pacto in manu reperiantur.

Per quam litera
Dominicalem in
anno bissextili
mobilia festa in-
quirenda sint, &
qua ratione.

CÆTERVM in anno bissextili omnia festa mobilia inuenienda sunt per literam Dominicalem posteriorem, quæ nimirum in vsu est post diem festum S. Matthiæ: ea tamen lege, vt ad diem quidem Septuagesimæ inuentum semper adijciatur vnus dies, ad diem verò Cinerum tum solum vnus quoque dies adiungatur, cum is mense Februario, non autem mense Martio, inuentus fuerit. Quia enim ante diem S. Matthiæ sacrum in vsu est prior litera Dominicalis, quæ nimirum in alphabeto posterior est, ac proinde literam Dominicalem posteriorem, quæ in alphabeto priorem tenet locum, vno die in Calendario subsequitur, sit, vt Septuagesima, & dies Cinerum ante eundem festum diem S. Matthiæ celebretur vno die serius, quam à posteriore litera Dominicali currente, hoc est, à priore in alphabeto, indicatur. Quare diei inuento per posteriorem literam addendus tunc est vnus dies. Post festum autem S. Matthiæ, licet posterior litera sit iam in vsu, addendus tamen tunc quoque est dies alter diei Cinerum mense Februario inuentæ, propter diem intercalarem Sexto calendæ Martias additum, qui in Calendario non descriptus est. Propter hunc enim diem intercalarem dies 24. Februarij in Calendario dicitur 25. & dies 25. vocatur 26. & dies 26. appellatur 27. hic autem 28. & hic 29. Ex quo efficitur, diem Cinerum inuentum, verbi gratia, die 26. Februarij per posteriorem literam Dominicalem, re ipsa esse diem 27. in dierum numeratione, & sic de alijs. Quod si dies Cinerum reperitur mense Martio in anno bissextili, nihil addendum est diei inuento, sicut neque in Paschæ festo, & alijs subsequens: quia tunc & litera posterior Dominicalis iam est in vsu, & dies mensis proprijs numeris respondent, cum dies intercalaris Februario sit additus: ita vt primus dies Martij dicatur primus; & secundus, secundus, & c.

EXEMPLI causa. Sint inuestiganda omnia festa mobilia anni 1589. quo ex superioribus regulis Epacta est xiiii. & litera Dominicalis A. Et quoniam Epacta xiiii. sedem habet in tertio articulo digiti Medij, & litera A, eum articulum proximè insequens, in articulo quinto eiusdem digiti collocatur; cadent omnia Festa mobilia in hunc articulum quintum digiti Medij. Si ergo à radice Septuagesimæ, id est, à die 18. Ianuarij inclusiue numeres, initio à radice Indicis sumpto, & versus articulum secundum, & alios progrediendo, donec ad quintum articulum Medij peruenias, deprehendes Septuagesimam in die 29. Ianuarij incidere. Si verò eodem modo, initio à radice Cinerum, hoc est, à die 4. Februarij factò, numeres, donec ad eundem articulum quintum Medij peruenias, comperies diem Cinerum 15. die Februarij celebrari, & sic de alijs.

ITEM anno 1605. quo Epacta est x. incidens in penultimum articulum Medij, qui est sextus. Quia verò litera Dominicalis B, illius anni in eundem illum articulum cadit, accipienda est litera B, in eodem articulo sexto digiti Annularis. In eum enim articulum omnia illius anni festa mobilia cadent. Quapropter si numeres à radice Paschæ, hoc

hoc est, à die 22. Martij, initio factò à primo articulo Indicis, reperies in penultimo articulo Annularis diem 10. Aprilis, quo Pascha anno 1605. celebrabitur.

R V R S V S anno 1588. bissextili (quo ipso anno hæc scribebamus) Epacta est ij. cadens in vltimum articulum Annularis, qui est exterior. Literæ Dominicales sunt C, B, Et quoniam litera B, posterior in vsu, (etsi in alphabeto prior est) per quam omnia festa sunt indaganda, vt diximus, proximè antecedit eum vltimum articulum Annularis, accipienda erit eadem litera B, in penultimo articulo Auricularis. Inuenies autem Septuagesimam cadere in 13. diem Februarij: addito verò vno die, in diem 14. Februarij. Diem autem Cinerum comperies in diem 2. Martij incidere, ac propterea nihil addendum esse, & c.

DEINDE anno bissextili 1596. Epacta est r. cadens in radicem interiorem Auricularis. Literæ Dominicales G, F, quarum F, posterior in vsu, cadit in articulum tertium eiusdem Auricularis. Si igitur à radice cuiusvis festi numeres vsque ad eum articulum, reperies Septuagesimam incidere in diem 10. Februarij. Addita ergo vnitatem, celebrabitur die 11. Diem autem Cinerum deprehendes cadere in diem 27. Februarij. Addita igitur vnitatem, celebrabitur die 28. qui quidè in Calendario est 27. dicitur autem 28. ob diem intercalarem Sexto Calendæ Martij additum.

PRÆTEREA anno 1595. Epacta est 25. diuerso ab alijs colore, aut caractere notata, sedem habens in penultimo, siue sexto articulo Auricularis. Litera Dominicalis F, quæ post Epactam cadit in tertium articulum Auricularis manus dextræ. Quare incidet Septuagesima in diem 17. Februarij. Dies Cinerum in 6. Martij. Pascha in 21. Aprilis, & c.

INSUPER 1700. non bissextili Epacta est ix. cuius sedes est in vltimo articulo Medij, hoc est, in radice exteriori. Litera Dominicalis C, in eundem articulum incidens, vt propterea litera C, in vltimo articulo Annularis accipienda sit. Igitur si à radice Ascensionis fiat numeratio, hoc est, à die 30. Aprilis, inuenietur Ascensio Dñi die 20. Maij.

AD hæc anno bissextili 2096 Epacta est v. sedem habens in extremitate Annularis. Literæ Dominicales A, G, per quarum posteriorem G, (quæ videlicet in vsu, non autem in ordine literarum Dominicalium posterior est: cum in eo ordine litera A, proximè sequatur literam G, non autem contrà, litera G, literam A,) omnia festa mobilia sunt inquirenda. Sed quoniam litera G, cadit in eandem extremitatem Annularis, sumenda est eadem litera G, in Auricularis extremo. Quoniam loco reperies Septuagesimam cadere in diem 11. hoc est, (addita vnitatem) in diem 12. Februarij: Cineres in diem 28. id est, (addita item vnitatem) in diem 29. Februarij, qui in Calendario est dies 28. Pascha in diem 15. Aprilis: Ascensionem Domini in diem 24. Maij: Pentecosten in diem 3. Iunij: Festum denique Corporis CHRISTI in diem 14. Iunij.

DENIQUE anno 1612. Epacta est xxvij, cuius sedes est in quinto articulo

articulo Auricularis, qui exterior est, & vngui proximus. Literæ Dominicales A, G, quarum A, prior in vsu cadit in eundem articulum, & posterior G, ante eum articulum statuitur in extremitate. Quare accipiendæ sunt eadem literæ in digito insequenti, hoc est, in Auriculari manus dextræ, & per posteriorem G, quæ cadit in extremitatē Auricularis dextræ manus, inquirenda festa mobilia. Inuenies enim in summo Auricularis Septuagesimam die 18. Februarij, hoc est, (addita vnitare) die 19. celebrandam esse: Cineres die 7. Martij: Pascha die 22. Aprilis: Ascensionem Domini die 31. Maij: Pentecosten die 10. Iunij: & Corpus Domini die 21. Iunij. Eademque ratio in omnibus alijs annis seruanda est.

QVONIAM verò sedes cuiusq; Epactæ in digitorū articulis indicat Lunam xiiij. Paschalem eiusdem Epactæ, vt paulo ante diximus, fit, vt cognito die, in quem xiiij. Paschalis, siue Pascha Hebræorum incidit, (qui dies, qua ratione inueniatur, mox docebimus) si à radice Paschæ, id est, à die 22. Martij, & à radice Indicis numeratio in digitis instituat, donec perueniatur ad diem inuentæ Lunæ xiiij. Paschalis, desinat numeratio in eo articulo, qui secundum superiorem dispositionem sedes est eiusdem illius Epactæ. Ita vt sedem cuiusque Epactæ in digitorum articulis inuenire liceat, beneficio Lunæ xiiij. Paschalis aliunde cognitæ, etiam si aliæ Epactæ in manu collocatæ non sint, vt paulo post dicemus. Ita autem Lunam xiiij. Paschalem memoriter reperiemus. Subtrahatur Epacta, cuius xiiij. Paschalem scire desideras, ex 30. & reliquo numero addantur 14. Numerus enim coagmentatus dabit diem Lunæ xiiij. mense Martio: qui idem si maior fuerit, quàm 20. (propterea quod xiiij. Paschalis semper post 20. diem Martij occurrere debet) Lunam xiiij. Paschalem exhibebit. Si autem numerus ille coaceruatus maior quàm 20. non fuerit, accidet illa Luna xiiij. Martij inuenta ante diem 21. Martij, hoc est, ante æquinoctij diem, ac proinde Paschalis esse non poterit. Quocirca si ei addantur 30. dies insequentis Lunationis, aut certe 29. si Epactæ 25. diuerso colore, vel caractere notatæ, aut Epactæ xxiiij. (quarum vtraque mense Aprili per vnum diem ascendit, ideoq; Lunationem mense Martio inchoatam habet dierum tantum 29.) Luna xiiij. Paschalis inuestigetur, prodibit dies Lunæ xiiij. Paschalis à Calendis Martij numerandus.

EXEMPLI causa. Data sit Epacta xx. Detraho eam ex 30. & reliquo numero 10. adijcio 14. vt efficiam 24. qui numerus, quoniam maior est, quàm 20. offert xiiij. Paschalem die 24. Martij.

R V R S V S data sit Epacta xxix. Detraho eam ex 30. & reliquæ vnitati addo 14. vt fiant 15. qui numerus maior non est, quàm 20. sed minor. Adiectis ergo 30. fiunt 45. Die ergo 45. à Calendis Martij inclusiuè numerato, hoc est, (abiectis diebus 31. Martij) die 14. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

I T E M si data sit Epacta xxv. Dempta ea ex 30. relinquuntur 5. & additis 14. fiunt 19. qui numerus minor etiam est, quàm 20. Additis ergo

Luna xiiij. Paschalis siue Pascha Hebræorum quo pacto memoriter inueniatur.

ergo 30. fiunt 49. Die igitur 49. à Calendis Martij, hoc est (abiectis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, erit xiiij. Paschalis, siue Hebræorum Pascha.

SIT præterea data Epacta xxiiij. Aufer eam ex 30. & reliquo numero 6. adde 14. vt facias 20. qui numerus maior non est, quàm 20. sed idem. Additis igitur 29. (Lunatio enim Epactæ xxiiij. in Martio inchoata continet dies duntaxat 29.) fiunt 49. Igitur die 49. à Calendis Martij, hoc est, (detractis diebus 31. Martij) die 18. Aprilis, xiiij. Paschalis occurret, vt in proximo quoque exemplo accidit.

D A T A denique sit Epacta 25. diuersi coloris, characterisve. Ea detracta ex 30. reliqua fiunt 5. & additis 14. colliguntur 19. cui numero (quia maior non est, quàm 20.) si adijciam 29. (quod Lunatio Epactæ 25. in Martio inchoata sit dierum tantum 29.) officio 48. Die igitur 48. à Calendis Martij, hoc est, (ablatis diebus 31. Martij) die 17. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

A T Q V E etiam alia est reperienda xiiij. Paschalis via, quæ perutilis est ad festa mobilia memoriter inuenienda, vt paulo infra dicitur. Epactæ cuius addantur perpetuò 6. Numerus deinde constatus, si minor est, quàm 30. aut certe si minor non est, numerus, quo ille constatus superat 30. detrahatur ex 30. vel, si Epacta 25. diuersi characteris, colorisve, aut xxiiij. (quarum vtraque per vnum diem sursum promotæ est in mense Aprili, proptereaque Lunationem efficit dierum duntaxat 29.) in vsu est, ex 29. Reliquo denique numero adijciantur 20. (hoc est, addatur numerus binario minor radice Paschæ) Collectus enim numerus dabit diem Lunæ xiiij. Paschalis à Calendis Martij numerandum.

V E R B I gratia. Epactæ x. addantur 6. vt fiant 16. Hic numerus 16. ex 30. detractus relinquit 14. Cui numero si 20. adijciantur, efficiuntur 34. Die igitur 34. à Calendis Martij, id est, (diebus 31. Martij abiectis) die 3. Aprilis, occurret xiiij. Paschalis.

R V R S V S Epactæ *, siue xxx. si adijciantur 6. fiunt 36. qui numerus superat 30. numero 6. quo ex 30. detracto, relinquuntur 24. additisque 20. ad 44. colligitur summa 44. Die ergo 44. à Calendis Martij, hoc est (diebus 31. Martij ablatis) die 13. Aprilis, erit xiiij. Paschalis.

P R A E T E R E A Epactæ xxiiii. si addantur 6. efficiuntur 30. qui numerus superat 30. nihilo. Si igitur detrahatur 0. ex 29. (quod Lunatio Epactæ xxiiii. in Martio incipiens habeat dies 29.) relinquuntur 29. Additis autem 20. fit summa 49. Quare xiiij. Paschalis incurret in diem 49. à Calendis Martij numerandum, hoc est, (detractis 31. diebus Martij) in diem 18. Aprilis.

P O S T R E M O Epactæ 25. diuersi characteris, colorisve adiungantur 6. vt summa colligatur 31. quæ superat 30. vna vnitare. Si ergo detrahatur 1. ex 29. (quod Lunatio Epactæ 25. contineat etiam dies duntaxat 29.) superfiunt 28. cui numero si adijciantur 20. conficiuntur 48. Igi-

Alia inuentio Lunæ xiiij. Paschalis memoriter.

48. Igitur xiiij. Paschalis incidet in diem 48. a Calendis Martii numerandum, nimirum (diebus 31. Martii subtractis) in diem 17. Aprilis.

ITA QVE inuento die Lunę xiiii. Paschalis, si a 22. die Martii, hoc est, a radice Paschæ in primo Indicis articulo constituta, numerus insequentes dies Martii, & Aprilis per articulos digitorū, vsq; ad diē Lunę xiiii. Paschalis inuentum, desinet numeratio in eo articulo, qui sedes est Epactę propositę, cuius videlicet xiiii. Paschalem inuenisti.

VERBI gratia. Epacta xx. habet xiiii. Paschalem die 24. Martii. Si igitur a radice Paschæ, id est, a 22. die Martii, fiat numeratio in articulis (initio facto a radice Indicis) vsque ad 24. reperies sedem Epactę xx. in tertio Indicis articulo.

RVRSVS quoniam Epacta 25. alterius coloris, aut characteris Lunam xiiii. Paschalem in 17. Aprilis reponit; si eodem modo numeratio instituat, terminabitur ea in penultimo articulo Auricularis manus sinistra. Quare ibi locus erit Epactę 25. propositę.

DENIQUE quia Epacta xxiiii. constituit xiiii. Paschalem, ex superioribus regulis, in 21. Martii; numerandum erit a radice Paschæ, hoc est, a 22. die Martii retrorsum, versus volam manus, vsque ad 21. (propterea quod dies 21. Martii antecedit radicem Paschæ, id est, diem 22. in radice Indicis collocatam) qui numerus 21. in volam ipsam manus incidet, ac propterea Epacta xxiiii. ibidem sedem fixam habebit.

VERVM multo facilius sedem cuiuslibet Epactę cōperiemus hoc modo. Epactę propositę adiiciantur 6. & numerus coaceruatus, si minor est, quam 30. aut certe, si minor non est, numerus, quo ille coaceruatus superat 30. in imo Pollice sinistro collocetur. Deinde si ab hoc numero inclusivē fiat numeratio, secundū seriem naturalem numerorū, per volam manus sinistrae, & per articulos tam interiores, quam exteriores Indicis, & aliorū digitorū, vsq; ad 30. Vel si Epacta est 25. diuersi coloris, characterisve, aut xxiiii. (quarum utraque per vnum diem in Aprili superius ascendit, proptereaque Lunationem in Martio inchoatam habet dierum 29.) vsque ad 29. numeratio hæc in sede Epactę propositę terminabitur.

VELVTI si Epactę x. addamus 6. fiunt 16. Statuendo ergo 16. in radice Pollicis, & 17. in vola manus, & 18. in radice Indicis, &c. cadet numerus 30. in penultimum articulum digiti Medii, qui est exterior. Ibi ergo sedes est Epactę x.

ITEM si Epactę 25. diuerso caractere, vel colore notatę, adiciantur 6. fiunt 31. qui numerus superat 30. vna unitate. Si ergo ponamus 1. in radice Pollicis, & 2. in vola manus, & 3. in radice Indicis, &c. cadet numerus 29. (cum enim Epacta est 25. diuersi coloris, vel characteris, numerandum est vsque ad 29. duntaxat, quod eius Lunatio mense Martio incipiens contineat dies duntaxat 29.) in penultimum articulum, siue sextum Auricularis. Ibi ergo locus est Epactę 25. quę diuerso colore, vel caractere scribi solet.

RVR-

RVRSVS si Epactę xxiiii. addantur 6. fiunt 29. Si ponamus igitur 29. in radice Pollicis, cadet numerus 30. in volam manus. Statuetur ergo Epacta xxiiii. in vola manus.

SI denique Epactę xxiiii. addantur 6. fiunt 30. qui numerus superat 30. nihilo. Ergo si statuamus 0. in radice Pollicis, & 1. in vola manus, & 2. in primo articulo Indicis, terminabitur numerus 29. (Nam quando Epacta est xxiiii. numerandum etiam solum est vsque ad 29. quod eius quoque Lunatio in Martio incipiens sit dierum solum 29.) in ultimo articulo Auricularis. Ibi ergo sedes est Epactę xxiiii.

PORRO si lubet, ex Luna xiiii. Paschali inuenta, vt supra docuimus, reperiemus Pascha, & reliqua Festa mobilia memoriter, & sine vlla collocatione Epactarum literarumque Dominicalium in manu, hoc modo. Cognito die mensis, in quem cadit xiiii. Paschalis, inquiratur ex ijs, quę proximo capite trademus, (si id aliunde non sciatur) qui dies hebdomadę is sit. Nam si insequentes dies hebdomadę ad Dominicam vsque inclusivē addas eidem diei, in quem xiiii. Paschalis cadit, habebis diem Paschæ. Vt currente, verbi gratia, Epacta x. & litera Dominicali E, cadit xiiij. Paschalis in diem 3. Aprilis, qui est dies Iouis, seu feria v. quam subsequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica, hoc est, tres dies ad Dominicam vsque inclusivē. Si igitur adijciantur 3. ad diem 3. Aprilis inuentum, habebitur dies 6. Aprilis pro Dominica Paschæ. Quod si cum eadem Epacta x. currat litera Dominicali B, incidet dies 3. Aprilis, hoc est xiiii. Paschalis, in diem Dominicum. Quare altera Dominica insequenti, hoc est, septem diebus post, nimirum die 10. Aprilis, Pascha celebrabitur.

NON secus alia festa mobilia inuenientur, si loco xiiii. Paschalis, inquirantur alij dies, instar xiiii. Paschalis; qui nimirum tanto intervallo ipsa festa antecedant, quanto dies Paschæ Lunam xiiii. Paschalem subsequitur: quales sunt illi, qui in antiqua Calendarij tabula Paschali restituta (de qua paulo post, Cap. 8.) Epactis singulis sub titulo cuiusque festi adscripti sunt. Hi autem dies non aliter inuenientur, atque xiiii. Paschalis posteriori via memoriter paulo ante inuenta est, si pro additione 20. (qui numerus radice Paschæ, quę est dies 22. Martij, binario minor est) addas numerum binario minorem, radice cuiuslibet festi: nimirum 16. pro Septuagesima: 2. pro die Cinerum: 28. pro Ascensione Domini: 8. pro Pentecoste: ac denique 19. pro festo Corporis CHRISTI. Omnes enim hi numeri binario deficiunt à radicibus Festorum. Dies autem inuenti numerandi sunt à Calendis mensium, in quibus festorum mobilium radices continentur: hoc est, pro Septuagesima, à Calendis Ianuarij: pro Cineribus, à Calendis Februarij: pro Ascensione Domini, à Calendis Aprilis: pro Pentecoste denique, ac Corpore CHRISTI, à Calendis Maij.

VERBI gratia. Si currente Epacta x. & litera Dominicali E, Septuagesima quæranda sit, addantur 6. ad Epactam x. & compositus numerus 16. ex 30. auferatur; reliquo autem numero 14. adiciantur

Bbb 16. (ni-

Innotio Sedis en
in fine Epactę in
mano, per eisdem
Epactę Lunam
Martii, Paschalem.

Innotio Sedis en
in fine Epactę in
mano, per eisdem
Epactę Lunam
Martii, Paschalem.

Qua arte Pascha
& alia festa mobilia
reperiantur memoriter, sine
collocatione Epactarum,
& literarum Dominicalium
in manu.

Quo pacto inueniantur dies mensium, qui in festis mobilibus sunt instar xiiii. Paschalis, hoc est, eos diebus ipsa festa antecedunt, quot diebus Lunam xiiii. Paschalis die Paschæ præcedit.

16. (nimirum numerus binario minor radice Septuagesimæ) vt summa fiat 30. Dies ergo 30. Ianuarij est instar Lunæ xiiii. Paschalis, Septuagesimam præcurrens, qui est feria v. siue dies Iouis. Sequuntur autem tres dies, nimirum feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si igitur 3. adiciantur ad diem 30. Ianuarii, conficiemus diem 33. a Calendis Ianuarii numerandum, hoc est, (demptis diebus 31. Ianuarii) diem 2. Februarii pro Septuagesima.

SI autem currente Epacta 25. diuersi coloris, characterisve, & litera Dominicali eadem E, quærat Ascensio Domini, addantur rursus 6. ad Epactam 25. vt fiant 31. qui numerus superat 30. vna vnitatem. Dempta ergo vna vnitatem ex 29. (vt illa Epacta 25. postulat) supersunt 28. Cui numero reliquo si addas 28. (videlicet numerum binario minorem radice Ascensionis Domini) colliges summam 56. Igitur dies 56. a Calendis Aprilis, qui dies (reiectis diebus 30. Aprilis) est 26. Maii, est instar xiiii. Paschalis, Ascensionem Domini antecedens, qui est dies Lunæ, seu feria ij. Si ergo tres insequentes dies vsque ad diem Iouis inclusiue (sequuntur enim feriæ, ij. iij. & v.) adiciamus ad 26. diem Maii, reperiemus Ascensionem Domini celebrari die 29. Maii.

SIT rursus inuestigandus dies Cinerum, currente Epacta 25. diuerso caractere, aut colore notata, & litera Dominicali duplici A, G, in anno aliquo bissextili. Additis 6. ad Epactam 25. fiunt 31. qui numerus superat 30. vnitatem. Si ergo 1. dematur ex 29. (vt Epacta illa 25. requirit) remanent 28. Quibus si addantur 2. (numerus scilicet binario minor, quam radix Cinerum, quæ est dies 4. Februarii) efficitur summa 30. Dies igitur 30. a Calendis Februarii, hoc est, (detractis diebus 29. quos Februarius habet in anno bissextili.) dies 1. Martii, erit instar xiiii. Paschalis diem Cinerum præueniens, qui dies est Iouis, seu feria v. quam subsequuntur 6. dies, nimirum feria vj. Sabbatum, Dominica, feria ij. iij. & iij. Quare additis 6. ad 1. diem Martij, reperietur dies 7. Martij, in quem Cinerum dies incurret.

PRÆTEREA inuestigandus sit dies Cinerum, currente Epacta xxiiij. & literis Dominicalibus F, E, in anno aliquo bissextili. Additis 6. ad Epactam xxiiij. fiunt 30. qui annus superat 30. nihilo. Si ergo dematur 0. ex 29. (vt Epacta xxiiij. flagitat,) & reliquo numero 29. adiciantur 2. (nimirum numerus binario minor, quam Epactam radicem) fit summa 31. Dies ergo 31. a Calendis Februarii, hoc est, (abiectis diebus 29. qui Februarius in anno bissextili, quod ad hoc negotium spectat, tribuendi sunt) dies 2. Martij, instar est xiiij. Paschalis, qui dies est Dominicus. Additis ergo tribus diebus sequentibus, feria ij. iij. & iij. ad diem 2. Martij inuentum, comperies Diem Cinerum die 5. Martij.

SIT quoque inquirenda Septuagesima, currente eadem Epacta xxiiij. & eisdem literis Dominicalibus F, E, in anno quopiam bissextili. Additis 6. ad Epactam xxiiij. fiunt 30. qui numerus superat 30. nihilo.

Si

Si ergo demas 0. ex 29. (vt Epacta xxiiij. postulat) & reliquo numero 29. addas 16. (numerus scilicet binario minorem radice Septuagesimæ, quæ est dies 18. Ianuarii) fit summa 45. Dies ergo 45. a Calendis Ianuarii numerandus, id est, (diebus 31. Ianuarii abiectis) dies 14. Februarii, est instar xiiij. Paschalis, qui est dies Iouis, quem insequuntur feria vj. Sabbatum, & Dominica. Si ergo tres hos dies addas diei 14. Februarii inuento, incidet Septuagesima in diem 17. Februarii.

ITEM inueniendus sit dies Cinerum, currente Epacta 1. & literis Dominicalibus G, F, in anno aliquo bissextili. Adiectis 6. ad Epactam 1. fit summa 7. qua detracta ex 30. remanent 23. Cui numero additis 2. (qui numerus binario minor est radice Cinerum, quæ est dies 4. Februarii) fit dies 25. Februarii, qui instar est xiiij. Paschalis. Et quoniam dies 25. Februarii est dies Dominicus, addemus tres insequentes dies, (qui sunt feria ij. iij. iij.) efficiemusque diem 28. Februarii, quo dies Cinerum occurret.

POSTREMO inuestigandum sit festum Corporis CHRISTI, quando Epacta 25. alterius coloris characterisve vsurpatur, vna cum literis Dominicalibus C, B, in anno quopiam bissextili. Additis 6. ad Epactam 25. fit summa 31. quæ superat 30. vna vnitatem, quam si demas ex 29. (vt Epacta 25. requirit) supersunt 28. cui reliquo numero si adicias 19. (numerus scilicet binario minorem radice illius festi, quæ est dies 21. Maii) efficitur summa 47. Dies ergo 47. a Calendis Maii numeratus, id est, (demptis diebus 31. Maii) dies 16. Iunii, est instar quæstivæ xiiij. Paschalis, qui est dies Iouis, quem consequuntur septem dies vsque ad alterum diem Iouis inclusiue, quos 7. dies si addas ad 16. diem inuentum, reperies festum Corporis CHRISTI celebrari die 23. Iunii.

IA M verò si loco Epactarum disponantur in manu sinistra aurei numeri, inuenientur eodem modo, vt supra dictum est de Epactis, festa omnia mobilia à Concilio Nicæno vsque ad annum restitutionis Calendarij. Ita autem aurei numeri locabuntur in sinistra manu. In vola manus ponitur 16. Additis 8. & ex summa 24. abiectis 19. relinquuntur aureus numerus 5. locandus in radice interiore Indicis post volam manus. Additis rursus 8. conficitur aureus numerus 13. tertij articuli Indicis, secundo vacuo relicto. Numerus enim aureus minor in hac dispositione sequitur semper maiorem in proximo articulo, maior autem minorem non in proximo, sed in altero: quod diligenter obseruandum est, vt omnes aurei numeri proprijs in locis reponantur. Additis rursus 8. ad aureum numerum 13. in tertio articulo Indicis positum, & ex summa 21. abiectis 19. reliquus fit aureus numerus 2. in extremitate Indicis ponendus, nullo articulo vacuo relicto, cum numerus 2. minor sit, quam 13. Rursus additis 8. ad aureum numerum 2. conficitur aureus numerus 10. maior, quam antecedens, ac proinde in sexto articulo Indicis, (quinto relicto vacuo) collocandus. Ad hunc si iterum adiciantur 8. fit aureus numerus 18. maior item, quam antecess

Bbb 2 dens

Dispositio aureorum numerorum in manu, ad inueniendam festam mobilia ante anni restitutionem.

dens 10. ideoque in radice digiti Medij (omisso ultimo articulo Indicis) reponendus. Adiectis præterea 8. ad aureum numerum 18. in radice Medij constitutum, & ex summa 26. reiectis 19. relinquitur aureus numerus 7. qui quoniam minor est, quam antecedens 18. in proximo articulo Medij, id est, in secundo, ponendus est. Atque hoc artificio omnes 19. aurei numeri in sinistra manu collocabuntur, si modo memineris, minorem proximè locandum esse post maiorem, maiorem verò post minorem non proximè, sed vno articulo in medio relicto. Ille porro aureus numerus antecedente minor est, qui post abiectionem 19. relinquitur: quod fit, quando ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum conficitur summa maior, quam 19. Tunc verò aureus numerus maior est, quam antecedens, quando non sunt abijcienda 19. ex summa confecta ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum: quod tum demum fit, quando ea summa maior non est, quam 19.

IDEM aurei numeri ita quoque in manu sinistra disponentur. Quando antecedens aureus numerus maior est, quam 11. subtrahantur 11. & reliquus numerus ponatur in proximè insequenti articulo: quando autem non est maior, quam 11. addantur 8. & numerus confictus in articulo non proximo, sed in altero, vno inani relicto, collocetur. Vt quoniam aureus numerus 16. in vola manus positus, maior est, quam 11. ablatis 11. reliquus est aureus numerus 5. minor in proximo articulo, hoc est, in radice Indicis, locandus. Additis 8. ad 5. fit aureus numerus 13. non in secundo articulo Indicis, sed in tertio, secundo vacuo relicto, ponendus. Detrahitur rursum 11. ex 13. remanet aureus numerus 2. minor ponendus in articulo proximo, id est, in extremitate Indicis: atque ita de cæteris.

CÆTERVM sedem cuiusque aurei numeri in manu sinistra reperimus per Epactam, quæ ei aureo numero ante correctionis annum respondebat, etiam si antecedentes aurei numeri nondum sint locati, hoc modo. Ad Epactam, quæ ex dato aureo numero ante anni restitutionem elicitur, vt ad initium Capitis 2. traditum est, addantur 3. & numerum collectum, si minor est, quam 30. vel si minor non est, reliquum numerum post abiectionem 30. tribus Pollicis: proximè maiorem numerum volæ manus: insequentem item proximè maiorem radici Indicis; & sic deinceps, donec ad 30. peruenias. In quem enim articulum numerus 30. incidet, ibi erit locus aurei numeri propositi. Vt si queratur sedes aurei numeri 8. cui ante correctionem anni respondebat Epacta xxviii. addantur 3. ad Epacta xxviii. vt fiat summa 31. Ablatis 30. remanet vnitas. Si igitur in Pollice statuas 1. in vola manus 2. in radice Indicis 3. & ita deinceps, cadent 30. in extremum articulum digiti Auricularis. Ibi ergo sedes est aurei numeri 8.

SIC etiam quia ante annum restitutum aureo numero 1. respondebat Epacta xi. si ad hanc Epactam adijcias 3. & numerum collectum 14. ponas in Pollice; 15. in vola manus; 16. in primo articulo Indicis;

17. in

Alia dispositio
aureorum numerorum
secundum in manu.

Troisio scilicet
iustaque auri
numeri in manu
per Epactam illi
aureo numero re
spondentem ante
anni restitutionem.

17. in secundo, & sic deinceps, incidet numerus 30. in primum articulum Annularis. Ibi igitur aurei numeri 1. sedes est. atque ita de reliquis.

ITA QVE si à radice cuiusque festi mobilis in primo articulo Indicis posita numeres sequentes dies mensis, donec post sedem currentis aurei numeri ad articulum peruenias, vbi litera Dominicalis propositi anni, ex ijs, quæ ad initium huius Capitis docuimus, ponitur; reperies in eo articulo diem mensis, quo festum propositum ante correctionem anni celebratum est. Verbi gratia, si scire velis, quo die Pascha celebratum sit anno 1450. cuius litera Dominicalis fuit D. & aureus numerus 7. sedem habens in secundo articulo digiti medij, id efficies hac ratione. Quoniam litera Dominicalis D, articulum secundum Medij consequens ponitur in radice Annularis, si à radice Paschæ in primo articulo Indicis posita, hoc est, à die 22. Martij, numeres vsque ad radicem Annularis, inuenies Pascha anno 1450. celebratum esse die 5. Aprilis. Eademque in cæteris ratio est.

Inuentio festi
mobilium ex au
reus numeris, an
te restitutionem
anni.

DE ADVENTU DOMINI CAP. VII.

VO die mensis prima dominica Aduentus celebretur, ita cognoscemus. Quoniam initium Aduentus Domini semper celebratur ea Dominica, quæ festo S. Andreæ proxima est, vel in ipsum festum incidit, manifestum est, Dominicam primam Aduentus celebrari posse tribus diebus ante illud festum, & tribus post; atque idcirco, cum dies S. Andreæ facer incidat in 30. siue vltimum diem Nouembris, eandem primam dominicam Aduentus à die 27. Nouembris inclusivè vsque ad diem 3. Decembris inclusivè celebrandam esse: ita vt in Nouembri necessario incidat vel in diem 27. vel 28. vel 29. vel 30. In Decembri vero vel in diem 1. vel 2. vel 3. Quare si in quouis digito, verbi causa, in Indice, septem hosce dies hoc ordine collocemus, vt dies 29. Nouemb. ponatur in radice; & 30. in secundo articulo: Dies autem 1. Decembris in tertio; secundus in extremitate; tertius in articulo quinto, qui exterior est sub vngue: Dies deinde 27. Nouembris in articulo sexto; & postremo dies 28. in radice exteriori: illico dies mensis in eum articulum incidens, in quo litera Dominicalis posita est, eo ordine seruato, quem principio antecedentis Capitis præscripsimus, indicabit, quo die mensis prima Dominica Aduentus celebretur.

VERBI gratia. Anno 1589. litera Dominicalis est A, cadens in quintum articulum Indicis. Et quoniam ibidem positus est dies 3. Decem-

Quo die mensis
prima Dominica
Aduentus cele
bretur, quo p
20 cognoscatur.

Decembris, celebrabitur eo anno Dominica prima Aduentus die 3. Decembris. Sic quando litera Dominicalis est B, celebrabitur die 27. Nouembris; quod ealiter incidat in 6. articulum, ubi positus est dies 27. Nouembris.

NE autem memoria excidat, in primo Indicis articulo, hoc est, in radice, ponendum esse diem 29. Nouembris, (Hinc enim alios sex dies, quibus Aduentus celebrari potest, facile in alijs articulis disponemus, vt dictum est) ediscendus erit hic versiculus.

Articulo primo viginti appone nouemq.

Hoc enim significatur, in radice Indicis, siue primo articulo, diem 29. Nouembris constituendum esse.

Laudo alia Aduentus facilior.

FACILIVS fortasse eandem Dominicam primam Aduentus reperiemus hac ratione Quoniam Dominica prima Aduentus celebratur à die 27. Nouembris inclusiuè, ubi litera B, in Calendario scripta est, vsque ad diem 3. Decembris inclusiuè, vt diximus, disponemus 7. literas Dominicales in septem articulis Indicis, hoc ordine, vt litera B, in radice statuatur; C, in secundo articulo; D, in tertio; E, in quarto; F, in quinto; G, in sexto; & A, in septimo, siue vltimo; quem scilicet ordinem literarum initiales huius versus monstrant.

Bella ciere dolo, & ferro Germanicus audet.

Deinde in eisdem articulis eodè ordine numerabimus dies, sumpto initio à 27. die Nouembris, ante quem Aduentus nunquam celebratur, donec ad eum articulum, in quo litera Dominicalis currens ordine modo exposito statuatur, perueniamus. Confestim enim ibi diè primæ Dominicæ Aduentus habebimus. Vt currente litera Dominicali F, quæ cadit in quintum articulum, qui exterior est, sub vngue; si in radice Indicis ponamus 27. diem Nouembris; in secundo articulo diem 28. in tertio, 29. in extremitate 30. incidet dies 1. Decembris in literam Dominicalem F. Quare Aduentus incipiet tunc die 1. Decembris.

ET vt facilius memoria retineas, numerationem in radice incipere à 27. die Nouembris, addidimus hunc versiculum.

Viginti septem sibi radix Indicis aptat.

Laudo alia Aduentus expeditissima.

SED expeditissime inueniemus eandem Dominicam primam Aduentus, per infrequentis Capitis regulam, quæ docebit literam Dominicalem F, Calendis Decembris adscriptam esse. Qua ex re dicto citius discemus, diei secundo præfixam esse literam G, & literam A, tertio diei: At postremo diei Nouembris, qui est 30. apponi literam E, quæ videlicet literam F, primo diei Decembris adscriptam prærit, literam

literam autem D, diei 29. & literam C, diei 28. ac postremo literam B, diei 27. Atq; hinc Aduentum eo die celebrandum esse intelligemus, cui litera Dominicalis propositi anni præfigitur. Vt quoniam anno 1592. literæ Dominicales erunt E, D, quarum posterior D, in diem 29. Nouembris incidit, (quod parebit, si à litera F, Calendis Decembris adscripta retrocedas vsque ad D.) dices Aduentum eo anno incipere die 29. Nouembris, qui diem S. Andree sacrum antecedit. Itaque, vt vides, fatis est, si teneas memoriter literam F, Calendis Decembris præfigi.

DE NUMERO DOMINICARVM inter Pentecosten, & Aduentum DOMINI.

CAP. VII.

NUMERVM Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini, quæ plures esse non possunt, quam 28. nec pauciores, quam 23. ita cognoscemus. Hi numeri, 28. 27. 26. 25. 24. 23. significantes numerum Dominicarum, in eisdem quinque digitis, in quibus festa mobilia indagauimus, ita disponantur, vt priores quinque articuli Indicis à radice vsque ad quintum articulum, qui exterior est, & vngui proximus, habeant 28. Postiores duo eiusdem Indicis cum prioribus quinque digiti Medij, contineant 27. Duo posteriores eiusdem Medij cum quinque prioribus Annularis, 26. Duo posteriores Annularis cum prioribus quinque Auricularis, 25. Duo posteriores Auricularis cum quinque prioribus Auricularis dextræ manus, 24. Postiores denique duo huius Auricularis habeant 23. His numeris ita dispositis, vide in quo digito, & articulo litera Dominicalis, in quam omnia festa mobilia inciderunt, collocetur. Numerus enim secundum eam, quam modo exposuimus, dispositionem in eundem cadens articulum, dabit numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum Domini.

Numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum quo pacto cognoscatur.

CÆTERVM vt scias, quinam numerus in quolibet articulo cuiusvis digiti collocetur, fatis est, si noueris duos numeros 28. & 27. in Indice positos; priorem quidem in prioribus quinque articulis, posteriorem vero in posterioribus duobus. Nam si à numero cuiusvis articuli Indicis, ordine retrogrado (hoc est, in quinque prioribus articulis à 28. per 27. 26. 25. & 24. In duobus autem posterioribus à 27. per 26. 25. 24. & 23.) numerus in transuersum per articulos vsque ad articulum, cuius numerum desideras, reperies continuo numerum in dato.

dato articulo positum. Ut si cupias scire, quinam numerus ponatur in quarto articulo, id est, in extremitate, Auricularis dextræ manus: Dic in extremo Indice 28. quia ibi hic numerus ponitur; in extremitate Medij, 27. in Annularis summo 26. in extremo Auricularis, 25. in Auricularis denique extremitate dextræ manus, 24. Atque hic numerus in summo Auricularis dextræ manus locandus est; & sic de alijs.

SIT igitur, exempli causa, propositam indagare, quot Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum includantur anno Domini 1589. Litera Dominicalis A, eius anni, ad festa mobilia inuestiganda, incidit in quintum articulum digiti Medij, qui exterior est, vngui proximus; propterea quod eiusdem anni Epacta xiiij. sedem habet in tertio eiusdem digiti articulo. Et quia in eodem illo articulo quinto Medij numerus 27. statuitur, quod numerus 28. sit in eodem articulo quinto antecedentis digiti, nimirum Indicis; concludes anno 1589. esse 27. Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum Domini; atque ita de cæteris

Tenentio alia numeri Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum, facilior.

BREVIVS, & fortassis facilius, eundem numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum hac alia via assequeris. Vide, quot sint Dominicæ post Pascha, vsque ad diem S. Georgij inclusiuè, qui in diem 23. Aprilis incidit; hoc est, quoties hic numerus 7. in diem post Pascha, vsque ad eum diem B. Georgio sacrum inclusiuè contineatur. Tot enim Dominicæ addendæ erunt ad 24. vt compleatur numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum.

Quando sint tantum 24. Dominicæ inter Pentecosten, & Aduentum, & quæ de 23.

Quod si nulla Dominica inueniatur post Pascha, vsque ad illud festum S. Georgij inclusiuè, hoc est, si pauciores dies sint post Pascha, vsque ad diem S. Georgij, quam 7. vel Pascha in ipsum diem festum incidat, erunt 24. tantum Dominicæ. Si denique post eundem diem S. Georgij Pascha celebretur, erunt tantum Dominicæ 23. inter Pentecosten, & Aduentum.

VERBI gratia. Cadente die Paschæ in diem 22. Martij, sic inquires numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Post Pascha, hoc est, post diem 22. Martij vsque ad diem B. Georgij, siue ad diem 23. Aprilis inclusiuè, numerantur 32. dies; nimirum 9. vsque ad exitum Martij, (Detrahit enim 22. ex diebus 31. Martij, supersunt 9.) & alij 23. in Aprili vsque ad diem 23. Quia verò in 32. diebus continetur numerus 7. quater, addendæ sunt 4. Dominicæ ad 24. vt totus numerus 28. Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum compleatur.

SIC etiam incidente die Paschæ in 3. diem Aprilis, numerantur 20. dies post Pascha, seu post 3. diem Aprilis, vsque ad 23. diem; quod ablatis 3. ex 23. supersint 20. Et quia in 20. continetur numerus 7. bis, addendæ erunt duæ Dominicæ ad 24. erunt ergo tunc 26. Dominicæ, & c. Eadem prorsus ratio est in alijs.

Inuentio festorum mobilium ex tabella.

HÆC omnia, quæ de mobiliis festorum inuentione proximis tribus capitibus tradita sunt, nullo ferè negotio ex hac quoque subiecta tabella

tabella eruuntur. In ea enim si post Calendarium restitutum Epacta quocunque anno currens in sinistro latere accipiat, ante vero anni correctionem, aureus numerus inueniatur è regione literæ Dominicalis eodem anno currentis, quæ proxime infra acceptam Epactam, siue aureum numerum occurrit, (ita vt si Dominicalis litera currès è regione illius Epactæ, vel aurei numeri scripta sit, non ea, sed eadem litera proxime insequens sumatur) omnia festa mobilia, quibus nimirum diebus celebranda sint, vel celebrata, vnà cum numero Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum, ac prima Dominica Aduentus. Verbi gratia. Anno 1592. Epacta erit xvj. & literæ Dominicales E, D. Si igitur posterior litera D, (Hic enim etiam per posteriorem literam festa inquirenda sunt in annis bissextilibus. ad dita vnitate ad diem Septuagesimæ inuentum, atque etiam ad diem Cinerum, si in Februariò inuentus sit.) infra Epactam xvj. accipiat, quæ primo occurrit, reperietur Septuagesima, die 26. Ianuarij: Cineres, die 12. Februarij: Pascha, die 29. Martij: Ascensio, die 7. Maij: Pentecosten, die 17. Maij: Corpus Domini, die 28. Maij: Dominicæ 27. inter Pentecosten, & Aduentum: Dominica denique prima Aduentus, die 29. Nouembris. Rursus anno 1450. aureus numerus fuit 7. & litera Dominicalis D. è regione cuius infra aureum numerum 7. inuenies Septuagesimam celebratam esse die 1. Februarij: Cineres, die 18. Februarij: Pascha, die 5. Aprilis: Ascensio, die 14. Maij: Pentecosten, die 24. Maij: Corpus Domini, die 4. Iunij: Dominicas inter Pentecosten, & Aduentum fuisse 26. atque Aduentum denique incidisse in diem 29. Nouembris: atque ita de reliquis.

PORRO tabella hæc congruit omnino dispositioni Epactarum, aureorum numerorum, literarum Dominicalium, dierum mensium, Dominicarum inter Pentecosten & Aduentum, ac primæ Dominicæ Aduentus, quam tribus proximis capitibus tradidimus. Aureus enim numerus 16. & Epacta xxiiij. respondent volæ manus sinistrae. Tota denique insequens linea primo articulo Indicis respondet, vbi aureum numerum 5. & Epactam xxij. cum radicibus festorum mobiliis, & 28. Dominicas inter Pentecosten & Aduentum, ac denique 29. diem Nouembris ad primam Dominicam Aduentus inueniendam, collocauimus. Proxima autem linea subsequens secundo Indicis articulo congruit, & sic de alijs. Itaque in hac tabella tam Epactæ, quàm aurei numeri describuntur è regione eorum dierum, in quos incidunt Lunæ xiiij. Paschales, & qui in alijs festis mobilibus instar sunt Lunarum xiiij. quemadmodum in superiori dispositione, tam aurei numeri, quam Epactæ in manu in easdem Lunas xiiij. incidebant, vt diximus. E regione solius Epactæ xxiiij. notata non sunt Lunæ xiiij. in præcedenti tabula: Eas tamen quilibet intelliget, cum vna vnitate minores sint radicibus festorum mobiliis. Vt Luna xiiij. Paschalis Epactæ xxiiij. est dies 21. Martij. Septuagesimæ, dies 17. Ianuarij. Cinerum dies 3. Februarij, & sic de cæteris.

Quo modo tabella festorum mobiliis dispositioni eorundem festorum in manu respondeat.

TABELLA FESTORVM
Mobilium Perpetua.

Aurei numerus Calendarij retez.	Epactæ.	Litteræ dñicæ Dominica Septuage- simæ.	Dies Cite rum.	Dominica Paschæ.	Dies Ascē- sionis.	Dñica Pē- tescotes.	Corpus Christi.	Dñice post Pētescote.	Dominica prima Ad- ventus.
16	xxij	d	18. Ian.	4. Feb.	22. Mar.	30. Ap.	10. Ma.	21. Ma.	28. No.
5	xxij	e	19	5	23	1. Maij	11	22	28. No.
13	xx	f	20	6	24	2	12	23	30. No.
2	xix	g	21	7	25	3	13	24	1. De.
10	xvij	a	22	8	26	4	14	25	3. De.
	xvij	b	23	9	27	5	15	26	27. No.
	xvj	c	24	10	28	6	16	27	28. No.
18	xv	d	25	11	29	7	17	28	29. No.
7	xiiij	e	26	12	30	8	18	29	30. No.
	xiiij	f	27	13	31	9	19	30	1. De.
15	xij	g	28	14	1. Apr.	10	20	31	2. De.
4	xj	A	29	15	2	11	21	1. Iun.	3. De.
	x	b	30	16	3	12	22	2	27. No.
12	ix	c	31	17	4	13	23	3	28. No.
1	viii	d	1. Feb.	18	5	14	24	4	29. No.
9	vij	e	2	19	6	15	25	5	30. No.
	vj	f	3	20	7	16	26	6	1. De.
	v	g	4	21	8	17	27	7	2. De.
17	iiii	A	5	22	9	18	28	8	3. De.
6	iiij	b	6	23	10	19	29	9	27. No.
	ij	c	7	24	11	20	30	10	28. No.
14	j	d	8	25	12	21	31	11	29. No.
3	*	e	9	26	13	22	1. Iun.	12	30. No.
11	xxix	f	10	27	14	23	2	13	1. De.
	xxviiij	g	11	28	15	24	3	14	2. De.
	xxvij	A	12	1. Mar.	16	25	4	15	3. De.
19	25	b	13	2	17	26	5	16	27. No.
8	xxv	c	14	3	18	27	6	17	28. No.
	xxiiij	d	15	4	19	28	7	18	29. No.
		e	16	5	20	29	8	19	30. No.
		f	17	6	21	30	9	20	1. De.
		g	18	7	22	31	10	21	2. De.
		A	19	8	23	1. Iun.	11	22	3. De.
		b	20	9	24	2	12	23	27. No.
		c	21	10	25	3	13	24	28. No.

A QVO DIE HEBDOMADAE
Quilibet dies mensis anno quouis proposito deno-
minetur, siue primus is sit, siue non.

CAP. IX.

PRIMO loco discendum est, quæ litera Dominicalis
primo diei cuiusvis mensis in Calendario præfiga-
tur. Quod ex 12. vocibus horum versuum facile
cognosces.

*Astra dabit Dominus, gratisq; beabis egenos.
Gratia Christicola feret aurea dona fidei.*

Nam prima vox [*Astra*] primo mensi, hoc est,
Ianuario tribuitur: secunda [*dabit*] secundo, id est, Februariario; arque
ita deinceps: ita tamen, ut quarta vox [*gratisq;*] pro vna tantum acci-
piatur. Prima autem litera cuiusque vocis est ea Dominicalis, quæ in
Calendario Calendis eius mensis, quæ illa vox refert, apponitur. Ve-
luti Ianuarius Calendis ipsius adscriptam habet literam A: Februarius,
D: Martius item, D: Aprilis, G: Maius, B: Iunius, E: Iulius, G: Augu-
stus, C: September, F: October, A: Nouember, D: & December, F.

Quæ litera Do-
minicalis ad Cal-
endas cuiusque
mensis scribitur.

COGNITA prima litera Dominicali cuiuslibet mensis, facile
intelliges, à qua feria quilibet mensis incipiat. Nam si in digitorum
extremitatibus à litera Dominicali anni propositi inclusivè numeres
insequentes literas ordine alphabeti, vsque ad eam literam, quæ Ca-
lendis dati mensis præfixa est, (redeundo à litera G, ad literam A, si
opus est) indicabit numerus extremitatum, quas in digitis percurristi,
numerum feriæ, à qua mensis propositus initium ducit.

A qua feria men-
sis quilibet inci-
piat, quo pacto
cognoscatur.

VERBI gratia. Anno 1592. Bissextili, quo literæ Dominicales
sunt E, D, quoniam Ianuarij Calendis apposita est litera A, propter
primam vocem [*Astra*] primo mensi tributam: si a litera Dominicali
currente E, (hæc enim vsque ad diem S. Matthiæ usum habet) nume-
res alias literas ferie literarum naturali vsque ad A, hoc modo: E, F, G,
A, percurres 4. extremitates. Ianuarius igitur à feria iiij. hoc est, à die
Mercurij, incipit. Nam si litera E, Dominicam indicat, significabit li-
tera F, diem Lunæ, siue feriam ij. litera G, diem Martis, hoc est, fe-
riam iij. & litera A, feriam iiij. seu diem Mercurij.

DEINDE quia Calendis Februarij adscripta est litera D, ob se-
cundam vocem [*dabit*] quæ Februariario debetur; si ab eadem currente
litera Dominicali E, numeres alias literas vsque ad D, hoc modo, E,
F, G, A, B, C, D, percurrantur septem digitorum extremitates, ac
propterea mensis Februarij initium sumit à feria vij. hoc est, à die
Sabbati. Feria enim vij. Sabbatum appellari solet, sicut feria i. Do-
minica.

RVRSVS quia mensis Martius incipit a litera Dominicali D, vt tertia vox [*Dominus*] denotat, estque tunc in vsu posterior litera Dominicalis D; pronuntiabis, primum diem mensis Martij esse Dominicam, seu feriam i.

POSTREMO quoniam Maius à litera B, incipit, quod ei quinta vox [*beabit*] respondeat, estque; in vsu tunc litera posterior D, Dominicalis; numerandum erit à D, vsque ad B, hoc ordine: D, E, F, G, A, B. Cum ergo sex extremitates digitorum percurrantur, erit primus dies Maij, dies Veneris, seu feria vj.

IAM verò si à prima litera Dominicali cuiusvis mensis numeres ferie naturali literas insequentibus in digitorum articulis, (redeundo semper post G, ad A,) donec tot articulos percurreris, quot vnitates in numero cuiuslibet diei eodem mense propositi continentur, collocata erit vltima litera (quæ nimirum in vltimum articulum numeratum incidit) ad diem mensis propositum. Quare si rursus à litera Dominicali currente alias literas sequentes numeres, vsque ad literam diei proposito adscriptam, cognosces eodem modo feriam hebdomadæ, à qua propositus dies mensis nomen habet.

EXEMPLI causa. Eodem anno 1592. cuius literæ Dominicales sunt E, D, desiderat quis scire, quæ litera Dominicalis diei 22. Februarij, quo Cathedra S. Petri Antiochena celebrat ab Ecclesia, apponatur, & quæ feria tunc sit. Quoniam vox [*dabit*] indicat literam D, Calèdis Februarij apponi, numerandæ erunt in 22. articulis 22. literæ, sumpto initio à litera D, hoc modo: D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D. Vltima enim D, diei 22. Februarij adscribitur. Quocirca cum prior adhuc litera Dominicalis E, sit tunc in vsu, si numerabimus ab ea inclusiuè vsque ad D, has 7. literas, E, F, G, A, B, C, D, comperiemus diem propositum 22. Februarij esse feriam vij. hoc est, Sabbatum.

DEINDE sit inquirendum, quæ litera ad anniuersarium diem S. Matthiæ, qui in diem 24. Februarii incidit, ponatur, & quæ feria dies ille sit. Numerata à prima litera mensis, nimirum à D, 24. literas, hoc ordine. D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F. Nam vltima F, diei 24. adscripta est. Sed quia tunc posterior iam litera D, vsurpanda est; si numeres ab ea vsque ad F, hoc modo, D, E, F, reperies festum diem S. Matthiæ, id est, diem 24. Februarii, qui vere tunc est 25, propter diem intercalarem adiectum, incidere in feriam iij. id est, in diem Martis.

EADEM ratione si in anno bissextili quocunque proponatur dies post festum S. Matthiæ, quærenda erit litera, quæ ei diei præfigitur, cuius numerus proximè minor est numero diei propositi: atque per posteriorem literam Dominicalem feria inuestiganda. Vt si propositus sit dies 28. quærenda est litera diei 27. &c. quia dies 28. est in Calendario dies 27. propterea quod dies intercalatus, in Calendario descriptus non est.

AD

Quæ litera Dominicalis diei cuiusvis mensis propositi adscribitur, & à qua feria diei illius dies diei nominandus sit.

Quo pacto feria inuestigetur mensis Februarii in anno bissextili post festum S. Matthiæ.

AD extremum, sit inquirendum, in quam feriam dies anniuersarius S. Iacobi Apostoli, hoc est, dies 25. Iulij incidat. Quoniam septima vox [*Gratia*] monstrat literam G, Calendis Iulij adscribi, numerandæ erunt inde hæc 25. literæ, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, D, E, F, G, A, B, C, quæ tunc in vsu est, fiat numeratio vsque ad C, inuentam, hoc ordine, D, E, F, G, A, B, C, deprehendes festum diem S. Iacobi, hoc est, diem 25. Iulij, incidere in Sabbatum, siue in feriam vii.

CÆTERVM vt tam longam, ac molestantem numerationem literarum vitemus, quando propositus dies procul abest a Calendis, vti licebit hac compendiaria via. Reijciantur 7. ex numero diei propositi, quoties fieri potest, hoc est, omnes hebdomadæ integræ: Et quot vnitates supersunt, tot literas a prima litera mensis numerata includi. Vltimam enim diei proposito adscriptam esse comperies. Ratio huiusce rei est, quod post diem 7. mensis cuiusvis & post 14. 21. & 28. repetitur eadem litera, quæ Calendis præfigitur. Veluti si datus sit dies 22. Februarij: quoniam abiectis 7. ter, superest 1. numerabimus solam literam D, Calendis adscriptam. Eadem enim litera apponitur diei 22. Rursus si propositus sit dies 24. Februarij, numerandæ erunt hæc tres literæ D, E, F, quod abiectis 7. ter, supersint 3. Atque ita dices literam F, appositam esse diei 24. Sic reperies diei 28. Februarij adscriptam esse literam C, propterea quod abiectis 7. quater, nihil remanet, ac propterea die proximo post diem 28. litera D, repetitur. Quare antecedenti diei 28. præfixa erit litera C. Vel quia ex 28. abiectis 7. ter, supersunt 7. sit vt numeratis a prima litera mensis D, septem hæc literis, D, E, F, G, A, B, C, reperias C, diei 28. præfigi. Denique si derur dies 25. Iulij; abiectis ter 7. supersunt 4. Quare si a prima mensis litera G, numerentur hæc 4. literæ, G, A, B, C, inuenies ad diem 25. positam esse literam C.

Compendiaria inuentio literæ cuiusvis diei mensis propositi præfixæ.

DE NONIS, IDIBVS, ET CALENDIS

CAP. X.

PRIMVS dies cuiuslibet mensis à Calendis nomen accipit. Nam primo die Ianuarij dicere solemus, Calendis Ianuarij; primo die Februarij, Calendis Februarij, atque ita in cæteris. Alij autem omnes dies à Nonis, vel Idibus eiusdem mensis, vel à Calendis insequentis mensis notari solent: ita ut die, qui quattuor abest incursu à Nonis, Idibus, vel Calendis, (duobus nimirum diebus interpositis) dicendum sit, Quarto Nonas, Quarto Idus, & Quarto Calendas, hoc est, quarto die ante Nonas, Idus, vel Calendas inclusiuè.

Primum die mensis cuiuslibet diei Calendis, alios autem à Nonis, Idibus eiusdem mensis, vel à Calendis insequentis mensis denominari.

V.T.

VT autem quæcumque diem mensis propositi rite designare feceris a Nonis, Idibus, vel Calendis, diligenter metrorum mandandi sunt dies, in quos Nonæ, atque Idus cuiuslibet mensis incidunt. Hi autem facile ex numero Nonarum, atque Iduum cuiusque mensis comprehendi possunt. Ut quia hi quatuor menses, Martius Maius, Iulius, October, habent sex Nonas, alij autem octo menses, Ianuarius, Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus, September, Nouember, Decembar, quatuor duntaxat, cadent Nonæ in prioribus 4. mensibus in die 7. in posterioribus verò 8. in diem 5. Numero enim Nonarum adijciendus est primus dies, qui non a Nonis, sed a Calendis nomen sumit, ut dies habeatur Nonarum. Quia verò singuli menses habent octo Idus; si diei Nonarum addantur 8. incident Idus priorum 4. mensium in 15. diem, posteriorum verò 8. in diem 13. Atque ad memoriam iuuandam hi duo versiculi conditi sunt.

*Maius sex Nonas, October, Iulius, & Mars:
Quatuor at reliqui: Dabis Idus quilibet octo.*

Hoc est, Martius, Maius, Iulius, & October habent sex Nonas, reliqui verò 8. menses, quatuor tantum: omnes autem menses, Idus continent octo.

ITAQUE antequam diem cuiusvis mensis propositum a Nonis, vel Idibus, Calendisue denomines, vide prius, num mensis ille sit vnus ex 4. prioribus, nec ne. Si enim ex illis est, & dies propositus est septimus, appellabis diem illum, Nonas eius mensis: Si verò datus dies est quintusdecimus, dices eum, Idus eiusdem mensis. Quod si dies oblatus est ante diem septimum, vel post, ante tamen quintumdecimū diem, detrahe eius numerum, dempta prius vnitāte, (numerum videlicet eius diei, qui propositum diem antecedit in Calendario) ex 7. vel 15. & reliquum numerum denomina à Nonis, vel Idibus, prout dies propositus fuerit ante diem 7. vel ante 15. At si datus dies quintumdecimum diem consequitur, subtrahe eius numerū, dempta prius vnitāte, (numerum scilicet eius diei, qui in Calendario diem datum proximè antecit) ex numero dierum totius mensis propositi, si tamen prius vnitatem addideris ad mensis dies, (nimirum primum insequentis mensis diem, in quem eius Calendæ incidunt) & numerum reliquum a Calendis mensis insequentis denomina.

EADEM hæc in posterioribus 8. mensibus seruabis omnino, dummodo pro 7. die Nonarum, & 15. Iduum, sumas diem 5. & 13. in quos videlicet dies, Nonæ atque Idus illorum mensium incidunt.

EXEMPLI gratia. Designandus sit dies 3. Martij, qui Nonas diei 7. antecedit. Deme 2. (numerum videlicet vnitatem minorem numero diei 3. propositi) ex 7. remanent 5. Dices ergo die 3. Quinto Nonas Martij, hoc est, quinto die ante Nonas inclusue.

R V R S V S detur dies 10. eiusdem mensis. Quia Idus cadunt in 15. diem

diem Martij, & dies 10. propositus est post Nonas; detrahe 9. ex 15. vt reliqua fiant 6. Dices igitur die 10. Sexto Idus Martij.

PRÆTEREA offeratur dies 23. Iunij. Quoniam Idus præterierunt, & Calendæ Iulij insequentis incidunt in diem 31. a Calendis Iunij numeratum, (quod Iunius habeat dies 30.) auferemus 22. ex 31. vt relinquantur 9. Die igitur 23. Iunij dicendum est, Nono Calendæ Iulij.

SIT denique datus dies 10. Augusti. Quia Nonæ præterierunt, Idus vero in diem 13. incidunt; si 9. ex 13. demantur, remanebunt 4. Dices ergo tunc, Quarto Idus Augusti.

ADVERTE tamen, quando numerus reliquus est 2. non esse dicendum, Secundo Nonas, vel Idus, vel Calendas, sed Pridie Nonas, vel Idus, vel Calendas.

IAM verò si dies proponatur à Nonis, vel Idibus alicuius mensis, aut à Calendis mensis subsequenti denominatus, velimusque scire, quotus dies mensis is sit; detrahendus erit numerus denominationis, minus vno, ex numero diei, in quem Nonæ cadunt, vel Idus, vel Calendæ insequentis mensis, prout dies denominatus erit à Nonis, vel Idibus, aut Calendis. Reliquus enim numerus dabit diem mensis, qui queritur.

VERBI gratia. Scriptæ sint literæ quædam Quinto Idus Ianuarij. Quoniam Idus Ianuarij in diem 13. incidunt, demendus erit numerus 4. (vnitatem scilicet minor numero Quinti Idus) ex 13. vt reliqua sint 9. Fuit ergo dies ille, quo literæ scriptæ sunt, dies 9. Ianuarij.

ITEM, datæ sint aliæ literæ Pridie Nonas Octobris. Quoniam Nonæ Octobris cadunt in diem 7. auferemus 1. (numerum scilicet vnitatem minorem numero secundi Nonas, qui Pridie profertur) ex 7. relinqueturque dies 6. Octobris.

POSTREMO scriptæ sint aliæ literæ Decimo octauo Calendæ Iulij, qui dies in mense Iunio existit. Quia Calendæ Iulij cadunt in diem 31. à Calendis Iunij numeratum, cum Iunius habeat dies 30. si detrahantur 17. ex 31. supersunt 14. Literæ ergo illæ scriptæ sunt die 14. Iunij, proximo videlicet die post Idus.

DE INDICATIONE

CAP. XI.

INDICTIO est reuolutio 15. annorum ab 1. vsque ad 15. qua reuolutione finita, iterum ad 1. reditur. Et quoniam frequens vsus est Indictionis in bullis Pontificijs, ac diplomatibus, alijsque scripturis publicis, non abs re erit, paucis docere, qua via cuiuslibet anni Indictio reperiri possit: quod hac ratione fiet.

IN extremitatibus trium digitorum sinistræ manus disponendi sunt primum

Quot Nonas, ac Idus quilibet mensis habeat, & in quem diem incidant Nonæ, atque Idus quævis mensis.

Quo modo ex Nonis, Idibus, & Calendis, dies mensis cognoscantur.

Quo pacto dies mensium à Nonis, Idibus, & Calendis denominari debeant.

Indictio, quid.

Illecentio anno
rum centesimorum
in manu, ad Indi-
ctionem peruen-
tendam.

primū anni centesimi hoc modo. In Pollice ponatur 0. In Indice 100. in Medio 200. Rursus in Pollice 300. in Indice 400. in Medio 500. in Pollice 600. &c. Magno autē numero cētesimorū annorū proposito, ita sedē eius centesimi expedite reperies. Reijce 3. ex numero centesimi propositi, quoties fieri potest: quod facile fiet, si figuras numerum centesimum exprimentes in vnam summam ordine colligas, reiectis semper 3. quemadmodum apud Arithmeticos reijci solent 9. in probatione nouenaria. Si namque post abiectionem 3. reliquo numero adijcias 1. & ex hac summa, si maior fuerit quam 3. abijcias rursus 3. collocandus erit annus centesimus in eo articulo, quem vltimus numerus procreatus, qui nunquam maior erit, quam 3. indicat. Verbi gratia, si datus sit annus 4716. Ex 47. numero centesimorum annorum, reiectis 3. remanent 2. (Reiectio hæc ita fiet. Abiectis 3. ex figura 4. manet 1. qua addita ad figuram 7. fiunt 8. & abiectis 3. relinquuntur 2.) quibus si adijcias 1. fiunt 3. In tertio igitur digito, id est, in Medio locandus erit annus 4700. Item datus sit annus 1589. abiectis 3. ex 15. numero centesimorum, remanet 0. Addita 1. fit 1. Igitur in primo digito, videlicet in Indice, annus 1500. ponendus est.

Dispositio trium
Indictionum in
manu, ad Indi-
ctionem cuiusvis
anni inquirendi.

DEINDE in eisdem tribus extremitatibus reponendi sunt tres numeri trium Indictionum, hac ratione. Quia CHRISTVS Dominus natus est post annum 3. Indictionis, ponetur Indictio 3. in Pollice, vbi scilicet locatus est annus 0. id est, annus ORTUM CHRISTI proxime antecedens. Et quoniam cyclus 15. annorum Indictionis in centum annis sexies continetur, & supersunt 10. si addemus 10. ad 3. conficietur Indictio 13. in secundo collocanda digito. Additis rursus 10. ad proximam Indictionem 13. colligitur summa 23. à qua si reijciatur cyclus Indictionis, hoc est, anni 15. supererit Indictio 8. locanda in tertio digito. Atque hæc Indictiones illis annis centesimis debentur, qui in illis digitorum extremis, ex superiore dispositione, collocantur. Hi autem tres numeri Indictionum, quas in digitorum extremis statimus, hoc versiculo comprehenduntur.

Indictiones om-
nium centesimo-
rum annorum
quæ sint.

Da tria primo, alij tredecim, deinde octo sequantur.

Hoc enim carmine indicatur primo digito tribui 3. secundo 13. & tertio 8.

Indictio cuiusvis
anni quo pacto
reperitur.

IAM si Indictioni cuiusvis centesimi anni, quæ collocata est in eo articulo, in quo ille centesimus est constitutus, adijcias annos expansos post eum centesimum datos, atque ex summa abijcias 15. quoties fieri potest, procreabis Indictionem anni propositi.

EXEMPLI gratia. Datus sit annus 1589. Quoniam annus 1500. in Pollicem cadit, siue in primum digitum, (quod reiectis 3. ex 15. numero annorum centesimorum, superfit 0. & addita 1. fiat 1.) conueniet anno 1500. Indictio 3. in eodem Pollice constituta. Ad quam si adijciantur anni expansi 89. & ex summa 92. reijciantur 15. reliqua fiet

fiet Indictio 2. anni 1589.

R V R S V S proposito anno 4716. qui in digitum Medium, siue tertium, cadit, (quod reiectis 3. ex 47. numero annorum centesimorum, reliqua sint 2. quibus si addatur 1. fiunt 3.) vbi collocata est Indictio 8. Cui si anni 16. expansi addantur, colligetur summa 24. & ex hac reiecto Cyclo 15. annorum Indictionis, superest Indictio 9. anni 4716. propositi. Atque ita de ceteris.

TERTIA TABELLA annorum expansorum.									
1	16	31	46	61	76	91	4	14	9
2	17	32	47	62	77	92	5	15	10
3	18	33	48	63	78	93	6	1	11
4	19	34	49	64	79	94	7	2	12
5	20	35	50	65	80	95	8	3	13
6	21	36	51	66	81	96	9	4	14
7	22	37	52	67	82	97	10	5	15
8	23	38	53	68	83	98	11	6	1
9	24	39	54	69	84	99	12	7	2
10	25	40	55	70	85	100	13	8	3
11	26	41	56	71	86		14	9	4
12	27	42	57	72	87		15	10	5
13	28	43	58	73	88		1	11	6
14	29	44	59	74	89		2	12	7
15	30	45	60	75	90		3	13	8

PRIMA TABELLA annorum centesimorum.		
4200	Et sic in infinitum.	
3500	4000	4100
3600	3700	3800
3300	3400	3500
3000	3100	3200
2700	2800	2900
2400	2500	2600
2100	2200	2300
1800	1900	2000
1500	1600	1700
1200	1300	1400
900	1000	1100
600	700	800
300	400	500
0	100	200

SECUNDA TABELLA Indictionum.		
3	13	8

D dd EX

Centesima. &
v. usque ad tab.
belli ad Ind. An.
nona Ianuarii.

EX triplici tabella Indictionem expeditissime ita reperiemus. In prima tabella annorum centesimorum, qui ordine se mutuo consequentes terni progrediuntur in infinitum, ut eosdem in trium digitorum extremitatibus dispositurus, sumatur centesimus annus proxime elapsus, & in tertia tabella inter annos expansos, annus propositus. Illico enim in angulo communi secunda tabella Indictionum offeret Indictionem propositi anni. Quod si annus datus sit ex centesimis quispiam, inuenies eius Indictionem in prima linea sub annis centesimis, ubi descripte sunt tres Indictiones, 3. 13. 8. quas in extremis trium digitorum collocandas esse diximus. Exempli gratia. Anno 2500. erit Indictio 13. cum hac in prima linea sub anno 2500. existat. Anno vero 1589. inuenies Indictionem 2. in angulo communi annorum 1500. & 89. atque ita de aliis.

Inscio Ind. An.
via per præcepta
Arithmetice.

INDICTIONEM quoque per Arithmetices præcepta facile inueniemus, si annis Domini adijciemus 3. numerumque collectum per 15. diuidemus. Numerus enim ex diuisione reliquus erit Indictio quaesita: aut si nihil superfit, Indictio quaesita erit 15. Vt si Indictio quaeratur anno 1589. Additis 3. & numero conflato 1592. per 15. diuiso, superest numerus 2. pro Indictione anni 1589. Rursus si Indictio anni 3462. desideretur. Additis 3. ad annos 3462. diuidatur collectus numerus 3465. per 15. Supererit enim 0. Igitur Indictio anni 3462. erit 15. Eadem in reliquis ratio seruanda est.

DE LOCO SOLIS IN ZODIACO

CAP. XII.

Ua quod signum
Sol quolibet mē
se ingrediatur.

Vscias, quonam in signo, & gradu Zodiaci, plus minus, Sol quotidie commoretur, nosse primo loco oportet, in quod signum quolibet mense Sol ingrediatur. Pro qua re ediscendi sunt duo hi. versus ab Astronomis olim compositi.

*Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libra, Scorpius, Arcitenens, Capri, Amphora, Pisces.*

Hæc enim duodecim signa eodem ordine 12. mensibus anni, sumpto principio à Martio, conueniunt. Primum etenim signum, id est, Arietis, ingreditur Sol mense Martio: secundum, quod est Taurus, mense Aprili: atque ita deinceps: ita ut vndecimum, nimirum Amphoræ, siue Aquarium, mense Ianuario, qui vndecimus est à Martio, ingrediatur: Et mense Februario Pisces, siue duodecimum signum.

DEINDE discendum est, quo die mensis Sol in signum ei tributum mensi ingrediatur. Quod ut memoria facilius comprehendi possit, hi alij duo versus excogitati sunt.

Inclita

CAP. DVODECIMVM. 395

*Inclita Laus Iustus Impenditur: Hæresis Horret.
Firma, Facta Fides Felici Gaudet Honore.*

Nam 12. voces horum versuum 12. mensibus anni eodem ordine respondent, initio tamen factò à Ianuario, ita ut prima vox (*Inclita*) tribuatur Ianuario: secunda (*Laus*) Februario, & sic deinceps.

IGITUR ut diem habeas, quo Sol in signum proprii mensis intret, vide, quota sit in alphabeto prima litera eius vocis, quæ proposito mensi respondet. Si enim tot vnitates, quorum ea litera locum in alphabeto occupat, ex 30. subtrahas, reliquus fiet numerus illius diei, quo Sol signum eius mensis ingreditur.

Quo pacto dies
introitus Solis
in signum cuiuslibet
mensis cognoscatur.

VELUTI si scire cupias, quo die mensis Martij Sol signum Arietis introeat: quoniam Martio, tertio mēsi, tribuenda est vox tertia, (*Iustus*) cuius prima litera I, nona est in alphabeto; detrahemus 9. ex 30. ut relinquantur 21. Die ergo 21. Martij Sol principium Arietis tenebit.

SIC, si velim scire, quo die Nouembris Sol intret signum Arcitenentis, seu Sagittarij: quia Nouembri, vndecimo mensi, respondet vndecima vox (*Gaudet*) cuius litera prima G, septima est inter alphabeti literas; auferenda erunt 7. ex 30. ut dies 23. Nouembris fiat reliquus, quo Sol Sagittarium ingreditur.

Qua ratione gra-
dus Zodiaci re-
peritur, in quo
Sol quolibet die
existit.

QUOD si easdem vnitates, quas prima litera vocis cuiusvis mensis offert, adijcias ad numerum propositi diei eiusdem mensis, colliges numerum, qui indicabit, quo in gradu signi Sol existat eo die: ea tamen lege, ut si numerus collectus minor fuerit, quàm 30. gradus inuentus referatur ad signum antecedentis mensis; quòd tunc Sol nondum ad proprium signum propositi mensis peruenerit. Si verò idem numerus maior, quàm 30. fuerit, in eo gradu signi proprii mensis dicas Solem commorari, qui relinquitur, si 30. abiciantur ex numero conflato: Si denique summa confecta fuerit omnino 30. pronuncies Solem tenere vel gradum 30. signi antecedentis mensis, vel principium signi proprii mensis.

VERBI gratia. Si quis scire desideret, ubi Sol die 10. Aprilis existat: addat 9. propter primam literam I, quartæ vocis (*Impenditur*) quæ quarto mensi, id est, Aprili debetur; addat, inquam, 9. ad 10. diem propositum: ut efficiat 19. qui numerus minor est, quàm 30. Nondum ergo Sol signum Tauri, quod Aprili tribuitur, ingressus est, sed in Gradu 19. Arietis, signi videlicet antecedentis mensis Martij, versatur.

RURSUS optet quispiam cognoscere, in quo gradu versetur Sol die 27. Septembris, qui mensis nonus est, ac propterea nona vox (*Fides*) ei tribuenda, cuius prima litera F, sextum locum inter literas alphabeti occupat. Si igitur addam 6. ad diem 27. propositum, efficiam 33. numerum maiorem, quàm 30. Ex quo intelligam, Solem iam ingressum esse Libram, signum scilicet mensis Septembris. Ablatis autem 30. ex 33. superest 3. gradus Librae, in quo Sol tunc existet.

POSTREMO si cupias nosse, Vbi Sol die 22. Maij moretur: Ddd 2 quoniam

quoniam Maio, quinto mensi, respondet vox. (*Harefis*) cuius prima litera H, octava est in alphabeto. Additis 8. ad diem 22. conficitur summa 30. Sol ergo die 22. Maij versabitur in gradu 30. Tauri, hoc est, in principio Geminorum.

ETS I autem hac ratione non omnino verus locus Solis cognosci potest, tum propter annos bissextiles, atque communes, tum quia Sol non prorsus vnum gradum quotidie in Zodiaco peragrat; vix tamen error committetur dimidiati gradus, vel ad summum vnius: ita vt, plus minus, verum Solis locum assequamur; tam certò videlicet, atque exploratè, vt tutò eo possimus vti in vsu eorum horologiorum, in quibus ad horas cognoscendas necesse est, locum Solis in Zodiaco habere perspectum. Quod etiam ad vsum aliorum instrumentorum, quibus Astro-nomi vtuntur, requiritur.

DE LOCO LVNAE IN ZODIACO, & quot horis noctu luceat.

CAP. XIII.

Quo in loco Zo-
diaci Luna exi-
stat quolibet die
proposito.

QVEM locum Zodiaci Luna quolibet die proposito occupet, hoc est, in quo signo, & gradu existat, plus minus, colligunt Computistæ hoc ferè modo. Ætatem Lunæ in Calendario inuentam, addita prius vnitatem, (propterea quòd Luna plerumque vno die citius cum Sole coniungitur, quam Epactis monstratur: ac proinde cum Epacta quælibet indicat Lunam dierum, verbi gratia, 16. meritò eandem in cælo dicemus esse dierum 17.) duplicant, numerumq; procreatum per 5. partiuntur. Quotiens enim numerus indicabit, quot signis integris Luna à Sole secundum successionem signorum distet: Vnitates autem reliquæ, si quæ sunt, dabunt quintas partes vnius signi, (ita vt pro singulis vnitatibus senos gradus accipiant,) quibus vltra signa integra Luna à Sole abest, secundum eandem successionem signorum.

EXEMPLI gratia, Anno 1588. Die 7. Decembris Luna inuenietur habere dies 18. Verius autem continebit tunc dies 19. Dupli- ca igitur 19. & numerum procreatum 38. partire per 5. Quotiens erit 7. & reliquæ vnitates 3. Aberit ergo tunc Luna à Sole septem signis, & insuper 18. gradibus, id est, tribus quintis partibus vnius signi. Cum igitur die 7. Decembris Sol teneat gradum 15. Sagittarij, vt ex capite superiori patet; si post Sagittarium numeremus septem signa, Capricornum, Aquarium, Pisces, Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, distabit gradus 15. Cancrì à loco Solis, hoc est, à gradu 15. Sagittarij, septem signis: Et si adijciamus alios 18. gradus, repe- riemus

CAP. TERTIVMDECIMVM. 397

riemus Lunam tunc ferè occupare gradum 3. Leonis.

HAC regula discet, Lunam in primo aspectu quadrato, cum scilicet est dierum $7\frac{1}{2}$. abesse à Sole tribus signis: in plenilunio autem, cum habet ferme dies 15. distare Lunam sex signis à Sole: In secundo denique quadrato aspectu, cum ferè est dierum $22\frac{1}{2}$. recessisse Lunam à Sole, nouem signis. Nam bis $7\frac{1}{2}$. faciunt 15. quibus diuisis per 5. producuntur 3. signa. Item bis 15. efficiunt 30. quibus diuisis per 5. procreantur 6. signa. Denique bis $22\frac{1}{2}$. sunt 45. quibus diuisis per 5. exeunt 9. signa.

EVNDEM locum Lunæ in Zodiaco ita quoque inuestigare poterimus. Quoniam Luna mouetur ab occasu in ortum motu medio, Grad. 13. ferè, vt ex Theoricis patet; si ætatem Lunæ multiplicemus per 13. procreatumque numerum per 30. partiamur, indicabit Quotiens numerum signorum, quibus Luna secundum successionem signorum distat à loco, vbi in Nouilunio erat: Reliquus autem numerus dabit gradus. Inueno ergo loco Solis tempore illius Nouilunij, reperies facile locum Lunæ.

VT die 7. Decembris anni 1588. Luna habet dies 19. qui multiplicati per 13. efficiunt 247. gradus, hoc est, signa 8. & grad. 7. Cum ergo die 19. Nouembris, quo Nouilunium factum est, Sol, ac proinde & Luna exiterit in grad. 26. Scorpij, existet die 7. Decembris Luna in 3. gradu fermè Leonis, hoc est, distabit signis 8. grad. 7. ferè, à grad. 26. Scorpij.

PER hanc etiam regulam discet Lunam in Plenilunio abesse 6. signis à Sole: In primo autem quadrato aspectu, signis 3. & in secundo, signis 9. Nam multiplicatis 15. per 13. fiunt 195. gradus, hoc est, signa 6. & grad. 15. Cum ergo Sol confecerit grad. 15. à Nouilunio vsque ad Plenilunium, aberit Luna à Sole signis 6. In primo autem quadrato aspectu, si dies $7\frac{1}{2}$. ducantur in 13. fiunt grad. $97\frac{1}{2}$. hoc est, signa 3. & grad. $7\frac{1}{2}$. Cum igitur Sol à Nouilunio ad primum quadratum aspectum vsque confecerit grad. $7\frac{1}{2}$. distabit Luna à Sole signis 3. In secundo denique aspectu quadrato, si ducantur dies $22\frac{1}{2}$ in 13. procreantur gradus 292 $\frac{1}{2}$. hoc est, signa 9. & grad. $22\frac{1}{2}$. Quare cum Sol à Nouilunio vsque ad secundum aspectum quadratum confecerit ferè grad. $22\frac{1}{2}$. aberit Luna à Sole signis 9.

IAM vero quanto tempore Luna noctu luceat, Computistæ ita ferè cognoscunt. Ætatem Lunæ inuentam, (addita quoque prius vnitatem,) si maior non sit, quam 15. dierum; Vel eius complementum ad 30. si maior fuerit, quam 15. multiplicant per 4. numerumque genitum partiuntur per 5. Quotiens enim indicabit horas inæquales, & reliquæ vnitates, si quæ sint, quintas partes vnius horæ, quibus Luna lucet: quæ quidem horæ post occasum Solis numerandæ sunt, quædò Plenilunium nondum aduenit: post Plenilunium vero eandem numerandæ sunt ante Solis exortum: adeo vt Luna crescente, fulsio eius sit vepertina; matutina autem, eadem decrecente.

ALIO

Alia inuentio lo-
ci Lunæ in Zo-
diaco.

Quanto tempore
Luna noctu lu-
ceat.

ALIO quoque modo idem tempus explorant hac ratione. *Ætatem* Lunæ, quam diximus, si maior non est, quam 15, vel si maior est, eius complementum ad 30. multiplicant per 5. & productum numerum per 6. partiuntur. Quotiens enim rursus dabit horas inæquales, & reliquæ unitates, quintas partes vnius horæ. Prior tamen regula dat tempus fulsionis Lunæ paulo minus, quam posterior: quia hæc includit motum Lunæ, quo interim ab occasu in ortum progreditur; illa verò eundem excludit: periinde ac si solo primo motu ferretur ab ortu in occasum.

VERBI gratia. Anno 1588. Die 7. Decembris reperietur ætas Lunæ dierum 18. & addita unitate, dierum 19. Complementum eius ad 30. est 11. quo numero multiplicato per 4. numeroque producto 44. diuiso per 5. fit Quotiens $8\frac{4}{5}$. Tot ergo horis inæqualibus, hoc est, octo duodecimis partibus totius noctis, & insuper $\frac{4}{5}$. vnius partis duodecimæ, Luna ea nocte lucebit ante ortum Solis. Quod si posteriori regula idem quæratur, multiplicabimus 11. per 5. & productum numerum 55. per 6. partiemur. Quotiens enim numerus $9\frac{1}{6}$. indicabit horas inæquales fulsionis Lunæ: quod tempus illo priore paulo maius est, ob eam, quam diximus, causam.

PRIORI porro regula comperies, Lunam in Plenifunio lucere 12. horis inæqualibus, hoc est, tota nocte. In utroque quadrato aspectu, 6. horis, id est, dimidiata nocte. Cum Luna dies 5. vel 25. habet, horis 4. id est, tertia parte noctis. Denique cum Luna est 4. aut 26. dierum, horis 3. siue quarta noctis parte.

ITAQVE cognita magnitudine noctis propositæ, si ea in 12. partes æquales distribuatur; cognoscentur quoque horæ æquales, quibus Luna lucet. Vt quoniam die 7. Decembris nox continet Hor. 14. Min. 55. ferè, lucetque tum Luna ex posteriori regula, horis $9\frac{1}{6}$. inæqualibus; complectitur autem pars duodecima noctis Hor. 1. Min. $14\frac{2}{11}$. comprehendent $\frac{2}{11}$ noctis, & $\frac{1}{6}$ vnius partis duodecimæ, horas ferme 11. æquales, & paulo amplius, quibus Luna tunc lucebit.

MULTAS autem ob causas neque locus Lunæ in Zodiaco, neque tempus eius fulsionis, per hæc regulas, ad vnguem reperitur: tum quia Minuta in ijs negliguntur, & Luna non æquabiliter sub Zodiaco fertur; ex quo necessario error aliquis in eius loco inuestigando committitur: tum etiam, quia tempus fulsionis Lunæ augetur, cum ipsa suo motu velox est, & Septentrionalis; diminitur autem, cum tarda est, ac Meridionalis: vt propterea in eo tempore inquirendo necessario a vero aberratur. Huc accedit, quod neque ætas Lunæ exquisitè per Epactas reperitur, neque locus Solis in Zodiaco: quæ res aliquot graduum errorem inducat necesse est. Satis est, per has regulas reperiri, plus minus, signum, in quo Luna die proposito existat, etiamsi interdum aliquot gradibus à vero eius loco, ob eas, quas diximus, causas, aberramus.

TERTII LIBRI FINIS.

CANDIDO LECTORI.

HABES Candide lector refutationes Messlini exultationum, cum Computo Ecclesiastico per articulos digitorum. Quibus in rebus si tuæ satisfecimus expectationi, est quod DEO IMMORTALI, ad gloriam cuius hæc omnia referuntur, gratias agas, agnoscas etiam magnam HIERONYMI SPINVLÆ Genuensis, alterius quondam HIERONYMI BRVNORIS filij, in hoc ipso opere edendo liberalitatem; qui cum ex ea sit familia, quæ doctrinarum semper fuit, doctorumq; hominum amantißima, maiorum suorum gloriam pari etiam cum studio, consimiliq; laude perfequitur. VALE.

REGESTVM.

a b c d e f g h i k
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo
Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.
Aaa Bbb Ccc Ddd.

Omnes sunt duerni.

ROMAE, Apud Sanctium, & Soc.

M. D. LXXXVIII.

locus Lunæ in
Zodiaco, & tem-
pus eius fulsio-
nis, quare non
ad vnguem per re-
gulas, quas dixi-
mus, reperitur.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

100845

FA 5B 167